ከአዘጋጁ

የኢትዮጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር በተለያዩ መስኮች ኢትዮጵያ ያለችበትን ሁኔታ በመረዳት ዜጎች ጥርት ያለ የጋራ ርዕይ እንዲኖራቸው ለማስቻል ተከታታይ የውይይት መድረክ ‹‹ርዕይ 2020›› በሚል ያዘጋጃል፡፡ በዚህ የውይይት መድረክ ላይ በተለያዩ ሙያና የሥራ መስክ ዕውቅና ያላቸው ኢትዮጵያውያን በተሰጣቸው ርዕሰ ጉዳይ ላይ ጽሑፍ እያዘጋጁ ለታዳሚዎች እንዲያቀርቡ ይደረጋል፡፡ የሚዘጋጀው ጽሑፍ ‹‹ኢትዮጵያ አሁን ያለችበት ሁኔታ ምንድነው? በዚህ ሁኔታ ብትቀጥል በ2020 የት ትደርሳለች? እንዴት ሆኖስ ወደፊት ልናያት እንፈልጋለን? ይህን ርዕይ ለማሳካት ከዛሬ ጀምሮ ከኢትዮጵያውያን ምን ማድረግ ይጠበቃል?›› በሚሉ ጭብጦች ዙሪያ ያተኮረ እንዲሆን ይደረጋል፡፡

በዚህ መሠረት ‹‹ የኢትዩጵያ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች የማሳካት ዕድል›› በሚል በተዘጋጀ ‹‹ርዕይ 2020›› የውይይት መድረክ ላይ በተጋባዥነት ጠቃሚ ጽሑፍ ያቀረቡልን ከገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር አቶ ጌታቸው አደም ናቸው፡፡ አቶ ጌታቸው አደም ላቀረቡልን ጽሑፍ እንዲዚሁም ከታዳሚዎች ለተነሱ ጥያቄዎችና አስተያየቶች ለሰጡት አጥጋቢ ማብራሪያ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ከፍተኛ ምስጋና ያቀርባል፡፡

በአቶ ጌታቸው አደም ጽሑፍ ላይ ሙያዊ ትችት በመስጠት ውይይቱን ያዳበሩትንና ጥልቀት የሰጡትን አቶ ጸቦ□ርቅ □□ሌ እና ዶ/ር ደግነት አበባው ላበረከቱት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ማህበራችን ምስጋና ያቀርባል፡፡

□ሑ□ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች □ሪካዊ አመጣጥና ምንነት ላይ መንደርደሪያ ሃሳብ በማቅረብ ኢትዩጵያ የምዕተ ዓመቱን ግቦች ለማሳካት ስለአደረገችው እንቅስቃሴ ሰ□ ማብራሪጸ ጸቀርባል ፡፡ በተለ□ መንግስት በልማት ስትራቴጂው ለድህነት ቅነሳ ቅድሚያ እንደሰጠ እና የድህነት ቅነሳና □ምክተ □መቱ ግቦች ከመንግስት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ጋር እንዲጣጣሙ እንደተደረገ ተጠቅሷል፡፡ በእስከአሁኑ ሂደት በትምህርት፣ በጤና፣ በንጹሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦት፣ በተፈጥሮ ሃብት እንክብካቤ እና በውጭ የኢኮኖሚ ትብብር መስክ የተ□ረሰበት የአፈጻጸም ደረጃ በአኀዝ በማስደገፍ የቀረበ ሲሆን በተለይ በትምህርት መስክ የተገኘው ውጤት ከወዲሁ በዚህ መስክ የምዕተዓመቱን ግቦች ማሳካት እንደሚቻል □□ቁማል ፡፡ በተፊ ማሪም □ሑ□ ኢትዩጵያ ከሌሎች የአፍሪካ አገሮች አንፃር ያለችበትን የአፈጻጸም ደረጃን ያመላክ□ል ፡፡

በመጨረሻም ጸሐፊው የምዕተ ዓመቱን ግቦች ለማሳካት ስላሉ ዕድሎች እና ፈታኝ ሁኔታዎች ላይ ማብራሪያ በመስጠት ማጠቃለያቸውን አቅርበዋል ፡፡

የኢትዮጵያ አኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር የጽሑ□ን አቅራቢና አስተያየት ሠጪዎችን በድጋሚ እያመሰገነ በውይይቱ የተገኙ ታዳሚዎች ላሳዩት ንቁ ተሳትፎ ያለውን አክብሮት ለመግለጽ ይወዳል፡፡

በመጨረሻም የዚህ እትም አንባቢዎች ጠቃሚ ሃሳቦችን ሊያገኙ እንደሚችሉ ያለንን እምነት እንገልጻለን፡፡

የኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች የማሳካት ዕድል

በ□ታቸው አደም*

I. የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ታሪካዊ አመጣጥና ምንነት፣

1.1 የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች □ሪካዊ አመጣጥ

ድህነት በተለያየ ፈርጁ የዓለም ህብረተሰብ የሥጋት ምንጭ ከሆነ በርካታ ዓመታትን አስቆጥሯል:: አንዱና ዋነኛው የልማት አጀንዳም ሆኗል:: የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች እ.ኢ.አ በ1990ዎቹ በተለያዩ ጊዜና ወቅት በተባበሩት መንግሥታት አስተባባሪነት የተካሄዱ የተለያዩ አገራዊ፣ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ ስብሰባዎች የተገኙ ግንዛቤዎች ነፀብራቅ ናቸው:: እነዚህ ግንዛቤዎች የመንግሥታት ተወካዮችን ብቻ የሚወክሉ ሳይሆኑ፣ በተለያየ ደረጃ የሲቪክ ማህበረሰቦችንና የግሉን ዘርፍ ተወካዮች አመለካከትና ሀሳቦችን ጭምር ያስተናገዱ ነበሩ:: በመጨረሻም ከእነዚህ አህጉራዊና ዓለም አቀፋዊ መድረኮች □ተ□ነው አጠቃላይ ግንዛቤ የልማት ችግሮች ዘርፈ ብዙ (Multi-dimensional) መሆናቸውንና ልማት ደግሞ የመጨረሻ ግቡ የሰዎች ደህንነት መሆን እንደሚገባውና የሰው ሀብት ልማትን (Human Development) ማረፋ□ን ያልቻለ የኢኮኖሚ ልማት የመጨረሻ ግቡን ያልመታ መሆኑን ነው::

የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች (Millennium Development Goals - MDGs) የበለፀጉ አገሮች የኢኮኖሚ ትብብርና ልማት ድርጅት (OECD) አካል የሆነው የልማት ድጋፍ ኮሚቴ (Development Assistance Committee) አማካይነት እ.ኢ.አ በ1996 በተቀረጹት የዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች (International Development Goals-IDGs) ላይ የተመሠረቱ ናቸው::

የዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች የጊዜ አድማስ 25 ዓመት ሆኖ የመነሻ ጊዜው እ.ኢ.አ. 1990 ሲሆን የመድረሻ ጊዜው □ፅሞ እ.ኢ.አ. 2015 ነው::

የዓለም አቀፍ የልማት ግቦችን □መቅረ□ ዓላበጊዜው የበለፀጉ አገሮች የኢኮኖሚ ትብብርና ልማት ድርጅት (OECD) አባል የሆኑ 23 የበለፀጉ የአውሮፓ አገሮች ከድሃ አገሮች ጋር በሚኖራቸው የልማት ትብብር ግንኙነት በ21ኛ□ □ለ ዘመን በእነዚህ አገሮች የሚኖሩ ህዝቦችን ህይወት ለማሻሻል ታስቦ ነበር::

ሆኖም እነዚህ ዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች የለጋሾች (Donor Community) ዓዕምሮዊ ውጤት በመሆናቸው (Being the Brain-child of Developed Nations) ምክንያት በ□□□ □ለም በሚ□ሩ አገሮች የመንግሥታት ተወካዮችም ሆነ በሲቪክ ማህበረሰቡ በኩል በሙሉ ልብ ተቀባይነት አላገኙም ነበር:: ለዚህም □መስላል እ.ኢ.አ በ2000 የተሻለች ዓለም ለሁሉም፤ የዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦችን ለመድረስ የተደረገው ዕስፉሴ (A Better World for All: Progress to Wards the International Development Goals) በሚል □ተ□ፉጸ□ ሪፓርት ከሁሉም አቅጣጫ ሰፊ ትችትና ተቃውሞ ገጥሞት የነበረው:: የትችቱ መነሻ ከሪፓርቱ ላይ ለተመለከተው የሶሻልና የኢኮኖሚ ግስጋሴ መንተት የበለፀጉ አገሮችና ዓለም አቀፍ የፋይናንስና የልማት ተቋማት □□ አገሮችን ተጠያቂ ማድረጋቸውና ራሳቸውን ከደሙ ንፁህ ለማድረግ መሞከራቸው ነው::

ከዚህም በላይ ደግሞ እነዚህ ግቦች □በለ□ አገሮች □□ም ለጋሾች የአዕምሮ ውጤት መሆናቸውና ገና ከጥንስሱ በታዳጊ አገሮች ወገን በእነዚህ ግቦች ላይ ሙሉ መግባባት ያለመድረሱ ነው:: የበለፀጉ አገሮች የዕርዳታ አሰጣጥ ስርዓት ከተቀባይ አገሮች ፍላጐትና ተጨባጭ ሁኔታ ጋር አለመጣጣም፣ የየአገሮችን የልማት ፍላጐት ቅደም ተከተል ያላገናዘበ መሆኑንና የበለፀጉ አገሮች ታዳጊ አገሮች በሚከተሉት □ልማት ፖሊሲ አቅጣጫ ላይ ተፅዕኖ ማድረጋቸው ... ወዘተ ለልማቱ መንተት የሚያደርገው ተፅዕኖ ከግንዛቤ ውስጥ ያለመግባቱ የትችቶቹ ማጠንጠኛ ዎች ነበሩ::

ይህ አጋጣሚ የዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች (International Development Goals – IDGs) አጀንዳ ወደ ምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች (Millennium Development Goals – MDGs) አጀንዳ እንዲሸጋገር መንገድ ከፍቷል:: □ህ ሁኔታ ግን በግቦቹ መሠረታዊ ይዘት ላ□ እምብዛም ለውጥ አላመጣም:: ለምሳሌ ቀድሞ በዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች ውስጥ ከተካተቱት ውስጥ ከአንዱ በስተቀር ቀሪዎቹ አሁን ባሉት 8 የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች (Goals) □ስዓ ተካተዃል:: ይህም ሆኖ ግን የሁሉንም ይሁንታ አግኝተው እ.ኢ.አ በሴፕቴምበር 2000 የ189 አገሮች መሪዎች ሲተገብሯቸው በፊርማቸው አረጋግጠዋል:: እነዚህ ግቦች ዓለም በአንድ ድምፅ በድሀ አገሮች የሚኖሩ ህዝቦችን ህይወት በሁለንተናዊ መልኩ ለማሻሻል በፋራ ቃል መፅባታቸውን ያረጋገጡባቸው እውነተኛ የልማት ግቦች ተ□ር□□ ተ□ስ□ዃል::

ከዚህ አንፃር እነዚህን የማህበራዊና የልማት ችግሮች ማስ□□ ቅ□ሚጸ

አቶ ጌታቸው አደም የመጀመሪያ ዲግሪያቸውን ከአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ በስታትስቲክ፣ ሁለተኛ ዲግሪያቸውን በእንግሊዝ ሀገር በኢኮኖሚክስ አግኝተዋል:: አቶ ጌታቸው አደም በገንዘብና የኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተለጸ□ □ኃላፊነት ቦታዎች ያገለገሉ ሲሆን በአሁኑ ሰዓት የልማት ዕቅድና ጥናት መምሪያ ኃላፊ ናቸው::

ኃላፊነቱ የየአገሮቹ መሪዎች ቢሆንም የበለፀጉ አገሮችም ዓለም አቀፍ ደህንነትን ከማረጋገጥ አኳያ □በኩላቸውን መወጣት እንዲችሉ ተፈ ባ□ ፅጸ ታዎችን ለማስቀመጥ አንድ ግብ (Goal 8) የተቀመጠ ቢሆንም □ህ ፅብ እንደሌሎቹ ሰባት ግቦች አኃዛዊ የግብ አመልካች የሌለው ከመሆኑም በላይ የአመልካች ግቦች መፈፀሚያን ለማረጋገጥ የሚያስችል የተወሰነ የጊዜ ገደብን ያስቀመጠ አልነበረም፡፡ በሂደት ግን በተለይም እ.ኤ.አ ከ2002 የሞንተሬ (ሜ□ሲኮ) ኮንፍረስ እና ተከታታይ መድረኮች የበለፀጉ አገሮች የገቡትን ዓለም አቀፋዊ የልማት አጋርነት ቃል እንዲወጡ የሚያስችሉ አኃዛዊ የግብ አመልካቶች (Indicaters) ተቀም□ኘዉ፡፡ ይህም የበለፀጉ አገሮች በጋራ የጠቅላላ □በሔራዊ ምርታቸውን 0.7 በሙቶ ለድሃ አገሮች በዕርዳ□ መል□ ለመስጠት የገቡት ቃል ነው፡፡ ሆኖም (Goal 8) መቀመ□· በራሱ □በለ□□ አገሮች ዓለም አቀፋዊ የልማት አጋርነት (Solidarity) □ሚሊኒየሙ የመሪዎች ውሣኔ (Decleration) መሠረ□ዊ መርህ ተ□ር□ ተ□ስ□ል፡፡

ቀ□ም ብሎ እንደተጠቀሰው እ.ኤ.አ በማርች 2002 በሞንተሬ ሜክሲኮ ላይ የተካሄደው ፋይናንስ ለልማት (Financing for Development) □ተሰኘ□· ዓለም አቀፍ ጉባኤ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ከማሳካት አንፃር ለሚሊኒየሙ ውሳኔ (Millennium Declaration) □□ለም መሪዎች ያላቸውን የፀና አቋም ለሁለተኛ ጊዜ ያረጋገጡበት ነበር፡፡ በዚህ ጉባኤ ላይ የበለፀጉ አገሮችና የታዳጊ አገሮች ዓለም አቀፋዊ አጋርነት ወደ አዲስ ደረጃ የተሸጋገረበትና በሁለቱም መካከል የሚኖረው አጋርነት በጋራ ኃላፊነት ላይ የተመሠረተ እንዲሆን መግባባት ላይ የተደረሰበት ነበር፡፡

ይህም ማለት ታዳጊ አገሮች በአገር ውስጥ የልማት የፋይናንስ ማስፈጸሚያ □□ቢ ምንጮችን የማስፋፋት (Domestic Resource Mobilization) አቅማቸውን በማጕልበት ረገድ ጥረት የማድረግን፣ መልካም አስተዳደርን የማስፈን፣ የሕዝባቸውን የሶሻልና የኢኮኖሚ ልማት ችግሮች ለማስወገድ የሚያስችላቸውን ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች የመቅረጽ ኃላፊነት ያለባቸው መሆኑን ነው፡፡ በበለፀጉ አገሮች በኩል ደግሞ ለ□□□ አገሮች አመች የሆኑ ደጋፊ ዓለም አቀፋዊ ሁኔታዎችን መፍጠርና የታዳጊ አገሮችን ልማት ለማፋጠን የሚያስችል የፋይናንስ ድጋፍን ማሳደግ ናቸው፡፡ ደጋፊ ዓለም አቀፍ ሁኔታዎችን መፍጠር ሲባል ከታዳጊ አገሮች ጋር የሚደረጉ የንግድ እንቅስቃሴዎችን መደገፍንና የገበያ ሁኔታን ማመቻቸትን የሚያካትቱ ድጋፎች ናቸው፡፡ እ.ኤ.አ በሴፕቴምበር 2002 ጆሃንስበርግ ደቡብ አፍሪካ የተካሄደው በታዳጊ አገሮች ቀጣይ ልማት (Sustainable Development) በማምጣት ላይ የመከረው የመሪዎች ስብስብ በሞንተሬ በሁለቱም ወገን ለተወሰደው አቋም ድጋፉን ሰጥቷል፡፡

እነዚህ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ዓለምአቀፋዊ ጥረቶች የምዕተ ዓመቱን ግቦች በአገር ደረጃ ወደተግባር ከማሸጋገር አኳያ መሠረት የጣሉ ናቸው፡፡

1.2 የምዕተ ዓመቱ ግቦችና የድህነት ቅነሣ ስትራቴጂዎች

የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች እና የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች በ□ፀ□ □ተቆራኙ ናቸው፡፡ ቀደም ብሎ እንደተመለከተው የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የዓለም አቀፋዊው የልማት ግቦች ቀጣይ ሆነው እ.ኤ.አ. በሴፕቴምበር 2000 የዓለም መሪዎች በአዲስ መንፈስ ለዓለም ሕዝቦች ሁለንተናዊ ደህንነት ያላቸውን ቁርጠኝነት ያደሱበት ነው፡፡ የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች በአዲስ መንፈስ □ተጸመሩት የዓለም አቀፋዊው የልማት ግቦች ከተፀነሱበት እ.ኤ.አ. ከ1990 በኋላ 10 ዓመት አስቆጥሮ ነው፡፡ የምዕተ ዓመቱ ግቦች የጊዜ አድማስ 15 ዓመት ሲሆን የዓለም አቀፉ የልማት ግቦች የጊዜ አድማስ 25 ዓመት እንደነበር ልብ □ሏል፡፡

ከጊዜ ቅደም ተከተል አንፃር የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች ከዓለም አቀፉ የልማት ግቦች መፀነስ በኋላ የመጡ ሲሆኑ ከምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ጋር በአንድ በተወሰነ የጊዜ አድማስ ውስጥ የተፀነሱ ናቸው፡፡ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች የጊዜ አድማስ እንደየአገሮች ተጨባጭ ሁኔታ ከ3 እስከ 5 ዓመት የሚወሰን በመሆኑ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ማዳረሻ ምዕራፎች ተደርገው የሚወሰዱ ናቸው፡፡

የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች (Poverty Reduction Strategies) እ.ኤ.አ. በ1980ዎቹ እና በ1990ዎቹ በዓለም ባንክ እና በዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት አስተባባሪነት በታዳጊ አገሮች የተተገበሩ □መዋቅራዊ ለ□ዓ ማሻሻጸ እርምጃዎች (Structural Adjustment Programs) አፈጻጸም ሂደት ከታዩ ውጤቶች የተወሰዱ ግንዛቤዎችና ተሞክሮዎች ነፀብራቅ ናቸው፡፡ እነዚህን ዓለም አቀፍ የፋይናንስና የልማት ተቋማትን (World Bank and IMF) □□ኛ የሚተቹ አካላት እንደሚሉት ከሆነ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች እነዚህ ተቋማት ለ5ወ □መታት ያህል በድሀ አገሮች ላይ እንዲተገበሩ ሲጸበረታቷቸው የነበሩ የፖሊሲ አቅጣጫዎችንም የማያዋጡ የነበሩ መሆናቸውን የተናዘዙበት አጋጣሚ ነው ይላሉ፡፡ በዚህ ዘመን በዓለም ባንክ በኩል ይንፀባረቅ የነበረው እምነት አጠቃላይ ዕድገት እስካለ ድረስ የዕድገት ትሩፋት ቀስ በቀስ በመንጠባጠብ (Trickle down) □□ □ሀ□· □ሕብረተሰብ □□ል □□ርሳል የሚል ነበር፡፡

በ□ለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት (IMF) በኩል የነበረው እምነት ደግሞ የአጠቃላይ ኢኮኖሚ መረጋጋትን ማስፈን ከሁሉ በላይ ቅድሚያ የሚሰጠው የኢኮኖሚ አመራርና አስተዳደር ተግባር አድርጕ የሚወሰድ ስለነበር ድሀ አገሮች ዕድገትን ለማፋጠን

ከሚከተሉት የፖሊሲ አቅጣጫ አንፃር መፈናፈኛ የሚያሳጣ ስለነበር ዕድገትን በከፍተኛ ደረጃ የገደበ ነበር የሚል ነው:: በመሆኑም ሁለቱም ተቋማት ይከተሉት የነበረው የፖሊሲ አቅጣጫ በ□ □□ አገሮች ውድቀትን ያስከተለ መሆኑ በሰፊው ተተችቷል:: ለምሳሌ በአሜሪካ ኮንግረስ የሁለቱን ተቋማት ሚና ለመመርመር የተቋቋመውና በ□ ሻቂ□· የምጣኔ ሀብት ምሁር በፕሮፌሰር አላን ሚልዘር የተመራው ልዩ የአማካሪ ኮሚሽን እ.ኢ.አ. በማርች 2000 ባቀረበው ሪፖርት ሁለቱን አካላት ክፉኛ ኮንኗል:: በሪ□ ርቱ እንደተመለከተው እነዚህ ተቋማት ያደርጉ በነበረው ግፊት ሳቢያ በታዳጊ አገሮች የተሳሳቱ ፖሊሲዎችና እርምጃዎች በመወሰዳቸው ድህነት በከፍተኛ ደረጃ መባባሱንና የአገሮች የልማት ደረጃም በከፍተኛ □ረጽ ማሽቆልቆሉን አመልክቷል:: ለምሳሌ ባለፉት 50 ዓመታት በዝቅተኛ የዕድገት □ረጽ (Least Developed Countries) ውስጥ ተፈርጀው ከነበሩ አገሮች ውስጥ ወደ መካከለኛ የዕድገት ደረጃ (Middle Income Countries) የተሸጋገረችው አፍሪካዊት አገር ቦትስዋና ብቻ ነበረች:: የዚች አገር እርምጃም ቢሆን የራሱ ምክንያት ያለው ነው::

በመሆኑም አዲስና የተለየ አግባብ (New Approach) መቀየሱ የግድ ነበር:: አዲሱ አግባብም ዕድገትና ልማትን ማፋጠን እንደተጠበቀ ሆኖ የዕድገትና የልማት እንቅስቃሴ ሰብአዊ ፍላጐትን በማሟላት ድህነትን ማስወገድ ላይ ቀጥተኛ ትኩረት ማድረግ ይኖርበ□ል □ሚል ነው:: ይህም ማለት በድህነት ላይ የሚደረገው ርብርብ ዙሪያ ገጠም መሆን ይኖርበታል ነው:: ዕድገትን ከማፋጠን ባሻገር በትምህርት፣ በጤና፣ በንፁሕ ውሃ አቅርቦት፣ በመሠረተ ልማት (መንገድ) አቅርቦት ወዘተ... ላይ በማተኮር የድህነት መንስዔዎችን ከሥሩ መዋጋት ያስፈልጋል የሚል መርህን ያዘለ ነው::

ሁለቱ እህትማማች ዓለም አቀፍ የፋይናንስና የልማት ተቋማት የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂን ሃሳብ ሲያራምዱ ዋነኛ ዎቹ ማሳመኛዎቻቸው (Justification) ከዚህ በላይ የተመለከቱት ሲሆኑ ሌላው ተያያዥ የሆነውና በዚህ ረገድ ሳይጠቀስ □ማ□ታለፈውና ከድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች ፅንሰ ሃሳብ ጋር የተያያዘው ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው አገሮች የዕዳ ማቃለያ ፕሮግራም (Heavily Indebted Poor Countries Initiative) □ተሰኘ□· ነው:: ሁሉን አቀፍ የሆነ የዕዳ ማቃለያ ፕሮግራም ለመጀመሪያ ጊዜ ይፋ የሆነው እ.ኢ.አ. በ1996 በዋሽንግተን በተካሄደው የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትና የዓለም ባንክ □መታዊ የጋራ ስብሰባ ላይ ነበር::

በቀ□□ እ.ኢ.አ. በሴፕቴምበር 1999 በተካሄ□□· □መ□ዊ □ፉራ ስብሰባ ላ□ ደግሞ የዓለም ባንክ እና የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት ዝቅተኛ □ለ□ ጸለ□· የልማት ብድር (Concessional Loan) ተጠቃሚ ለመሆን በታዳጊ አገሮች በራሳቸው ባለቤትነት የሚዘጋጁ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች እንደማዕቀፍ እንዲያገለግሉ ሆኖ ከዕዳ ማቃለጸ □ሚ□ኘው ፋይናንስ አመዳደብና አጠቃቀም በእነዚህ ስትራቴጂዎች ማክቀ□ እንዲመራ መግባባት ላይ ተ□ረሰ:: እነዚህ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ሁኔታዎች የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ፅንሰ ሃሳቦችን አመጣጥ በዓለም አቀፍ □ረጽ እንዴት እንደነበር የሚጠቁሙ ናቸው::

ይህንኑ መሠረት በማድረግ ቀደም ብሎ የተጠናከረ የመዋቅራዊ ለውጥ ማስ□□ሚጸ (Enhanced Structural Adjustment Facility) ተብሎ □□□ቅ የነበረው የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት የፋይናንስ ድጋፍ መሣሪያ የድህነት ቅነሳና የዕድገት ማስፈጸሚያ (Poverty Reduction and Growth Facility - PRGF) በሚል ተተካ:: በዓለም ባንክ በኩልም እንደዚሁ በታዳጊ አገሮች የሚተገበራቸው ፕሮግራሞች የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂን መንፈስ ከግምት ውስጥ በማስገባት እንዲቃኙ በማ□ረፅ የመካከለኛ ዘመን ዕይ□ (Three Years Time Frame) ያላቸው ፕሮግራሞችን ያቀፉ አገራዊ የድጋፍ ስትራቴጂዎች (Country Assistance Strategy) በመቅረ□ □መተፅበር እንቅስቃሴ ተጀመረ::

በመሆኑም የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂም □ቅተኛ ወለድና ረጅም የመክፈያ ጊዜ ያላቸው የልማት ብድሮችን ተጠቃሚ ለመሆን እንደ ቅድመ ሁኔታ ማሟያ (Necessary Condition) ተ□ር□□· ተወሰዱ:: ከዚህም በተጨማሪ ለተከታታይ የዕዳ ማቃለያና ዕዳ ስረዛም ቅድመ ሁኔ□ ተ□ር□□· ተ□ሰ0 :: የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች በዓለም ባንክ እና ዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት በአንድ ወገን እና በሌላ ወገን በ□ሃ አገሮች መካከል ለሚኖረው የልማት ትብብር ግንኙነት እንደ ማዕቀፍ ተደርገው ከመወሰዳቸውም በላይ በስተኋላ ከለጋሽ አገሮችም ጋር ለሚደረጉ የትብብር ግንኙነቶች ጭምር ማዕቀፍ ተደርገው በመወሰዳቸው በመጨረሻ በአጠቃላይ በለጋሾችና በድሃ አገሮች መካከል የትብብር ማዕቀፍ ተ□ር□□· ተ□ስ□ሻል::

የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂዎች እንደየአገሮች ሁኔታ የሚለያዩ ቢሆንም የሚከተሉት የጋራ መገለጫዎች አሏቸው:: እነሱም የዝግጅት ሂደታቸው አሳታፊ መሆኑን ማረጋገጥ (Participatory)፣የአገሮች ባለቤትነትን ማረፉ□ን (Country ownership)፣አገራዊ የፖሊሲ ማዕቀፍ የመኖር አስፈላጊነትና ከአገሮች ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ጋር የመጣጣም አስፈላጊነት፣ (PRSPs should not be stand alone strategies)፣ ስትራቴጂዎቹ በረፀም □ጊዜ አድማስ ውስጥ መተግበር የሚገባቸው ስለመሆኑ (ይህም ማለት በምዕተ ዓመቱ ግቦች ዕይ□ □·ስዓ መተግበር ይገባቸዋል የሚሉ) ናቸው::

II. የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ከአገራዊ የልማት ዕቅዶች ፖሊሲዎች ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ጋር ያላቸው ትስስር፣

ኢትዮጵያ ለምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች መሳካት ፊራሚ ከሆኑት 189 አገሮች መካከል አንዷ ናት:: እነዚህን

ግቦች በአገር ደረጃ በመተግበር ረገድ ግን □□ላ እንቅስቃሴ የተጀመረው የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂው ተቀርጾ ወደ ተግባር ከተገባበት ከ1994 መጨረሻ ወዲህ ነው፡፡ ይህም ዓለም አቀፋዊ የልማት ግቦች ይፋ ከሆኑ 10 ዓመት አስቆጥሮ ማለት ነው፡፡ በህዳር ወር 1993 ኢትዮጵያ የመሸጋገሪያ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ (Interim PRSP) አዘጋጅ□ ለ□ለም ባንክና ለዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት አቅርባ ከተገመገመ በኋላ ተቀባይነት በማፅኘቱ ዋናውንና ሁሉን አቀፍ የሆነውን የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ለማዘጋጀት መንገዱ ተጠረገ፡፡ ይህንንም ተከትሎ ዋናውን ስትራቴጂ ለማዘጋጀት አስፈላጊውን ተቋማዊ አደረጃጀት በአገር አቀፍና በክልል ደረጃ በመዘርጋት ሰነዱን የማዘጋጀት እንቅስቃሴ በነሐሴ 1993 በጊዜው የኢኮኖሚ ልማትና ትብብር ሚኒስትር በተመራው ስብሰባ የልማት አጋሮችና መንግሥ□ዊ ያልሆኑ አካላት ተወካዮች በተገኙበት ይፋ ሆነ፡፡

የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂው ሁለት ምዕራፎች የነበሩት ሲሆን የመጀመሪያው የምክክር ሂደቱ ሲሆን ሁለተኛው የሰነዱን ይዘት የሚመለከተው የራሱ የሰነዱ ዝግጅት ሥራ ነው፡፡

በአሳታፊነት ረገድ የአገሪቱን አስተዳደራዊ አወቃቀር በመከተል በሦስት እርከን ምክክር እንዲደረግ በታቀደው መሠረት መጀመሪያ በወረዳ □ረጃ በተመረ□ 117 ወረዳዎች ከሚመለከታቸው የሕብረተሰብ ተወካዮች ጋር ከነሐሴ 1993 እስከ ጥር 1994 □ረስ ም□□ሩ በሁሉም ክልሎች በተመረጡ ወረዳዎች ተካሄደ፡፡ በመቀጠልም በተጓዳኝ በክልል ደረጃ በሁሉም የክልል ዋና ከተሞች ከሚመለከታቸው አካላት ተወካዮች ጋር ም□□ር ተካሂ□ል፡፡ በመጨረሻም በፌዴራል ደረጃ በመጋቢት ወር 1994 መጨረሻ የሚመለከታቸውን አካላት ተወካዮች ያሳተፈ በፌዴራል ደረጃ በተባበሩት መንግሥታት የአፍሪካ የኢኮኖሚክ ኮሚሽን አዳራሽ የማሳረጊያ ምክክር ተካሄደ፡፡ በአጠቃላይ በወረዳ ደረጃ በተካሄደው ምክክር ከ6000 በላይ የተለያዩ የሕብረተሰብ ክፍልን የወከሉ ዜጐች ተሳትፈዋል፡፡ በየክልሉ በተካሄዱ ምክክሮችም በእያንዳንዱ ክልል ከ200 የማያንሱ ተወካዮች ተሳትፈዋል፡፡ በፌዴራል ደረጃም ከ500 ያላነሱ ተሳታፊዎች ተገኝተዋል፡፡ በ□□ረጃ□ በተካሄዐ የምክክር መድረኮች ተነስተው ዕልባት ያልተገኘላቸው ጉዳዮች በ□ጻ ራል □ረጃ በተካሄ□□ □ም□□ር መድረክ ላይ በክልል ተወካዮች አማካይነት ቀርበው ውይይት ከተካሄደባቸው በኋላ በመጨረሻ በሰነዱ ላይ በሚካተቱበት ሁኔታ ላይ መግባባት ተ□ርሷል፡፡ በቀ□□ም እንደአግባቡ በሰነዱ ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል፡፡ ከዚህ አንፃር የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂውን ዝግጅት የሚያስተባብረው አካል በጊዜው የኢኮኖሚ ልማትና ትብብር ሚኒስቴር በመሆኑ እንደጉዳዮቹ አግባብነት ከሚመለከታቸው የዘርፍ አስፈጻሚ አካላት ፕሮግራሞች አኳያ እየታየ በሰነዱ ውስጥ እንዲንፀባረቁ አስፈላጊው ጥረት ተደርጓል፡፡ በየደረጃው ከምክክሩ □ተ□ኙ ውጤቶች በየዘርፉ ተለይተው በሪፖርት መልክ እንዲደርስ በመ□ረ□ □ተ□ኙ ውጤቶችን ጭምቅ ግኝት ራሱን በቻለ ምዕራፍ በመጨረሻ በ□ላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ □ሮፅራም (Sustainable Development and Poverty Reduction Program - SDPRP) ሰነዱ ውስጥ እንደ አንድ የመንደርደሪያ ምዕራፍ በየዘርፉ በመከፋፈል ለማቅረብ ተሞክሯል፡፡

በይዘት ረገድ የመጀመሪያው የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም ሰነድ በኢትዮጵያ በመተግበር ላይ በሚገኙ ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ላይ የተመሠረተና ከ□ነዚሁ ጋር የተጣጣመና በእነዚሁ ላይ የቆመ ነው፡፡ ለዚህም ነው የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ሰነዱ «የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም» (Sustainable Development and Poverty Reduction Program - SDPRP) ተብሎ □ተሰ□መ□፡፡ የኢትዮጵያ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ከስያሜው እንደሚታየው መሠረቱ ሰፊ እና ድሃ ተኮር የሆነ ዕድገትና ልማትን በማፋጠን ድህነት ቅነሳና ብሎም ማስወገድን ማዕከል ያደረገ አገር በቀል ፕሮግራም ነው፡፡ ከዚህ አኳያ የመጀመሪያው የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም በአራት ምሰሶዎች ላይ የቆመ ነው፡፡ እነዚህም፣

ሀ) የግብርና መር የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ (Agricultural Development Led Industrialization (ADLI) Strategy)፣

ለ) ያልተማከለ አስተዳደርን የማስፈንና □□ችኛውን የሕብረተሰብ ክፍል የማብቃት ፖሊሲና ስትራቴጂ (Decentralization and Empowerment Policy and Strategy)፣

ሐ) የመንግሥትና መንግሥታዊ ያልሆኑ አካላትን አቅም የማጐልበት ፕሮግራምና ስትራቴጂ (Capacity Building Program for Public and Private Sector)፣

መ) □ሲቪል ሰርቪስ ማሻሻጸ ፕሮግራሞች፣ የፍትሕና የዳኝነት ሥርዓት የማሻሻያ ፕሮግራሞች (Justice and Civil Service Reform Program)፣

እነዚህ ምሰሶዎች ሁሉን አቀፍ ናቸው፡፡ የኢኮኖሚውን ዘርፍ፣ የማህበራዊውን ዘርፍ፣ የአገልግሎት አሰጣጥ ዘርፍ፣ የፖሊቲካውን ዘርፍ የፍትህና የዳኝነት ሥርዓቱን ዘርፍ (የንብረት ባለቤትነትን ጨምሮ) የዜጐችን ግዴታና ተጠያቂነትንና የሕዝብ አገልጋይነት፣ ተቋማዊ ለውጥን፣... ወዘተ ያቀፉ ናቸው፡፡ እነዚህ ሁሉ ለዕድገት፣ ለልማትና ለድህነት ቅነሳ የሚኖራቸውን ሚና መገንዘቡ የሚያዳግት አይደለም፡፡

የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሣ (ዘልድቅ) ፕሮግራም ሰነድን የማዘጋጀቱ ሥራ ከ1 ዓመት ያላነሰ ጊዜ (የምክክሩን ሂደት ጨምሮ) የወሰደ ሲሆን በመጨረሻ ከ1995 እስከ 1997 ያለውን ጊዜ የሚሸፍን የሦስት ዓመት የጊዜ አድማስ ያለው የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ □ሮፅራም (ዘልድቅፕ) ተዘጋጅቶ በነሐሴ

1994 ለዓለም ባንክና ለዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት ቀርቦ ተቀባይነት በማፅኘቱ ተግባራዊ ሆኗል:: ይህ ሰነድ ሁሉን አቀፍ ፕሮግራም ሆኖ የአገሪቱን የሶሺዮ ኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ለመምራት እንደማዕቀፍ ከማገልገሉም በላይ ከልማት አጋሮች ጋር ለሚደረገው የትብብር ግንኙነትም አንዱና ዋናው አገናኝ ድልድይ በመሆን እስከ 1997 በጀት ዓመት መጨረሻ አገልግሏል:: አሁን በመተግበር ላይ ያለው የ5 ዓመት የልማት ዕቅድ በዚሁ ቋት የተተካ ነው::

የድህነት ቅነሳን ዓላማ በአጭር ጊዜ ውስጥ ከግብ ማድረስ እንደማይቻልና □ህ □ላማ በረፀም □□ ክ□□ □ስዓ መተፅበር እንዴሚኖርበት ቀደም ብሎ በመንግሥት ግንዛቤ በመወሰዱና በዓለም አቀፍ መድረክም የምዕተ ዓመቱን ግቦች በእያንዳንዱ አገር ደረጃ ተግባራዊ የማድረጉ ጥረት ትኩረት የተሰጠው አጀንዳ ስለነበር በኢትዮጵያም ይህንኑ □ሚ□ፅ□ እንቅስቃሴዎች በተባበሩት መንግሥታት የልማት ድርጅት በኩል በመጀመራቸውና ይኸው ሃሣብ ተቀባይነት በማግኘቱ □መጸመሪጸ□ ተግባር የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔ□ ፋር አጣጥሞ ለማየት የሚያስችል ጥናት ማካሄድ ነበር:: በዚሁ መሠረት ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ አኳያ □ተቃኘ «የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች □ታኝ ሁኔታዎችና ዕድሎች» የሚል የጥናት ሰነድ በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴርና በተባበሩት መንግሥታት የልማት ድርጅት (UNDP) ትብብር ተዘጋጅቶ በሐምሌ ወር 1996 ይፋ ሆኑ::

በዚህ ጥናት አማካይነት የሚከተሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ ሙከራ ተደርጓል::

ሀ) የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ለኢትዮጵያ ምንድን ናቸው? በአገሪቱ ከመተግበር ላይ ከሚገኙ ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች እንዲሁም በመወሰድ ላይ ካሉ የፖሊሲና የተቋማዊ አወቃቀር ለውጦች ጋር ይጣጣማሉን?

ለ) የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ከዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም የግብ አመልካቾች (targets) ፋር ይጣጣማሉን?

ሐ) በዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራሙ ትኩረት የተሰጣቸው ዘርፎች ከምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የትኩረት መስኮች ጋር ይጣጣማሉን?

መ) የኢትዮጵያ የመረጃ ምንጭና የመረጃ ፍሰት ሥርዓት የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች የግብ አመልካቾች አፈጻጸም ለመገምገም የሚያበቁ ናቸውን? የግብ አመልካቾቹን ከኢትዮጵያ የመረጃ ሥርዓትና ፍሰት ጋር እንዴት ማጣጣም ይቻላል? (How to customize the targets so that the data requirements of MDGs are accommodated by the existing information infrastructure)?

ሠ) በዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ □ሮፅራም □ተ□ሉ □ፅብ አመልካቾች (targets) □ምክተ ዓመቱን ግቦች ለመድረስ ከሚጠበቀው እንቅስቃሴ አንፃር በቂ ናቸውን?

ረ) በዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም ከተጣሉ ግቦች ለመድረስ የተገመተው ፋይናንስ የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከመድረስ አንፃር የተቃኘ ነውን?

የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራምን የመሰሉ የመካከለኛ ዘመን ፕሮግራሞች/ስትራቴጂዎች የምዕተ ዓመቱ ግቦች ማዳረሻ ድልድዮች እንደመሆናቸው መጠን በዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም የሚጣሉ ግቦች የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከመድረስ አንፃር የተቃኙ እንዲሆን የግድ ይላል:: በዚህ ጥናት መሠረት በዘልድቅ □ሮፅራም □ተቀመ□ □□ር□ ፕሮግራሞችን ለማስፈጸም የሚያስፈልገው ፋይናንስ የኢትዮጵያን የልማት ችግሮች ስፋትና ጥልቀት እንዲሁም አፈጻጸማቸውን ከማፋጠን አንፃር የተቃኘ (MDGs consistent) ያለመሆኑን ለመገንዘብ አስችሏል (MDGs: Challenges and Prospects for Ethiopia, July 2004)::

ይህ ጥናት የምዕተ ዓመቱ ግቦች የትኩረት መስኮችና የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራሙ የትኩረት መስኮች ከይዘት አኳያ የተጣጣሙና የሚመጋገቡ መሆናቸውንና ሁሉም የድህነት ተኮር ዘርፎች ማለትም ትምህርት፣ ጤና፣ መንገድ፣ የውሃ አቅርቦትና የግል ንፅሕና፣ ግብርናና ገጠር ልማት እንዲሁም ምግብ ዋስትና እያንዳንዳቸው እኩል ሚዛን የሚሰጣቸው እኩል አስፈላጊና ወሳኝ ስለመሆናቸው (All poverty –targeted sectors are equally important for Ethiopia) ግንዛቤ ተወስዷል:: ዋናው ጉዳይ ግን ለፕሮግራሞቹ የሚያስፈልገው ፋይናንስ የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከመድረስ አን□ር □ተቃኘ አለመሆኑን ግንዛቤ በመወሰዱ ከዚህ አንፃር ሁሉን አቀፍ በሆነ መልኩ ለፕሮግራሞቹ የሚያስፈልገውን በጀት በማዘጋጀት የረጅም ጊዜ ዕይ□ ጸለ□ አገር በቀል የምዕተ ዓመቱ ግቦች አመልካች የኢንቨስትመንት ዕቅድ (Ten-Year Investment Plan) የማዘጋጀት አስፈላጊነት ወቅታዊ ስለመሆኑ ግንዛቤ መወሰዱ ነው::

በዚሁ መሠረት ሁሉንም የድህነት ተኮር ዘርፎችና መድበለ ዘርፎች ያካተተ የምዕተ ዓመቱ የሪሶርስ ፍላጐት የዳሰሳ ጥናት (MDGs Needs Assessment Sectoral Study) ለማካሄድ አስፈላጊው ዝግጅት ከተደረገ በኋላ በሐምሌ 1996 የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የሪሶርስ ፍላጐት የዳሰሳ የጥናት ፕሮጀክት ይፋ ተደረገ:: ይህ ጥናት በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር አስተባባሪነትና በልማት አጋሮች ትብብር (በተለይም በተባበሩት መንግሥታት የልማት ድርጅት) በመጀመሪያ የየዘርፎች የዳሰሳ ጥናት ከነሐሴ 1996 እስከ ጥቅምት 1997 የተካሄደ ሲሆን የየዘርፉን የዳሰሳ ጥናት የሚያጠቃልልና የሚያቅፍ የ10 ዓመት የኢንቨስትመንት ዕቅድ (MDGs Needs Assessment Synthesis Study

Report) ዝግጅት ከታህሣሥ 1997 እስከ ሐምሌ 1997 ተካሄ□ ሪ□ርቱ በመጨረሻ መልኩ እንዲወጣ ተደርጓል:: በ1997 በጀት ዓመት የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም ማጠናቀቂያ ጊዜ ስለነበር በዚህ ቋት የተተካው የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ ከአመልካች ዕቅዱ ተጨልፎ የወጣ ነው:: ከዚህም በተጓዳኝ ዕቅዱን የበለጠ የተሟላ ለማድረግ ከሰኔ 1997 እስከ መስከረም 1998 በክልል ዋና ከተሞችና በፌዴራል ደረጃ አዲስ አበባ በአፍሪካ የኢኮኖሚክ ኮሚሽን አዳራሽ በመጸመሪጸ□· □□ል□ቅ □ሮፅራም አፈጻጸም ማዕቀፍ ላይ ተመስርቶ የተካሄደው ምክክር ጭምቅ ውጤቶች እንደተጨማሪ ግብዓቶች ተወስደው የ5 ዓመቱን የልማት ዕቅድ ሰነድ ለማዳበር ዓ ቅም ላ□ □ለኻሉ::

በመጨረሻም የ5ቱ ዓመት የልማት ክቅ□ (1998-2002) በየደረጃው ውይይት ከተካሄደበት በኋላ በግንቦት 1998 በተወካዮች ም/ቤት ፀድቆ ተግባራዊ በመ□ረፅ ላ□ □□ኛል:: □ህ ክቅ□ ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር □ተቃኘ□· የምዕተ ዓመቱ አመልካች የልማት ዕቅድ (1998-2ሠሀ7) የመጀመሪያው የ5 ዓመት ምዕራፍ ተ□ር፭ ተ□ስ□ል:: □ሁለተኛ□· ምዕራፍ ከ2003 እስከ 2007 ያለውን ጊዜ የሚሸፍን ይሆናል:: ከይዘት አንፃር የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጀመሪያው የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም ውስጥ የተመለከቱ ፕሮግራሞች ቀጣይ ሆኖ ከዚህ በፊት ጸልታቀፉ ዘርፎችን በተጨማሪ (ቱሪዝም፣ የከተሞች ልማትና ኮንስትራክሽን፣ የጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት ስነ ሕዝብና ልማት፣ ...ወዘተ) የሚያካትት በመሆኑ ሁሉን አቀፍ አገራዊ የልማት ዕቅድ ተደርጐ ተ□ስ□ል::

የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦችና (Goals) የግብ ስኬት አመልካቾች (Targets) እንዲሁም አኃዛዊ አመልካቾች (Indicators) □ር□ር በክ□ል 1 ተመልክቷል::

III. የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች፣ የኢትዮጵያ የእስካሁኑ ጉዞና የወደፊቱ አዝማሚያ

3.1. በእስከአሁኑ አፈጻጸም □ተ□ኙ ውጤቶች

በዚህ ክፍል በኢትዮጵያ የእስካሁኑን የምዕተ ዓመቱን ጉዞ በ4 ዋና ዋና የፖሊሲ ግቦች በመከፋፈል ለማመልከት □ሞ□ራለሁ:: ይህ አቀራረብ አገራዊውን የፖሊሲና ስትራቴጂ ማዕቀ□ የተከተለ እንጂ የምዕተ ዓመቱን ግቦች አወቃቀር የተከተለ አይደለም:: ከዚህ በታች በሠንጠረዥ 3.1. እንደተመለከተው በምክተ □መቱ የልማት ፅቦችና በየዘርፉ ከተመረጡ አኃዛዊ አመልካቾች (Indicators) አንፃር አፈጻጸሙን ለማመልከት ተሞክሯል:: ይህ ግን ሙሉ ስዕሉን የሚሰጥ ባለመሆኑ ሌሎች ተጓዳኝ አመልካቾችን ጭምር በመጥቀስ ለግቦቹ አፈጻጸም የሚኖረውን እንደምታና የወደፊት አዝማሚያ ለመ□ቆም □ሞ□ራለሁ:: ቀ□ም ብሎ እንደተመለከተው የምዕተ ዓመቱ ግቦች ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር በአጠቃላይ በመንግሥት ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ማዕቀፍ ውስጥ ሁሉን አቀፍ በሆነ መልኩ መታየት ስለሚገባቸው የአፈጻጸም ግምገማውም ይህንኑ አገራዊ የፖሊሲና ስትራቴጂ ማዕቀፍ የተከተለ መሆኑን መገንዘብ ያሻል::

በዚሁ መሠረት በዚህ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ከመተግበር አንፃር አፈጻጸሙ አገራዊ የልማት ፖሊሲ ማዕቀፉን ባገናዘበ መልኩ በ4 ዋና ዋና ክፍሎች ይቀርባል:: እነሱም:-

ሀ/ ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን መቀነስና ብሎም የማስወገድ ዓላማ/ግብ በተመለከተ፣

ለ) የሰው ሀብት ልማትን (Enhanced Human Development) ዓላማ/ግብን በተመለከተ፣

ሐ) የከባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በመጠበቅ ቀጣይ ዕድገትና ልማትን የማፋጠን ዓላማ/ግብ በተመለከተ፣

መ) የውጭ ኢኮኖሚ ልማት ትብብርን የማጐልበት ዓላማ/ግብ በተመለከተ የሚሉት ናቸው::

በእያንዳንዱ ዓላማዎች ሥር የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች አወቃቀር በተከተለ አኳኋን የኢትዮጵያ የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ሥርዓት ጋር በተጣጣመ መልኩ የግብ ስኬት አመልካቾች (Targets) አሃዛዊ አመልካቾች (Indicators)፣ ቅ□መ ዘልድቅፐ ዘመን የሚገኝበት ደረጃና በዘልድቅፐ የመጨረሻ ዓመት የተደረሰበት፣ የ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ፅብ እና በምዕተ ዓመቱ የመጨረሻ ዓመት የሚደረስበትን □ሚጸሳ□□· በዕዝል 2 ተመልክቷል:: በሠንጠረዥ 3.1 የተመለከተው ከዚህ ዝርዝር ውስጥ የተመረጡ አመልካቾች ላይ የተመረኮዘ ነው::

ቀ□ም ብሎ እንደተጠቀመው የመጀመሪያው የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራምና በዚሁ ቋት የተተካው የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የኢትዮጵያን ተጨባጭ ሁኔታ ከግምት ውስጥ ያስገባው የ10 ዓመት ጠቋሚ የልማት ዕቅድ (Ethiopia's Ten Year MDGs Plan) ማዳረሻ ምዕራፎች ናቸው:: ከምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦችና የግብ ስኬት አመልካቾች የሚደረገውን ግስጋሴ ለመገምገም ወጥነት ያለው የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ሥርዓት ተዘርግቷል:: የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች በኢትዮጵያ በመተግበር ረገድ የአፈጻጸም ውጤቶቹ መነሻ ይኸው የአፈጻጸም ክትትልና ግምገማ ሥርዓት ነው::

ሀ) ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን መቀነስና ብሎም □ማስ□□ ዓላማን/ግብን በተመለከተ

እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ድሃ አገሮች የኢኮኖሚ ዕድገትን ወደ ልማትና ድህነት ቅነሣ መተርጐም ከሚቻልባቸው

መንገዶች አንዱና ዋነኛ□ □ሥራ ስምሪትን ደረጃ በደረጃ ከግብርና ውጭ ባሉ ዘርፎች ማስፋፋት መቻል ነው:: በ□ህ ረ□□ እንደ መንደርደሪያ የኢትዮጵያን ተጨባጭ ሁኔታ ማለትም የዕድገት ምንጮችንና እነዚህ ዘርፎች አሁን ያሉበትን የሥራ ስምሪት የማስፋፋት አቅም በአጭሩ ማመልከት ጸስ□ልፉል::

በመሠረቱ በኢትዮጵያ ውስጥ የተንሰራፋውን ባለብዙ ፈርጅ ድህነት ለመቋቋም □ሳኙ ጉዳይ ፈጣንና ዘላቂነት ጸለ□ □ሃ ተኮር (pro-poor) የኢኮኖሚ ዕድገት ማስፈን መሆኑ ነው:: በተለም□ የኢኮኖሚ ዕድገት አመልካች ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት (GDP) በመሆኑና ይህ አመልካች ደግሞ የገቢ ሥርጭትን (Income Distribution) የማያሣይ በመሆኑ በራሱ በቂ ያለመሆኑ ይታመናል:: ምክንያቱም የዕድገቱ አይነትና በዕድገቱ ተጠቃሚ የሆነው ህብረተሰብ እንዲሁም የዕድገቱ ሥርጭት (Distuibution of income) ለድህነት ቅነሣ ከዕድገቱ ከራሱ ባልተናነሰ ከፍተኛ ሚና አላቸውና::

በብዙዎች የአፍሪካና የላቲን አሜሪካ ታዳጊ አገሮች ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት በተመዘገበባቸው ዓመታት ድህነት ተባብሶ □ይቷል:: ለምሳሌ እ.ኢ.አ ከ1990ዎቹ አጋማሽ ወዲህ እስከ 2005 ባለው ጊዜ ከፍተኛ የኢኮኖሚ ዕድገት ባስመዘገቡ የነዳጅ ማዕድን አምራች የአፍሪካ አገሮች በአብዛኞቹ ድህነት ተባብሶ ታይቷል (Africa Development Indicators 2006):: ለዚህም ዋናው ምክንያት በእነዚህ ዘርፎች የተሰማራው □ሰ□ ኃይል ውስን በመሆኑና ሥራውም በከፍተኛ ማሽነሪዎች □ሚታገዝ በመሆኑ በአገሮቹ ውስጥ □ሚ□ኘውን ሰፊ የሰው ጉልበት በመጠቀም የሥራ ስምሪትን ለማስፋፋት ባለመቻሉ ነው:: ይህም የሚያሳያው የኢኮኖሚ ዕድገቱ ድሃ ተኮር (Pro-poor) ያለመሆኑን ነው:: የአንድ አገር የሥራ ስምሪት ፖሊሲ በአገሪቱ ውስጥ ያለውን የሰው ጉልበት በሙሉ አቅም መጠቀምና ከዚህም ገቢ መፍጠር የሚያስችል መሆን ስለሚኖርበት ነው::

ግብርና መር የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂው (ADLI) የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሣ ፕሮግራሙ አንዱ ምሰሶ (Pillar) ነው:: ይህ ስትራቴጂ በበርካ□ አጋጣሚዎች ይተቻል:: በሂደት ራሱን □□ለ□□ (evolution) የወሰዳቸው ማስተካከያዎች እንኳን እስከአሁን ግንዛቤ ያገኙ አይመስሉም:: ለምሣሌ አንዱ የስትራቴጂው ክፍተት የአቅርቦት ጐኑ ላይ በማተኮሩ የገበያ ሥርዓቱን በአግባቡ አለማየቱ ነበር:: ከዚህ አንፃር በተወሰነ ደረጃ ገበሬው የምርቱ ተጠቃሚ ያልሆነበት ሁኔታ እንደነበር ሁላችንም የምናውቀው ጉዳይ ነው:: ምርት ሲጨምርም ምርት ሲወድቅም ገበሬው የተጐዳበት ሁኔታ ታይቷል:: አሁን ዳግሞ ስትራቴጂው በአነስተኛ ገበሬ የሚካሄድ የስፔሻላይዜሽንና የኮመርሻላይዜሽን እንቅስቃሴዎችን በማቀፉ ለገበሬዎች ገቢ ማደግና ለአጠቃላይ የኢኮኖሚና ማህበራዊ ለውጥ መሠረት የሚጥል እንዲሆን በማድረግ ተቃኝቷል:: ይህም በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ ውስጥ ተንፀባርቋል::

በመሰረቱ እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ከእጅ ወደ አፍ ሕይወት የሚመሩና ዝቅተኛ የንብረት መሠረት ባለው አነስተኛ □በሬ ላይ የተመሰረተ ኢኮኖሚ ያላቸው አገሮች ኢንዱስትሪን በፈጣን ሁኔ□ ለማስፋፋትና ኢኮኖሚውን ለማሣደግ የግብርናው ክፍለ ኢኮኖሚ በአይነትም ሆነ በጥራት ቀድሞ ማደግና ለኢንዱስትሪው ልማት አስፈላጊ የሆኑትን የምርት ግብዓቶችና የሕብረተሰቡን የምግብ ፍጆታ ማሟላት ይኖርበታል:: ከዚህም በላይ የግብርናው ዘርፍ የውጭ ምን□ሪ ማስ□ኛ መሠረታዊ ምርቶችም ምንጭ በመሆኑና (90 በመቶ ያህሉ የወጪ ንግድ ገቢ የግብርና ውጤቶች ላይ የተመሰረተ በመሆኑ) ብሎም ልማትን ለማንቀሳቀስ የሚያስፈልገው ዋና የሰው ጉልበት (80 በመቶ) የተሰማራበት ዘርፍ ነው:: ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት (GDP) ግማሽ ያህሉን (46 በመቶ በ1998) ይሸፍናል:: ለዚሁ ነው ስትራቴጂው ግብርናንና ገጠር ልማትን መሠረት ጸ□ረ□ የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ ነው የሚባለ□::

የግሉ ዘርፍ ለዕድገትና ለሥራ ፈጠራ የጐላ ድርሻ ያለው መሆኑን ሁሉም ያምናል:: ግን ብዙ ጊዜ ስለግሉ ዘርፍ ሲነገር አንድ የሚረሣ ወሳኝ ጉዳይ አለ:: ይኸውም የግል ዘርፍ ማለት ከመንግሥት ውጭ ባሉ አካላት (ሕጋዊ) የሚመራ ዘመናዊ የሥራ ተቋም (Business Entity) ብቻ ተደርጐ መወሰዱ ነው:: □□ህ ላ□ ግን በውል ልብ ሲባል የሚገባው አነስተኛ□ □በሬ □ፅሉ □ር□ አካል መሆኑንና ዘመናዊው የግል ዘርፍ ይህን አነስተኛ አቅም ያለው ሰፊ የልማት ኃይል ጉትቶ ሊያዋጣው እንደሚገባ ግንዛቤ ያለማግኘቱ ነው:: □እነዚህ አካላት መደጋገፍና መስተጋብር ነው የኢኮኖሚ ዕድገትና አጠቃላይ የሶሽዮ ኢኮኖሚ ለውጥ ሊያመጣ የሚችለው:: በአገራችን ተጨባጭ ሁኔ□ የወደፊቱን ቀጣይ ልማት ለማፋጠን ይህ ጉዳይ በቂ ግንዛቤ ማግኘት የሚገባው □መስለኛል::

የዘመናዊ ዕቃ አምራች ዘርፉ (ኢንዱስትሪ) የግብርና ምርቶችን ከውጭ የሚገቡ የኢንዱስትሪ ግብዓቶችን በመጠቀም የፍጆ□ ሸቀጦችን፣ ለግብዓት የሚውሉ አነስተኛ የግንባታ ዕቃዎችን እና መሣሪያዎችን እንዲሁም የካፒታል ዕቃዎችን ጸመርታል:: በኢትዮጵያ አሁን ባለበት ደረጃ የኢንዱስትሪ መሠረቱ በጣም ጠባብ ነው:: ኢንዱስትሪ ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ያለው ድርሻ በ1997 ግምት መሠረት 13 በመቶ ነው:: ዘመናዊ የግሉ ዘርፍ ሚና በኢንዱስትሪ ውስጥ ያለው ድርሻ □ጸ□□ ቢመጣም አሁንም ገና መስፋፋት ይኖርበ□ል:: ለምሳሌ በመካከለኛና ከፍተኛ ፋብሪካዎች ከሚመነጨው ተፊ ማሪ እሴት ውስጥ የግሉ ዘርፍ ያለው ድርሻ በ1991 ከነበረበት 21 በመቶ በ1997 ወደ 39 በመቶ አድጓል:: በሥራ

ስምሪትም እንዲሁ በ1991 ከነበረበት 31 በመቶ በ1997 □□ 50 በመቶ አድጓል:: ይህም ሆኖ ግን በአጠቃላይ የመካከለኛና ከፍተኛ ፋብሪካዎች ለሥራ ስምሪት ያላቸው ድርሻ ከጠቅላላው የሥራ ስምሪት ከ4.0 በመቶ አይበልጥም::
በአጠቃላይ የዘመናዊ ዕቃ አምራች □ርፍ (Industry) ለሥራ ስምሪት ያለው ድርሻ ከ7 በመቶ አይበልጥም::

የአገልግሎት ዘርፉ ለጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት ያለው ድርሻ 40 በመቶ የሚደርስ ሲሆን ለሥራ ስምሪት ያለው ድርሻ ከ8 በመቶ አይዘልም:: በአጠቃላይ የሥራ ስምሪትን በተመለከተ እ.ኤ.አ. በ2005 የማዕከላዊ ስታትስቲክስ አገራዊ የሥራ ስምሪት ጥናት መሠረት □ሥራተኛ□ው ኃይል በተሰማራበት የኢኮኖሚና የማህበራዊ ዘርፍ አንፃር ሲታይ ለሥራ ስምሪት ከፍተኛ □ርሻ ያለው ግብርናና ተዛማጅ ዘርፍ (80.2 በመቶ) ሲሆን የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ (5 በመቶ)፣ ጅምላ ንግድና የችርቻሮ ንግድ (5.2 በመቶ)፣ ሆቴሎችና ሬስቶራንቶች (2.5 በመቶ)፣ የሕዝብ አስተዳደር መከላከያና የማህበራዊ ደህንነት (1.2 በመቶ)፣ ትምህርት፣ ጤናና የማህበራዊ አገልግሎቶች (2.6 በመቶ) እና ሌሎች (3.4 በመቶ) ነበር:: የሥራ ስምሪት ከተለያዩ ቀጣሪ አካላት አንፃር ሲ□□ የመንግሥት ሠራተኞች ከጠቅላላው 2.6 በመቶ፣ በራሳቸው የተሰማሩ (Self employeed) 40.9 በመቶ፣ የቤተሰብ አባላት ሆኑ ቀጥ□ □□ጸ የማይከፈላቸው ሠራተኞች 50.3 በመቶ በግል ድርጅት ተቀጥረው የሚሠሩ □2.9 በመቶ እና ሌሎች 3.3 በመቶ ነበር:: በአጠቃላይ በዚህ ጥናት መሠረት በ□□ጸ □ሚሠሩ (Total paid employees) ከጠቅላላ የሠራተኛ □□ል □ሰዓ 8 በመቶ ድርሻ አላቸው::
በአጠቃላይ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ በግብርና ላይ የተመሠረተ እንደመሆኑ መጠንና ግብርናም ለተፈጥሮ ጥገኝነት (በዝናብ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ) የተጋለጠ በመሆኑ ዕድገቱ የሚዋዥቅ ነበር:: በመሆኑም ቀጣይና ተከታታይነት ያለው ዕድገት ለማስመዝገብ የግብርናውን ዘርፍ ደረጃ በ□ረጃ ከተፈጥሮ ጥገኝነት የማላቀቁ ተግባር ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ተግባር ነው:: ይህም ውሃን በአግባቡ በመጠቀም ገበሬውን ከዝናብ ጥገኝነት ደረጃ በደረጃ ማላቀቅ መቻል ነው:: ለዚህም ነው መስኖን የማስፋፋትና ውሃን የማቆር እንቅስቃሴ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ከፍተኛ ትኩረት የተሰጠው::

በአጠቃላይ ያለፉት ሦስት ዓመታት (1996-1998) ሲታይ አማካይ ዕድገቱ ከ10 በመቶ በላይ በመሆኑ የኢኮኖሚው አፈጻጸም ተከታታይነት ያለው ሆኖ ወደ አዲስ የዕድገት ደረጃ መሸጋገሩን የሚጠቁም ነው:: ይህ ቀጣይነት እንዲኖረው ማስቻል ዋናው ፈታኝ ጉዳይ ነው:: በኢትዮጵያ ሁኔ□ □ምክተ ዓመቱን ግቦች ለመድረስ የሚያስፈልገው □ቅተኛው አማካይ የኢኮኖሚ ዕድገት መጣኔ 7 በመቶ ነው::

ስለዕድገት አዝማሚያና የዕድገት ምንጮች ይህን መንደርደሪያ ከሰጠሁ ዘንድ ከድህነት ቅነሣ አኳያ የሚከተሉትን ጥያቄዎች በማንሳት እስከአሁን የተመዘገቡ ውጤቶችን ለመ□ቆም □ሞ□ራለሁ::

1ኛ/ በኢትዮጵያ እስካሁን የተመዘገበው የኢኮኖሚ ዕድገት ድህነትን ከመቀነስ አንፃር ምን አስተዋጽኦ አድርጓል?

2ኛ/ ከዕድገቱ በአንፃራዊ መልኩ ማን ተ□ቀመ? ክ□□ቱ □ሃ ተኮር (pro-poor) እና መሠረቱ ሰ□ ነበርን?

3ኛ/ በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔ□ የዕድገትና የድህነት ቅነሳ ቁርኝት ምን መልክ አለው?

የመጀመሪያውን ነጥብ አስመልክቶ በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው በ1988 ለመጀመሪያ ጊዜ በአገሪቱ □ሪ□ በተካሄደው አገራዊ የቤተሰብ ገቢ □□ታና ወጪ የመስክ የናሙና ጥናት መሠረት ከድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት 45.5 በመቶ የነበረ ሲሆን በ1992 ለሁለተኛ □□ በተካሄደው ተመሳሳይ አገራዊ የመስክ □ናሙና ጥናት መሠረት ወደ 44.2 በመቶ ዝቅ ብሎ ነበር:: ለሦስተኛ □□ በ1997 በተካሄደው አገራዊ የመስክ የናሙና ጥናት መሠረት ደግሞ ወደ 38.7 በመቶ ወርዷል::

ይህ መጣኔ በገጠርና በከተማ ተለይቶ ሲታይ በገጠር በ1988 47.5 በመቶ የነበረው በ1992 ወደ 45.4 በመቶ በ1997 ወደ 39.3 በመቶ ወርዷል:: በከተማ ከድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ ከጠቅላላው ሕ□ብ በ1988 ከነበረበት 33.2 በመቶ በ1992 ወደ 37 በመቶ የጨመረ ሲሆን በ1997 □ም□ም ለውጥ ሳያሳይ 35.1 በመቶ ሆኗል:: በአጠቃላይ መረጃዎቹ የሚያሳዩት ከ1988 እስከ 1997 ባለው 10 ዓመት ውስጥ ድህነት በገጠር በከፍተኛ □ረጃ የቀነሰ ሲሆን (ከ47.5 በመቶ ወደ 39.3 በመቶ) በከተማ ግን የመጨመር አዝማሚያ ማሳየቱን ነው (ከ33 በመቶ ወደ 35 በመቶ):: በሌላ መልኩ ከአንፃራዊ አመልካች (Relative Indicator) በተጨማሪ ከድህነት መስመር በታች የሚገኘውን ሕዝብ ቁጥር (Absolute Number) አዝማሚያ ስንመለከት በ1992 ከነበረበት 28,063,909 በ1997 □□ 27,523,414 ዝቅ ብሏል:: ይህም የ1997 ከ1992 ጋር ሲነፃፀር የ2 በመቶ ቅናሽ ማለት ነው::

ሠንጠረዥ 3.1: የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የእስካሁኑ አፈጻጸምና የወደፊቱ አዝማሚያ

ተ.ቁ.	□□ ሊሲ. □ላማ/ፅብ	አኃዛዊ አመልካች (Indicators)	ቅ□መ- □ል□ቅ□ የነበረበት	በ□ል□ቅ□ □መፊ ረሻ ዓመት የተደረሰበት (1997)	□5 □መቱ የልማት ዕቅድ ፅብ (2002)	□ምክተ □መቱ ፅብ (2007)
I	ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን መቀነስ ብሎም ማስወገድ	1.1 ከድህነት መስመር በታች የሚገኘ□ ሕዝብ (በመቶኛ)	44.2 (1992)	38.7 (1997)	29	15
		1.2 ከአገራዊው የምግብ የድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ (በመቶኛ)	42(1992)	38	28	13
		1.3 ከዕድሜያቸው ጋር የማይመጣጠን አነስተኛ ቁመት የላቸው ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት የሚያንሱ ሕፃናት (በመቶኛ)	57(1992)	47	ፅብ አልተጣለም	ፅብ አልተጣለም
		1.4 ከዕድሜያቸው ጋር የማይመጣጠን □ቅተኛ ክብደት ያላቸው ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት የሚያንሱ ህፃናት (በመቶኛ)	45(1992)	37	ፅብ አልተጣለም	ፅብ አልተጣለም
II	የሰው ሀብት ልማትን ማፋጠን (Enhanced Human Development) 2.1 የትምህርት አገልግሎትን ማስፋፋት	2.1.1 የአንደኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ	17.2(1986)	68	81	1ወወ
		2.1.2 ማንበብና መጻፍ የሚችሉ ዕድሜያቸው ከ15-24 የሚገኝ (%)	48 (1987)	54.4	ፅብ አልተጣለም	ፅብ አልተጣለም
		2.1.3 የአንደኛ □ረጽ □□ታዊ ተሳትፎ ልዩነት ዓ መር□	--	ወ87	ወ97	1.ወወ
	2.2 የጤና አገልግሎት ማሻሻል	2.2.1 የህፃናት ሞት ከ1000 ህፃናት(%)	167 (1993)	140 (1996)	85	46
		2.2.2 □እናቶች ሞት መጣኔ ከ100,ወወወ	---	871 (1996)	6ወወ	218
	2.3 ኤች.አይ.ቪ. ኤድስና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መዋጋት	2.3.1 አጠቃላይ የኤች.አይ.ቪ. ኤድስ ስርጭት መጣኔ (%)	7.3 (1993)	4.4 (1997)	4.4	4.4
		2.3.2 ለወባ በተጋለጡ አካባቢዎች 2 አጐበር የሚጠቀሙ ቤተሰቦች ከጠቅላላው በመቶኛ (%)	---	1	1ወወ	1ወወ
		2.3.3 የሣንባ ነቀርሣን የመፈወስ ብቃት መጣኔ (%)	--	15	6ወ	ፅብ አልተጣለም
	2.4 የንፁህ መ□ዓ □ሃ አቅርቦትን ማሻሻል	2.4.1 የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን በገጠር በ1.5 ኪ.ሜ. ክልል ውስጥ (%)	24 (1993)	35 (1997)	8ወ	1ወወ
		2.4.2 የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን በከተማ በ0.5 ኪ.ሜ. ክልል ውስጥ (%)	72 (1993)	80 (1997)	93	1ወወ
III	.ያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በአግባቡ በመንከባከብ ቀጣይ ዕድገትንና ልማትን ማረጋገጥ	3.1.1 የተፈጥሮ ደን ሽፋን (%)	--	3.6	9.ወ	ፅብ አልተጣለም
	3.1 የተፈጥሮ ሀብትን መጠበቅና መንከባከብ	3.1.1 □ረቅ □ነይል ምንጮችን የሚጠቀመው ሕዝብ ብዛት በመቶኛ (%)	--	99.5	ፅብ አልተጣለም	»
	3.2 በከተሞች መሠረ□ዊ አገልግሎቶችንና መጠለያ ማቅረብ	3.2.1 መ□ለጸ መሠረታዊ አገልግሎት ማፅኘት የቻሉ ቤተሰቦች ሽፋን (%)	---	30	65	»
		3.2.2 የተጐዱና የተጨናነቁ አካባቢዎችን				

		መቀነስ በመቶኛ(%)	--	7ወ	35	»

በድህነት ጥልቀት አመልካች አንፃር በገጠር በ1988 ከነበረበት 13.4 በመቶ በ1992 ወደ 12.2 በመቶ እንዲሁም በ1997 ወደ 8.5 በመቶ ወርዷል:: ይህም ማለት በ1988 ከድህነት ወለል በታች የሚገኝን አንድ ሰው በ1988 ወደ ድህነት መስመሩ □ረስ ለማምጣት የነፍስ ወከፍ □□□ታ ወጪውን በ13.4 በመቶ ማሳ□ፅ እንደሚያስፈልግ ይጠቁማል:: በዚሁ መሠረት እንዲሁ በ1992 በ12.2 በመቶ ከፍ ማድረግ እንደሚያስፈልግ የሚያሳይ ሲሆን በ1997 ደግሞ በ8.5 በመቶ ከፍ ማድረግ እንደሚያስፈልግ ያሳያል:: ይህም መንግሥት አቅሙ ቢኖረውና ሁሉንም ከድህነት መስመር በታች ያለ የገጠር ሕዝብ ወደ ድህነት መስመሩ ለማስጠጋት የሚያስፈልገውን ጠቅላላ የፋይናንስ መጠን ለመገመት ያስችላል:: ይህንኑ ሁኔታ በከተማ ስንመለከት በአንፃራዊ መልኩ የድህነት ጥልቀት ሊቀንስ ያለመቻሉን ነው:: በ1988 ከነበረበት 9.9 በመቶ በ1992 ወደ 10.1 በመቶ በ1997 ደግሞ ወደ 8 በመቶ ዝቅ ብሏል:: በአማካይ ግን የጐላ ቅናሽ አልታየም:: ይህም ማለት በአማካይ ለአንድ ከድህነት መስመር በታች ለሚገኝ ሰው የነፍስ ወከፍ □□□□ □ጪ ከድህነት መስመሩ ለማስጠጋት የሚያስፈልገው የፋይናንስ መጠን በነፍስ ወከፍ ከገጠር ይልቅ በከተማ ከፍተኛ መሆኑን ነው::

ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን ከመቀነስ ብሎም ማስወገድ ዓላማ አንፃር ሁለተኛ ው የምዕተ ዓመቱ የግብ ስኬት አመልካች (Target) በረሃብ አለንጋ የሚገረፈውን ሕዝብ ብዛት በግማሽ መቀነስ ነው:: ከዚህ አኳያ በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው በኢትዮጵያ ከአገራዊው የምግብ ድህነት መስመር በታች የሚገኘውን ሕዝብ በ1992 ከነበረበት 42 በመቶ በ1997 ወደ 38 በመቶ ዝቅ ማድረግ ተችሏል:: ከዕድሜያቸው ጋር የማይመጣጠን አነስተኛ ቁመት ያላቸውን ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት በ1992 መጨረሻ ከነበረበት 57 በመቶ ወደ 47 በመቶ መቀነስ ተችሏል::

የግብርናው ዘርፍ የኢኮኖሚ ዕድገቱ ዋነኛ ምንጭ እንደመሆኑ መጠን □ተመ□□በው ዕድገት ለድህነት ቅነሳ አስተዋጽኦ ማድረጉን መገንዘብ አያዳግትም:: ሆኖም በግብርናውና በኢንዱስትሪው ዘርፍ መካከል ካለው የላላ ቁርኝት አኳያና ወደ ከተማ ከሚደረገው ፍልሰት አንፃር የከተማው ድህነት ጨምሮ መ□□ቱ የኢንዱስትሪውና የአገልግሎት ዘርፉ አብዛኛውን የሥራ □□ል ለማቀ□ መሠረቱ ጠባብ መሆኑን ያሳያል:: ይህም በቀጣይ የመንግሥትን ልዩ ትኩረት የሚሻ ዋና ጉዳይ መሆኑን መገንዘብ አያዳግትም::

በ□□ር ለተ□ኘው ውጤት መነሻዎች ምንድን ናቸው? ዕድገቱስ ድሃ ተኮር (pro-poor) ነበር ወይ?

ስፋት ያላቸውና ፈርጀ ብዙ የሆኑ የድህነት ተኮር ፕሮግራሞች በገጠራቱ ኢትዮጵያ መተግበራቸው አንዱ ሲሆን ከዚህም አንፃር የሚጠቀሰው አንዱ አምራቹን ገበሬ ከዋና ዋና ክረምት ከበጋ መንገዶች ለማገናኘት የሚደረገው ጥረት ነው:: ይህም ገበሬው የ□ርሻ ምርቱን በተሻለ የገበያ ዋጋ መሸጥ ያስችለዋል:: ገበያ መር የግብርና ልማት ሥራን ለማስፋፋት የተደረገው የኤክስቴንሽን ፕሮግራም፣ የገጠር መሠረተ ልማቶች መስፋፋት (መንገድ፣ መስኖ ልማት፣ ቴሌኮም፣ የ□□ል ምንጭ፣... ወዘተ)፣ የገጠር የአነስተኛ ብድር መስፋፋት፣ የምግብ ዋስትናና በቅርቡ ተጀምረ□ በመተፅበር ላ□ ያሉት በምርታማ እንቅስቃሴ ላይ ጸተኮሩ የሴፍቲ ኔት ፕሮግራሞች አፈጻጸም በገጠር ለተመዘገበው የድህነት ቅነሳ የሚኖራቸው አስተዋጽኦ የጐላ እንደሚሆን ይገመታል::

በሚቀጥሉት 5 ዓመታት በሚደረገው የተቀናጀ እንቅስቃሴ ከድህነት መስመር በታች የሚኖረውን ሕዝብ በ1997 መጨረሻ ካለበት 38.7 በመቶ በ2002 መጨረሻ ወደ 29 በመቶ ለማድረስ ግብ የተጣለ ሲሆን በምዕተ ዓመቱ ማብቂያ ማለትም በ2007 መጨረሻ ደግሞ ወደ 15 በመቶ ለማድረስ ግብ ተጥሏል:: ከምግብ ድህነት መስመር በታች የሚገኘ ውን ሕዝብም እንደዚሁ በ1997 መጨረሻ ከተደረሰበት 38 በመቶ በልማት ዕቅዱ የመጨረሻ ዓመት ወደ 28 በመቶ እና በ2007 መጨረሻ ደግሞ 13 በመቶ ለማድረስ ግብ ተጥሏል::

ለ) የሰው ሀብት ልማትን የማፋጠን (Enhanced Human Development) ዓላማ/ግብን በተመለከተ

ይህ ዓለማ የኢኮኖሚ ዕድገትና ልማትን ለማፋጠን ዋነኛ የመሠረት ድንጋይ ነው:: ዓለማው ሰፋ ባለ መልኩ ሲ□□ ትምህርትን፣ ጤናን፣ የፆታ እኩልነትን ማረጋገጥ የሚያመለክት ነው:: በምዕተ ዓመቱ ግቦች ላይ እንደተመለከተው ይህ ዓላማ ከግብ 2 እስከ ግብ 6 ያሉትን 5 ግቦች የሚያቅፍ ነው:: በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ደግሞ ስለትምህርት ስለጤናና የፆታ እኩልነት ስንናገር ሁሉን አቀፍ እና ዙሪያ መለስ (Holistic) በሆነ መልኩ ነው:: ትምህርት ሲባል በሁሉም ደረጃ ያለውን ትምህርት ሚዛኑን በጠበቀ መልኩ ማስፋፋት ማለታችን እንጂ በምዕተ ዓመቱ ግቦች ላ□ እንደተመለከተው በአንደኛ □ረጃ ትምህርት ላይ ብቻ የሚያተኩር አይደለም:: ለሌሎችም የማህበራዊ ዘርፎች አቀራረቡ (Approach) ተመሳሳ□ ነው::

ለ.1) ትምህርት

በትምህርት ዘርፍ የአንደኛ □ረጃ ትምህርትን ተሳትፎን በማሳደግ ረገድ □ሁለተኛው የትምህርት ዘርፍ የልማት □ሮፅራም (1995-97) ከፍተኛ □መር□ □ታየበት ውጤት አስመዝግቧል:: በዚሁ መሠረት የ፩ኛ ደረጃ ተማሪዎች ብዛት በ1994 ከነበረበት 8.1 ሚሊዮን በ1997 ወደ 11.4 ሚሊዮን ከፍ ያለ ሲሆን ይህም ጥቅል ተሳትፎውን ከ61.6 በመቶ ወደ 79.8 በመቶ (ሴት 70.9 በመቶ

ወንድ 87.3 በመቶ) ሊያሳድገው ችሏል። □፩ኛ □ረጃ (1-8) የሴት ተማሪዎች ንጥር ተሳትፎ አንፃር ሲታይ ንጥር ተሳትፎ በ1994 ከነበረበት 52.2 በመቶ ወደ 68.0 በመቶ አድጓል። □□ህ ሳ□ ለግንዛቤ ይረዳ ዘንድ ወደኋላ መለስ ብለን የ፩ኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ በ1990ዎች መጀመሪያ ዓመታት ላይ ከ20 በመቶ የማይበልጥ እንደነበር መጠቆም ያሻል። ከዚህ አኳያ ሲ□□ ንጥር ተሳትፎ በራሱ በ4 እጥፍ ማደጉን ማየት ይቻላል። የ፩ኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች መስፋፋታቸው (80 በመቶ በገጠር)፣ በሴቶች ትምህርት አስፈላጊነት የሕብረተሰቡ ግንዛቤ እያደገ መምጣት እንዲሁም የመንገድና ሌሎች መሠረተ ልማቶች መስፋፋት ለትምህርት ተሳትፎው ማደግ አስተዋጽኦ እንደሚያደርጉ ይገመታል።

ይህ የተጠቀሰው የተሳትፎ መጣኔ አገራዊ አማካይ በመሆኑ በክልሎች መካከል ያለውን ልዩነት ሊሸፍነው ይችላል። በአዳጊ ክልሎች ሲ□□ በተለይ በአፋርና በሶማሌ ክልል የተሳትፎው መጣኔ ዝቅተኛ ሆኖ □ታያል። ይህንንም ዝቅተኛ የክልሎች የተሳትፎ መጣኔ ለማሻሻል መንግሥት በእነዚህ ሁለት ክልሎችና በሌሎችም አርብቶ አደርና ከፊል አርብቶ አደር አካባቢዎች ማለትም በደቡብ ኦሞ፣ ኦሮሚያ፣ ጋምቤላ፣ ቤንሻንጉል ጉሙዝ □ተለጸ□ □ሮፅራም በመተፅበር ላ□ ነው። **ለምሳሌ** በአፋር ክልል የተንቀሳቃሽ ትምህርት ሥርዓት ከመደበኛው ጐን ለጐን በመተግበር ላይ □□ኛል።

□፩ኛ ደረጃ ትምህርት ለሁሉም የማዳረሱ ግብ በኢትዮጵያ ከምዕተ ዓመቱ ግቦች □□□ ሰሌ□ ቀ□ሞ እንደሚደረስበት ይጠበቃል። ከዚህ በላይ በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው የ፩ኛ □ረጃ ዓቅል ተሳትፎን የማሟላት ግብ (100 በመቶ) በ5 ዓመቱ ልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት እንደሚደርስ ግብ ተጥሏል። በንጥር ተሳትፎ ከ80 በመቶ በላይ እንደሚደርስ ግብ ተጥሏል። የፆታዊ ልዩነትን ከማጥበብና ብሎም ከማስወገድ አኳያ የ፩ኛ □ረጃ □መጀመሪጸ ሳ□□ል □□ታዊ ተሳትፎ ልዩነት መጣኔ በ1994 ከነበረበት 0.45 በ1997 መጨረሻ 0.87 የደረሰ ሲሆን በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ዘመን የመጨረሻ ዓመት 0.97 ለማድረስ ፅብ ተዓሏል።

□ሁለተኛ □ረጃ (9-10) ትምህርትን በተመለከተ ከተሳትፎ አኳያ እንደ የ፩ኛ □ረጃ□ ሁሉ መሻሻል ታይቷል። በ1994 512,327 የነበረው □ሁለተኛ □ረጃ ተሳትፎ በ1997 መጨረሻ ወደ 860,645 አድጓል። በዚሁ መሠረት በ1997 ጥቅል ተሳትፎ 29.2 በመቶ የደረሰ ሲሆን የሴቶች 21.6 የወንዶች 36.6 በመቶ ነው። የሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች ብዛት በ1994 መጨረሻ ከነበረበት 455 ወደ 707 አድጓል።በዕቅዱ ዘመን የመጨረሻ ዓመት የሁለተኛ □ረጃ 1ኛ ሳ□□ል (9-10) ጥቅል ተሳትፎ አሁን ካለበት (1997) 29.2 በመቶ በዕቅዱ ዘመን መጨረሻ 39 በመቶ ለማድረስ ግብ ተዓሏል።

የመሰናዶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርትን (11-12) በተመለከተ ይህ አሠራር ተግባራዊ መደረግ በጀመረበት በ1994 □ተማሪ□ ቁዓር 79,155 የነበረ ሲሆን በ1997 መፊ ረሻ 94,660 የደረሰ ሲሆን የመሰናዶ ት/ቤቶች ቁጥርም 371 ደርሷል። የመሰናዶ ትምህርት አጠቃላይ የቅበላ አቅም (ለ11ኛ □□ል) በ1997 መጨረሻ ከነበረበት 45,671 በክቅ0 ዘመን መጨረሻ 212,8ወ7 ለማ□ረስ ፅብ ተጥሏል። ይህም የሴቶችን ቅበላ በዕቅዱ የመጨረሻ ዓመት 42 በመቶ ጸ□ርሰሻል።

የቴክኒክና ሙያ ሥልጠናን በተመለከተ ይህ ዘርፍ ከ1993 ጀምሮ ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት በመስፋፋት ላይ ያለ ሲሆን የአሥረኛ ክፍል ብሔራዊ ፈተናን ወስደው ወደ ከፍተኛ ትምህርት መሰናዶ መግባት የሚያስችል ውጤት ያላገኙትና እንዲሁም በዘርፉ ለመሠልጠን ተሰጥኦና ዝንባሌ ያላቸው ወጣቶች በተለያዩ ሙያዎች ሠልጥነው በራሳቸው ሥራ በመ□□ር □□ም በቅዓር □ሚሰማሩበት ዘርፍ ነው። ይህ ዘርፍ የአገሪቱ የኢኮኖሚ ልማት የሚያስፈልገውን በመካከለኛ ደረጃ የሠለጠነ የሰው □□ል ፍላጐት ለማሟላት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል። ይህ የሥልጠና ዘርፍ 10 + 1፣ 10 + 2፣ 10 + 3 በሚል በተለጸ□ ደረጃዎች የተዋቀረ ሲሆን ሥልጠናው እስካሁን የሚሰጠው በመንግሥት □ማሠል□ኛ ተቋማት በ25 የሙያ መስኮች (trades) እና መንግሥታዊ ባልሆኑ ተቋማት በ16 የሙያ መስኮች ላይ ነው። በዚህ ዘርፍ የሥልጠና ተቋማት ብዛት በ1994 ከነበረበት 141 በ1997 ወደ 200 አድጓል። በዚሁ ጊዜ የሠልጣኞች ብዛትም እንደዚሁ ከ38,176 □□ 10፩,850 አድጓል። ከዚህ ውስጥ 51 በመቶ የሚሆኑት ሠልጣኞች ሴቶች ነበሩ። በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የዘርፉ (የቴክኒክና ሙያ ትምህርት) የቅበላ አቅም አሁን ካለበት 94,592 በክቅ0 ዘመን የመጨረሻ ዓመት 312,826 ለማ□ረስ ፅብ ተዓሏል።

ከፍተኛ ትምህርትን በተመለከተ ዘርፉ ለአገሪቱ ልማት የሚያስፈልገውን በከፍተኛ ደረጃ የሠለጠነ የሰው □□ል በማፍራት ረገድ ወሳኝ ሚና ያለው በመሆኑ በመጀመሪያውና በሁለተኛ□ የትምህርት ዘርፍ የልማት ፕሮግራም ከፍተኛ ትኩረት ተሰጥቶት □□ተሰ□□ ያለ ዘርፍ ነው። በዚሁ መሠረት በአገሪቱ ውስጥ 2 ብቻ የነበሩት ዩኒቨርስቲዎች ወደ ስምንት እንዲያድጉ ተደርጓል። የዘርፉ የተማሪ ቅበላ አቅም በ1994 ከነበረበት 18,946 በ1997 መፊ ረሻ □□ 36,405 ከፍ ብሏል። በመንግሥት ዩኒቨርስቲዎች ውስጥ የሚማረው ጠቅላላ የተማሪ ብዛትም በዚሁ ጊዜ ውስጥ ከ87,431 □□ 172,111 አድጓል። የሴቶች ተሳትፎ 24 በመቶ ደርሷል። ይህ ቁጥር ከፍተኛ ቢመስልም ከአጠቃላይ የኢትዮጵያ ሕዝብ ብዛት አንፃር ከ0.5 በመቶ ያነሰ ነው። ይህም ማለት በኢትዮጵያ ውስጥ በእያንዳንዱ 100,000 ሕዝብ ከ500 ያነሰ የከፍተኛ ትምህርት ተማሪ እንደሚኖር ያሳያል። በከፍተኛ

ትምህርት የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ በከፍተኛ □ረጃ እያደገ የመጣ ሲሆን በ1996 71 በ□□ሎማ □ረጃ 34 በ□ፅሪ ደረጃ የሚያሠለጥኑ የግል ዩኒቨርስቲ ኮሌጆችና ኢንስቲትዩቶች እንደነበሩ መረጃዎች ይጠቁማሉ:: በዚሁ ወቅት በእነዚህ የግል ተቋማት የሚማሩ ተማሪዎች ቁጥር 39,125 የነበረ ሲሆን ይህም ከአጠቃላዩ የከፍተኛ ትምህርት ተማሪዎች ቁጥር 23 በመቶውን □□□ል::

ለ.2) ጤናና ኤች አይቪ ኤድስ

ጤናን በተመለከተ የተጣሉ የምዕተ ዓመቱ ግቦች የእናቶችንና የሕፃናትን ሞት እንደቅደም ተከተሉ በ2007 በ3/4ኛ እና 2/3ኛ መቀነስ እና ኤች አይ ቪ ኤድስ እና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን (ወባና ሣንባ ነቀርሳ) መዋጋትና እንዳይስፋፉ መቀልበስን የሚመለከቱ ናቸው::

ጤና ለአንድ አገር ዕድገትና ለሕብረተሰቡ ደህንነት መረጋገጥ ቀዓተኛ የሆነ አስተዋጽኦ አለው:: በዚሁ መሠረት የጤና አገልግሎቱን ሽፋን አጠቃቀምና እንዲሁም ጥራቱን ለማሳደግ መንግሥት የረጅም (20 □መታት) የጤና ዘርፍ የልማት ፕሮግራም ነድፎ ሦስተኛውን ምዕራፍ (1998-2002) በመተግበር ላይ ነው:: የጤናው ዘርፍ የትኩረት አቅጣጫ የቅድሚያ መከላከልን መሠረት ያደረገ ሆኖ በከፋ ድህነት ሳቢያ ሊመጡ የሚችሉ እንደ ወባ፣ ሣንባ ነቀርሳ፣ በተደጋጋሚ ሕፃናትን የሚያጠቁ በሽታዎች፣ ኤች አይ ቪ ኤድስንና የአጠቃላይ የእናቶችንና የሕፃናትን የጤና ሁኔታ ማዕከል ያደረገ ስትራቴጂ ተቀር□ እንቅስቃሴ ተደርጓል::

ከዚህ አንፃር የሚጠቀሰው በመተግበር ላ□ □ሚ□ነው የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራሙ ነው:: እስካሁን 3000 ሴት የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ሠልጥነው መሠረታዊ የሆነ የግልና የአካባቢ ንፅሕና አጠባበቅ፣ ክትባት በመስጠትና ሌሎች መሠረታዊ የጤና አገልግሎቶችን በቀበሌ ደረጃና ለእያንዳንዱ ቤተሰብ በመስጠት ላይ □□ኛሉ::

የጤና አገልግሎት መስጫ ተቋማትም ተስፋፍተዋል:: ከዚህ አኳያ ከ1900 በላይ አዲስ የጤና ማዕከላት፣ የጤና ጣቢያዎችና የጤና ኬላዎች ተቋቁመዋል:: ይህም ተቋማቱ ከሚገኙ ብት አካባቢ በ10 ኪ.ሜትር ክልል ርቀት □ስዓ □ሚ□ነውን ሕብረተሰብ ከ64 በመቶ ወደ 51 በመቶ እንዲቀንስ አድርጓል:: እስከ 1997 መጨረሻ ድረስ ከ10,500 በላይ አዲስ ነርሶች፣ ላብራቶሪ ቴክኒሽያን እና የመጀመሪያ ደረጃ ክር□ታ የሚሰጡ የጤና ባለሙያዎች ሠልጥነዋል::

መሠረ□ዊ □ጤና አገልግሎት ሽፋን በቅድመ ዘልድቅፕ ዘመን (1993) ከነበረበት 52 በመቶ በ1997 መጨረሻ 70 በመቶ የደረሰ ሲሆን በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት (2002) ሙሉ ሽፋን ለመስጠት (100 በመቶ) ግብ ተጥሏል:: የጤና አገልግሎት አጠቃቀም በአሁኑ ጊዜ (1997) መጣኔ 30 በመቶ ላይ የሚገኝ ሲሆን በዕቅዱ ዘመን የመጨረሻ ዓመት 60 በመቶ ለማድረስ ግብ ተጥሏል:: በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው ከ5 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናትን ሞት በቅድመ ዘልድቅፕ ዘመን ከነበረበት 167/1ዐዐዐ በ1997 መፌ ረሻ 14ዐ/1ዐዐዐ ማድረስ ተችሏል:: በቀጣይም በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 85/1ዐዐዐ ለማ□ረስ ፅብ ተዓኋል:: □□ረ-ሦስት (DPT3) ክትባት ሽፋን በ1997 70 በመቶ የደረሰ ሲሆን በዕቅዱ ዘመን መጨረሻ 80 በመቶ ለማድረስ ፅብ ተዓኋል::

□□ናቶችን ሞት በመቀነስ ረገድ እንደዚሁ ዘልድቅፕ የመጨረሻ ዓመት ከተደረሰበት 871/100,000 በልማት ዕቅዱ የመጨረሻ ዓመት 600/100,ዐዐዐ ለማ□ረስ ፅብ ተዓኋል:: በምክተ □መቱ ግቦች የመጨረሻ ዓመት 218/100,ዐዐዐ እንደሚደርስ ያሳያል::

ኤች አይ ቪ ኤድስ ከ1970ዎቹ አጋማሽ ጀምሮ እየተስፋፋ የመጣና ከፍተኛ የኢኮኖሚና የማህበራዊ እንደምታ ያለው ለፈጣን ዕድገትና ድህነት ቅነሳ ብሎም ማስወገድ የሚደረገውን ጥረት □ሚ□ታተን አገራዊ ችግር በመሆኑ ችግሩን ለመቅረፍ ብሔራዊ የኤች አይ ቪ ኤድስ ፖሊሲ መውጣቱ፣ የፀረ ኤች አይ ቪ ኤድስ መድኃኒት አጠቃቀምና አቅርቦት ስልት በ1994 መውጣቱ፣ □ር□ ብ□ (Multi-sectoral) የኤች አይ ቪ ኤድስ ስትራቴጂካዊ ፕላን በ1997 መውጣቱ የሚጠቀሱ የፖሊሲና የስትራቴጂ እርምጃዎች ናቸው::

ምንም እንኳን የኤች አይ ቪ ኤድስ ሥርጭት በአገራችን ከሌሎች በሽ□□ በከፍተኛ ደረጃ ካጠቃቸው የአፍሪካ አገሮች ጋር ሲነፃፀር በዝቅተኛ □ረጃ ላ□ የሚገኝ ቢሆንም በአገሪቱ አጠቃላይ የልማት ጥረት ላይ □ጸ□ረ□ ጸለ□ ተፅዕኖ ከፍተኛ እንደሚሆን መገመት አያዳግትም:: በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው የቫይረሱን ሥርጭት ከመግታት አንፃር በቅድመ ዘልድቅፕ ዘመን ከነበረበት 7.3 በመቶ አገራዊ የሥርጭት መጣኔውን በ1997 መጨረሻ ወደ 4.4 በመቶ ዝቅ ማድረግ ተችሏል:: ይህም በከተማ 12.6 በመቶ በገጠር 2.6 በመቶ ነው::

ለ.3) የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦትና የግል ንፅሕናን በተመለከተ

በምዕተ ዓመቱ ግቦች አወቃቀር (Structure) መሠረት የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦትና የግል ንፅሕና የተመለከቱት በግብ 7 ሥር ነው:: በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ከጤናና ከትምህርት በአጠቃላይም ለሰው ሃብት ልማት ከሚኖረው አስተዋጽኦና ተዛምዶ አኳያ ይታያሉ:: በዚህ ጥናት ውስጥ □□ህ □ር□ □እስካሁኑ አፈጻጸምና የወደፊት አዝማሚያም በዚሁ መሠረት ከሰው ሀብት ልማት አኳያ ተዛምዶ ቀርቧል::

መንግሥት የውሃ ሀብትን በአግባቡ ለመጠቀም የረጅም ጊዜ የልማት ስትራቴጂ በመቅረጽ ሲንቀሳቀስ ቆይቷል። ከዚህ አንፃር ትኩረት ከተደረገባቸው ተግባራት መካከል አንድ የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦትን ማስፋፋት ነው። በዚህ ረገድ በሠንጠረዥ 3.1 እንደተመለከተው በ□□ሩ አካባቢ የንፁህ መጠጥ ውሃ ሽፋን በ1994 ከነበረበት 24 በመቶ በ1997 ወደ 35 በመቶ ዕድገት ያሳየ ሲሆን በከተሞች ደግሞ ከ72 በመቶ ወደ 80 በመቶ ከፍ ብሏል።

ሐ) የከባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በመጠበቅ ቀ□□ ዕድገትና ልማትን የማፋጠን ዓላማን በተመለከተ

በ5 ዓመቱ የልማት ዕድገት ላይ እንደተመለከተው አካባቢው ጉስቁልናን መቀልበስና ድህነትን ማስወገድ □ርስ በእርሳቸው የሚደጋገፉ በመሆኑ የኢትዮጵያን የልማት ራዕይ ስኬ□ማ ለማድረግ የሚቻለው ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዉና ከባቢያዊ ዘላቂነት ሲጐለብት ነው።

የደን መራቆትና ይህንኑ ተከትሎ የሚመጣው የአፈርና ውሃ ሀብት መራቆት የኢትዮጵያ ዋነኛ □ተ□ዓሮ ሀብት ችግሮች ናቸው። በዚህ ረገድ የአካባቢ ጥበቃና እንክብካቤን በተመለከተ በመጀመሪያው የዘልድቅፕ ዘመን መንግሥት አንድ አብይ አገራዊ ፕሮግራም አከናውኗል። በዚህ ፕሮግራም አማካይነት በፌዴራልና በክልል ደረጃ የአካባቢ ጥበቃ ተቋማት እንዲቋቋሙ መደረጉ፣ አስፈላጊ መመሪያዎች ሕጐችና ደንቦች እንዲወጡ መደረጉ፣ በአካባቢ ጥበቃና እንክብካቤ ላ□ ጸተኩሩ ሥልጠናዎችና የግንዛቤ ማሳደጊያ ትምህርት ለተለያዩ የሕብረተሰብ ክፍሎች መሰጠቱ የሚጠቀሱ ናቸው።

የደንና የአፈር መራቆትን ለመቋቋምና ለመቀልበስ ከተደረገው ጥረት አኳያ የመሬት መጐሳቆልን ለመመለስና በረሃማነትን ለመከላከል ለድርቅ በተጋለጡ 81 ወረዳዎች ዘላቂነት ያለው የበረሃማ መሬት አያያዝ መርሃ ግብር በመተፅበር ላ□ □□ኛል። ደንን በሚመለከት የደን ኦዲት (Forest Accounting) *ጥናት በናሙናነት ተካሂዷል። የኢትዮጵያ ጥቅጥቅ የደን ሽፋን 3.6 በመቶ እንደሚሆን ሲገመት በልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 9 ለመቶ ለማዳረስ ግብ ተጥሏል።*

መ) የውጭ የኢኮኖሚ ልማት ትብብርን የማጐልበት ዓላማን በተመለከተ

በኢትዮጵያ የውጭ ፋይናንስን በክር□ታና በብድር መልክ ማሰባሰብና ለልማት አጋዥ እንዲሆን የሚያስችል እንቅስቃሴ ማድረግ ከተጀመረ ከ50 □መታት በላይ ዕድሜ አስቆጥሯል። አገራችን ከአንደኛው የዓለም ጦርነት በኋላ የዓለም መንግሥታት ማህበር (League of Nations) *እና በሁለተኛ□ ዓለም ጦርነት ማብቂያ ላይ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ሲቋቋም ድርጅቱን ከመሠረቱት ነፃ አገሮች ውስጥ አንዷ በመሆኗ ከዚህ አንፃርም የዓለማችንን ድሃ አገሮች ለመርዳት በሚል የተለያዩ ዓለም አቀፍ የፋይናንስና የልማት ተቋማት ሲቋቋሙም የመሥራችነት ሚናዋ የጐላ ስለነበረ በመልቲላተራል እና በመንግሥታት ትብብር በኩል ተጠቃሚ ስትሆን ቆይታለች።*

በሦስቱም መንግስ□ት የውጭ ኢኮኖሚ ትብብር ግንኙነት ተቋማዊ ይዘት ነበረው። በአሁኑ ጊዜ የውጭ ፋይናንስ ግኝትን የሚያስተባብረው የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር ሲሆን በሦስቱም ሥርዓቶች በአዋጅ ስልጣን የተሰጣቸው ተቋሞች ይህን ተግባር ሲያስተባብሩ ቆ□ተዋል። ከ1940ዎቹ አጋማሽ እስከ 1960ዎቹ አጋማሽ የልማት ዕርዳታ በከፍተኛ □ረጃ ያደገበት ዘመን ሲሆን ከ1960ዎቹ አጋማሽ ጀምሮ የአብዮቱን ፍንዳ□ ተከትሎ የደርግ መንግሥት ይከተለው በነበረው ርዕዮተ ዓለምና የኢኮኖሚ ፖሊሲ ሳቢያ የልማት ዕርዳታ በከፍተኛ ደረጃ የቀነሰበትና በቀጣይ ዓመታት በተወሰነ ደረጃ የመሻሻል አዝማሚያ ቢጸሳ□ም እስከነአካቴውም የቆመበት □□ ነበር። በአብዛኛው በዚህ ዘመን ወደ ኢትዮጵያ ይፈስ የነበረው የውጭ ክር□ታ ሰብአዊ ዕርዳታ ላይ ያተኮረ ነበር። ይህም እስከ ግንቦት 1983 የደርግ ውድቀት ድረስ ቀጥሎ የሽግግሩ መንግሥት ሥልጣን ከያዘበት ከግንቦት 1983 በኋላ በተለይም ከ1985 ጀምሮ የኢትዮ-ኤርትራ የድንበር ግጭት እስከተከሰተበት እስከ 199ወ □ረስ □□·□ ክር□ታ በዓይነትም በመጠንም እያደገ መጥቶ ነበር። ከግ□ቱ ፉር ተያይዞ ለኢትዮጵያ ይሰጥ የነበረው □□·□ ክር□ታ ለሁለት ዓመታት ያህል ቆሟል። ይህም በአገሪቱ የልማት እንቅስቃሴ ላይ የፈጠረው ጫና ከፍተኛ ነበር።

ዓለም አቀፋዊ የልማት ትብብርን ከማሳደግ አኳያ 7 የግብ አመልካቾች 16 ያህል አኃዛዊ አመልካቾች ተቀምጠዋል (ዕዝል 1)። ከእነዚህ ውስጥ ከኢትዮጵያ ሁኔታ አንፃር ጠቀሜታ አላቸው ብየ ያመንኩባቸው የታዳጊ አገሮችን የዕዳ ችግር በመሠረታዊ መልኩ መፍታትና የዕዳ ጫናን የመሸከም አቅማቸውን በዘላቂነት እንዲያጐለብቱ ማድረግ የባሕር በር የሌላቸውና ልዩ ድጋፍ የሚያስፈልጋቸው የትንንሽ ደሴት አገሮችን ልዩ ፍላጐት ቀጣይነት ባለው ልማት አማካይነት ማሟላት እና ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታን ከጊዜ ወደ □□ ማሳ□ፅ □ሚሉት ናቸው።

የዕዳ ጫናን ከማቃለል አኳያ ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸውን አገሮች ዕዳ ማቃለጸ (HIPC Debt Relief) *□ሮፅራም አማካይነት ኢትዮጵያ የመሸጋገሪያ የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ* (Interim PRSP) *አዘጋጅታ ለዓለም ባንክና ለዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት ቀርቦ በሕዳር 1993 ተቀባይነት በማግኘቱና ይህንኑም ተከትሎ የዋናው የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ሰነድ ዝግጅት ይፋ ከተደረገ በኋላ በመስከረም 1994 የውሳኔ ነጥብ* (Decision point) *ላ□ መ□ረስ አስችሏታል። ከዚህ በመቀጠል ዋናውን*

የድህነት ቅነሳ ስትራቴጂ ማለትም የዘልድቅፕ ፕሮግራሙን በመቅረጽ ትግበራው ከተጀመረና በዚሁ ማዕቀፍ □ስዓ □ተቀመ□ ቁል□ □ማሻሻጸ እርምጃዎችን (triggers) አሟል□ በመ□ኗ፤ በመጋቢት 1996 የማጠናቀቂያ ከዓለም ባንክ ከዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትና ከአፍሪካ ልማት ፈንድ እንደቅደም ተከተሉ □2315፣ □114 እና የ522 ሚሊዮን ዶላር □ክ□ ሥረ□ በ□ምሩ የ2951 ሚሊዮን □ላር □ክ□ ስረ□ ተ□ርጓል:: □ህም በዓለም ባንክ በኩል እ.ኤ.አ. እስከ 2044፣ በዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት እስከ 2020 በአፍሪካ ልማት ባንክ እስከ 2054 □ሚ□ረፅ □መ□በኛ ዕዳ ክፍያ ቅናሽን የሚይዝ ነው::

ነጥብ (Completion point) ላ□ መ□ረስ ችላለች:: በመጋቢት 1997 በተካሄደው የግሌንኢግልስ ስምንቱ የበለፀጉ አገሮች መሪዎችን የዕዳ ስረዛ ውሳኔን ተከትሎ ኢትዮጵያ የዕዳ ሥረዛው ተጠቃሚ ከሆኑ 18 አገሮች መካከል አንዷ ለመሆን በቅታለች::

በዚሁ መሠረት ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው አገሮች የዕዳ ማቃለያ ፕሮግራም አማካይነት (HIPC Initiative) ኢትዮጵያ የውሳኔ ነጥብ ስትደርስ የ2174 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር የዕዳ ክፍያ ማቃለያ አግኝታለች:: ቀጥሎም □□□ሜ ነጥብ እንደደረሰች 1011.3 ሚሊዮን የአሜሪካን ዶላር የዕዳ ክፍያ ማቃለጸ ጸ□ኘች ሲሆን በድምሩ □3185.5 ሚሊዮን ዶላር የዕዳ ክፍያ ማቃለያ አግኝታለች:: ከዚህ አጠቃላይ የዕዳ ክፍያ ማቃለያ ውስጥ የዓለም ባንክ፣ የአፍሪካ ልማት ባንክ፣ የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅትና ሌሎች ዓለም አቀፍ የፋይናንስ ተቋማት 61.3 በመቶውን የሚይዙ ሲሆን የፓሪስ ክለብ መንግሥታት 31.8 በመቶውንና የፓሪስ ክለብ ያልሆኑ 5.0 በመቶውን ይሸፍናሉ:: ሌሎችም ቀሪውን ይሸፍናሉ::

ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው አገሮች □ክ□ ማቃለጸ (HIPC) □ሮፅራም አማካየነት የተደረገው ማቃለያ እንደየአበዳሪው በተለያየ መልክና በተለያየ የጊዜ ሰሌዳ የሚፈጸም ሲሆን የዓለም ባንክ የአፍሪካ ልማት ባንክና የዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት እንደየቅደም ተከተሉ እ.ኤ.አ. እስከ 2019፣ 2021 እና 2009 የሚፈጸም ሆኖ በየጊዜው ከሚደረገው የዕዳ ክፍያ (Debt Service) ነፃ የሚያደርግ ነው:: ከሌሎች ዓለም አቀፍ የፋይናንስ ተቋማት የሚገኘው ደግሞ ከአጠቃላይ የዕዳ ክምችቱ እና በየጊዜው ከሚደረገው መደበኛ □ክ□ ክፍያ ላይ የሚደረግ ቅናሽን (Stock and Flow Reduction) የሚይዝ ነው:: ከፓሪስ ክለብ አባል አገሮች የተገኘ□ □ክ□ ማቃለያ (1014.4 ሚሊዮን ዶላር) ከአጠቃላይ የዕዳ ክምችቱ ላይ የተደረገ የአንድ ጊዜ የዕዳ ቅነሳ ነው::

እ.ኤ.አ. በ2005 በስኮትላንድ ግሌን ኢግልስ የተካሄደውን የበለፀጉ አገሮች የመሪዎች ስብሰባ ውሳኔ ተከትሎ ለኢትዮጵያ የተደረገውን የዕዳ ስረዛ በተመለከተ በዓለም አቀፍና አህጉራዊ የፋይናንስ ተቋማት በኩል (MDRI) ሌላ□ □ክ□ ስረ□ □ተ□ረ□□ በ□ሪስ ክለብ አባል አገሮች ሲሆን ይህም ከአጠቃላይ የዕዳ ክምችቱ (Debt Stock) ላይ በአንድ ጊዜ የተደረገ የዕዳ ስረዛ ነው:: በአጠቃላይ ከሁሉም የፓሪስ ክለብ አባል አገሮች የተሰረዘው ዕዳ መጠን 1707.67 ሚሊዮን ዶላር ሲሆን ከዚህ ውስጥ ከፍተኛውን ድርሻ የሚይዘው □ሩስያ ፌዴሬሽን (65 በመቶ) ነው:: ከሩስያ ፌዴሬሽን ቀጥሎ ጣሊያን 356.6 ሚሊዮን ዶላር (21 በመቶ) በመሰረ□ ሁለተኛ ደረጃን ይዛለች::

ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው አገሮች □ክ□ ማቃለጸ □ሮፅራም (HIPC) አማካይነት በየዓመቱ የሚገኘ□ ፋይናንስ በዓመታዊ በጀት እየተመደበ ሥራ ላይ ይውላል:: በዚሁ መሠረት ይህ ፕሮግራም ከተጀመረበት ከ1994 ጀምሮ □ተ□ኘውና በበጀት □□ተመ□በ ሥራ ላይ የዋለው ቀጥሎ በሠንጠረዥ 3.2 ቀርቧል::

ሠንጠረዥ 3.2: ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው አገሮች የዕዳ ማቃለያ ፕሮግራም አማካይነት በየዓመቱ የተገኘ የዕዳ ክፍያ ማቃለያ በሚሊዮን ብር

አበዳሪ	□ተ□ኘው ቅናሽ በየዓመቱ					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
ዓለም አቀፍ የፋይናንስ ተቋማት (Multilaterals)	321.18	534.07	601.54	729.5	915.18	853.43
የፓሪስ ክለብ አባል አገሮች	107.82	59.51	76.36	-	27.11	-
□ምር	429.0	593.58	677.9	729.5	942.29	853.43

* የ1999 በጀት ዓመት የዘጠኝ ወሩን የሚይዝ ነው::
<u>ምንጭ:-</u> ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር

እ.ኤ.አ. በዲሴምበር 2006 መጨረሻ የኢትዮጵያ የዕዳ ክምችት 2150 ሚሊዮን ዶላር ነበር:: ይህም በ1998 ከተመዘገበው ከጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት በጊዜው የገበያ ዋጋ አንፃር ያለው ድርሻ 16.2 በመቶ ነው:: በመሆኑም ኢትዮጵጸ እ.ኤ.አ. እስከ 2020 ድረስ ባለው ጊዜ ከፍተኛ ተፊ ማሪ ብ□ር እስካልወሰደች ድረስ የውጪ ዕዳን

በመክፈል አቅሟ (Debt Sustainability) ላይ ተፅዕኖ እንደማያደርግ በቅርቡ በዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት የተካሄደ ጥናት ጠቁሟል:: የወጪ ንግድ ማደግ፣ በ□ቅተኛ ወለድና ረጅም የመክፈያ ጊዜ ጸለ□· (Grace period) ብድር የምትወስድ መሆኑና የሚገኘው የውጭ ፋይናንስ ዕድገትን ለማፋጠን በማያስችሉ አገራዊ ፕሮግራሞች ላይ እንዲውል የማድረጉ እንቅስቃሴ ተጠናክሮ ከቀጠለ የውጭ የዕዳ ጫና በኢትዮጵያ እምብዛም ችግር እንደማይሆን ይጠበቃል:: ይህም ለግል ኢንቨስትመንት መስፋፋት የራሱ በጐ አስተዋጽኦ ይኖረዋል::

ሁለተኛውን ነጥብ በተመለከተ ኢትዮጵያ የባህር በር ከሌላቸው አገሮች አንዷ ናት:: ይህም ለልማት በም□ □ር□□· እንቅስቃሴ ለይ የሚኖረው ተፅዕኖ የጐላ ነው:: ከዚህ አንፃር የኢትዮጵያ ምርቶች ከቀረጥ ነፃ እንዲገቡ (AGOA) እና በአውሮፓም እንደዚሁ ሁሉም ሸቀጥ ከመሣሪያ በስተቀር (EBA) ከሚለው □□በጸ ክ□ል በስተቀር □ተለ□ ክ□ል የለም:: የግሉ ዘርፍ የተወዳዳሪነት ብቃት ገና በዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ በመሆኑ እነዚህን ዕድሎችም ቢሆን ኢትዮጵያ በሙሉ አቅም ልትጠቀምባቸው አልቻለችም::

ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታን በተመለከተ □ቅርብ □መታትን ፍሰት ስንመለከት ኢትዮጵያ በአማካይ ወደ 1 ቢሊዮን የአሜሪካን ዶላር የሚጠጋ ኦፊሴላዊ የውጭ የልማት ዕርዳታ በዓመት እንደምታገኝ ይገመታል:: ይህ እንግዲህ በበጀት የሚታየውን ኦፊሴላዊ የልማት ክር□ታን የሚመለከተው ነው:: ቢያንስ ከውጭ ወደ አገር ውስጥ የሚገባ ፋይናንስ በመንግሥት በመንግሥ□ዊ የልማት ድርጅቶች እና መንግሥ□ዊ ባልሆኑ አካላት በኩል ሊገባ ይችላል::

በዚህ ጥናት የምናየው በዓመታዊ በጀት □ሚታየውን ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ ነው:: በአጠቃላይ ኦፊሴላዊ የልማት ክር□ታን አዝማሚያ ስንመለከት የ1980ዎቹ አማካይ 500 ሚሊዮን ዶላር ሲሆን የቅርብ ዓመታትን (1990ዎቹን) ስንመለከት በአማካይ ወደ 1 ቢሊዮን ዶላር በመሆኑ ከ1980ዎቹ ጋር ሲነፃፀር በእጥፍ ያህል አድጓል:: ይህም ከድህነት ቅነሳ ስትራቴጂውና ከምዕተ ዓመቱ ግቦች ጋር በተያያዘ የተደረገው እንቅስቃሴ ነፀብራቅ ነው::

እዚህ ላይ ከውጭ ፋይናንስ ፍሰት ጋር በተያያዘ የሚጠቀሰው ከ1980ዎቹ ማብቂያ ጀምሮ ከትምህርት፣ ከጤናና ከመንገድ ዘርፍ የልማት ፕሮግራሞች ፋር በተጸጸ□ □ታየው የውጭ ፋይናንስ ግኝት ጭማሪ እና ሌላው ደግሞ የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሳ ፕሮግራሙ ይፋ እንደተደረገ በ1995 መፅቢጸ ላ□ □ታየው ጭማሪ ነው:: የ1997 አገራዊ ምርጫን ተከትሎ የ□□□· □□·□ ፋይናንስ ግኝት ማሽቆልቆል በተቃራኒው የሚጠቀስ ነው:: ይህም በልማት እንቅስቃሴው ላይ የራሱን ጫና ፈጥሮ አልፏል::

የውጭ ፋይናንስ ፍሰት አፈጻጸሙን በተመለከተ ቀጥሎ በሠንጠረዥ 3.3 እንደተመለከተው ጠቅላላ የልማት ፋይናንስ ፍሰት ሰብዓዊ የአስቸኳይ ጊዜ ክር□ታን ሳይጨምር በ1994 821 ሚሊዮን ዶላር የነበረ ሲሆን በ1995 676 ሚሊዮን ዶላር በ1996 758 ሚሊዮን □ላር እና በ1997 818 ሚሊዮን ዶላር ነበር:: ለሰብዓዊና ለአስቸኳይ ጊዜ □ተሰ□□· ክር□ታ በ1994 118 ሚሊዮን ዶላር የነበረ ሲሆን በ1995 በድርቁ መከሰት ሳቢያ በ□ን□ ጸህል ፊ ምሮ 337 ሚሊዮን ዶላር የደረሰ ሲሆን በ1996 81 ሚሊዮን ዶላር በቀጣዩ ዓመት 83 ሚሊዮን ዶላር ነበር:: ከሠንጠረዥ 3.3 ለመረዳት እንደሚቻለው በዘልድቅፕ ሁለት □መፊ ረሻ □መታት የፕሮጀክት ዕርዳታ ከፕሮጀክት ብድር አንፃር □ጸ□□ የመጣበት ጊዜ ነበር:: ለዚህም ዋናው ምክንያት ኢትዮጵያ የከፍተኛ ዕዳ ጫና ማቃለያ ፕሮግራም ተጠቃሚ አገር ስለነበረች የማጠናቀቂያ ጊዜው (Completion point) ላ□ እስከምትደርስ ከዓለም አቀፍ የፋይናንስ ተቋማት በተለ□ም □□ለም ባንክ ፋይናንስ ወደ ክር□□ በመዞሩ ነው:: በአጠቃላይ በ4 ዓመት ውስጥ (1994-1997) ወደ አገር ውስጥ የፈሰሰው በበጀት ሥርዓቱ ውስጥ ያለፈው የውጭ ፋይናንስ ግኝት 3.7 ቢሊዮን ዶላር ያህል ነበር::

ሠንጠረዥ 3.3: የኢትዮጵያ የቅርብ ዓመታት የውጭ ፋይናንስ ግኝት

በሚሊዮን ዶላር

□ክር□ታው ዓይነት	በጀት ዓመት				
	1994	1995	1996	1997	□ምር
የፕሮጀክት ዕር□□	130	139	121	175	565
የፕሮጀክት ብድር	266	216	211	168	861
የበጀት ድጋፍ (ዕርዳ□)	36	54	262	269	621
የበጀት ድጋፍ (ብድር)	250	128	34	90	502
ሌሎች የፋይናንስ ምንጮች (የዕዳ ክፍያ ማቃለያ)	139	138	130	116	523
የአስቸኳይ ጊዜ ሰብዓዊ ዕርዳ□	118	337	81	83	619
የሕዝብ ብዛት (ሚሊዮን)	66.3	68.2	7ወ1	72.1	አማካይ
በነፍስ ወከፍ (አሜሪካን ዶላር)	14.7	14.8	12.ወ	12.5	13.4
□ምር	939	1012	839	901	3691

ምንጭ:- ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር

3.2. ኢትዮጵያ ከአፍሪካ አገሮች አንፃር የምትገኝበት ሁኔ□

እስካሁን የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከመድረስ አንፃር የተደረገውን ጉዞ አፈጻጸም በ□ር□ር በመ□ቆም ለቀሪውም ጉዞ ያለውን እንደምታ ለማመላከት ተሞክሮአል:: አሁን በዚህ ክፍል የኢትዮጵያን አፈጻጸም በአጠቃላይ ከአፍሪካ አህጉር አፈጻጸም ጋር በማገናዘብ ኢትዮጵያ የት ትገኛለች የሚለውን ጠቅለል ባለ መልኩ ለማቅረብ □ም□ራለሁ::

በ□ላማ 1 ሥር እንደተመለከተው ድህነትን በግማሽ ከመቀነስ አኳያ (Goal 1 Target 1) በገጠር ከድህነት መስመር በታች የሚገኘው ሕዝብ ከፍተኛ ቅናሽ አሳይቷል:: በከተማ ግን □ምብ□ም አመርቂ ለውጥ አል□□ም:: በ□ህ ረ□□ በአፍሪካ ደረጃ (ከሰሀራ በታች የሚገኙ አፍሪካ አገሮች) ከኢትዮጵያ አማካይ ጋር ሲነፃፀር በተመጣጣኝ ደረጃ ላይ □□ኛል:: በክ□ል 3 እንደተመለከተው እ.ኤ.አ. በ2004 ከሰሃራ በታች በሚገኙ የአፍሪካ አገሮች ከድህነት ወለል በታች የነበረው ሕዝብ 44 በመቶ ሲሆን በኢትዮጵያ ደግሞ እ.ኤ.አ. በ2004/05 38.7 በመቶ ነበር:: ይህም ድህነትን በግማሽ ከመቀነስ አኳያ ከሰሃራ በታች በሚ□ኙ የአፍሪካ አገሮች አፈጻጸሙ ደካማ መሆኑን ያሳያል:: ለዚህም የሚጠቀሰው ምክንያት የገቢ አለመመጣጠን (Income Inequality) እየሰፋ መሄድና ዕድገቱ ድሃ ተኮር (pro-poor) ያለመሆኑ ነው:: የተፈጥሮ ክስተቶችና የፖለቲካ ሁኔታም እንዲሁ የራሳቸውን ተፅዕኖ እንዳደረጉ □ታመናል:: ሰሜን አፍሪካን ነጥለን ስናይ በመጀመሪያ የድህነት ክስተቱ ውስን ነው (2.4 በመቶ እ.ኤ.አ. በ2004):: በመሆኑም ግቡን በቀላሉ ለማሟላት እንደሚቻል የተደረጉ ግምገማዎች ያሳያሉ::

ከዓላማ 2 አኳያ የምናየው በምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የተመለከቱትን ከግብ 2 እስከ 6 ያሉትን ግቦች ነው:: ትምህርትን በተመለከተ በኢትዮጵያ የ1ኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ እ.ኤ.አ. በ1994 ከነበረበት 17 በመቶ እ.ኤ.አ በ2004/05 68 በመቶ መድረሱ ከ4 □ና□ በላ□ ማደጉን ያሳያል:: ከሰሀራ በታች በሚገኙ የአፍሪካ አገሮች እ.ኤ.አ. በ1995 ከተደረሰበት 53 በመቶ በ2004 ወደ 64 በመቶ አድጓል:: የኢትዮጵያ ከዚህ አንፃር ሲታይ ፈጣን ዕድገት መታየቱን ያስገነዝባል:: በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ እንደተመለከተውና ከእስከአሁኑም አዝማሚያ እንደሚታየው ኢትዮጵያ ከምዕተ ዓመቱ የጊዜ ሰሌዳ (እ.ኤ.አ. 2015) ቀድማ ይህን ግብ እንደምታሟላ ይጠቁማል:: የተለያዩ ጥናቶችም ይህንኑ ያጠናክራሉ:: የሰሜን አፍሪካ አገሮች ግን ግቡን በቀላሉ ለማሟላት እንደሚችሉ እ.ኤ.አ. በ2004 የተደረሰበት (94 በመቶ) በራሱ አመላካች ነው:: □□ታ እኩልነትን ከማረጋገጥ አኳያ **(Goal 3)** ኢትዮጵያ መነሻዋ (Base) □ቅተኛ ቢሆንም ከአፍሪካም ሆነ ከሰሜን አፍሪካ የተሻለ ለውጥ አስመዝግባለች:: □□ታ እኩልነትን ከማረጋገጥ አኳያ ዕድሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ኙ ሴቶች ከወንዶች ጋር ያለው ጥመር□ (Ratio) እ.ኤ.አ. በ1995 ከነበረበት 0.48 እ.ኤ.አ. በ2004/05 ወደ 0.65 አድጓል:: ይኸው መጣኔ በአፍሪካ ከ0.80 ወደ 0.88 አድጓል:: በሰሜን አፍሪካ ከ0.73 ወደ 0.91 አድጓል::

የህፃናትን ሞት በተመለከተ (Goal 4) ከ5 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናት ሞት በመቀነስ ረገድ በኢትዮጵያ እ.ኤ.አ. በ2000/01 ከ1000 ሕፃናት 167 እንደሚሞቱ የተመለከተ ሲሆን እ.ኤ.አ. በ2004/05 □□ 168 □ቅ ብሏል:: በአፍሪካ ይኸው መጣኔ እ.ኤ.አ. በ1995 ከነበረበት 185 እ.ኤ.አ. በ2004 37 ደርሷል:: በኢትዮጵያም ሆነ በአፍሪካ ደረጃ ከዚህ ግብ አንፃር የተደረገው እንቅስቃሴ አዝጋሚ መሆኑን መገንዘብ ይቻላል:: በአንፃሩ በሰሜን አፍሪካ የችግሩ መጠን አነስተኛ ከመሆኑም ባሻገር ከፍተኛ ቅነሣ ተመዝግቧል (እ.ኤ.አ. በ1995 ከነበረበት 88 በ2004 □□ 37 □ር□ል)::

□እናቶችን ሞት በማሻሻል ረገድ (Goal 5) በሰለጠኑ አዋላጆች የወሊድ አገልግሎት □ሚጸ□ኙ እናቶች ሽፋን በኢትዮጵያ እ.ኤ.አ. በ2003/04 11 በመቶ መድረሱን መረጃዎች ይጠቁማሉ:: ይህ ከሰሃራ በታች ከሚገኙ የአፍሪካ አገሮች ከተደረሰበት አማካይ (46 በመቶ) አንፃር □ፀዕ በ□ቅተኛ □ረጃ እንደምንገኝ ጸሳጸል::

አጠቃላይ የኤች አይ ቪ ኤድስን ስርጭት (Prevalence) ከመግታትና ባለበት ከማቆም አንፃር በኢትዮጵያ እ.ኤ.አ. በ200/01 ከነበረበት 7.3 በመቶ በ2005 ወደ 4.4 በመቶ ወርዷል:: ከሰሀራ በታች በሚገኙ የአፍሪካ አገሮች ግን እ.ኤ.አ. በ2002 ከሚገኝበት 2.7 በመቶ ከ□ና□ በላ□ በማ□ፅ 5.8 በመቶ ደርሷል:: በሰሜን አፍሪካ ሥርጭቱ ከመነሻው በጣም አነስተኛ ከመሆኑም በላይ ይህንኑ መጣኔ ባለበት ለማቆየት ተችሏል:: ከዚህ አኳያ በኢትዮጵያ ከመነሻው አንፃር ሲ□□ በ□ፀ□ አበረታች ውጤት ተመዝግቧል::

ሌላው ከዓላማ 2 አኳያ የሚጠቀሰው የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን ነው:: በዚህ ረገድ በኢትዮጵያ እ.ኤ.አ. በ2000/01 ከተደረሰበት 24 በመቶ እ.ኤ.አ. በ2004 ወደ 35 በመቶ ያደገ ሲሆን በምዕተ ዓመቱ የመጨረሻ ዓመት ሙሉ ሽፋን ለመስጠት ግብ ተጥሏል:: ኢትዮጵያ በዚህ ረገድ ከሰሀራ በታች ከሚገኙ የአፍሪካ አገሮች አንፃር የምትገኝበት ሁኔታ ተመጣጣኝ ነው (በ1995 ከተደረሰበት 32 በመቶ በ2004 37 በመቶ ደርሷል):: ከሰሜን አፍሪካ አገሮች አንፃር ከግማሽ በታች ትገኛለች::

ከዓላማ 3 አኳያ የተፈጥሮ ሀብት መጕስቆል በተለይም የደን ጭፍጨፋ (Goal 7) ለቀጣይ ዕድገት ከሚኖረው አሉታዊ ተፅዕኖ አኳያ የደን ልማትን ማስፋፋትና የከባበያዊ ሁኔታን ሚዛን መጠበቅ አንድ ዓላማ ነው:: ከዚህ አኳያ በኢትዮጵያ በተፈጥሮ ጥቅጥቅ ደን የተሸፈነው መሬት ከጠቅላላው እ.አ.አ. በ2005 3.6 በመቶ ላይ የሚገኝ ሲሆን ከሰሀራ በታች በሚገኙ የአፍሪካ አገሮች እ.አ.አ. በ1995 ከነበረበት 29 በመቶ ወደ 27 በመቶ ወርዷል:: በሰሜን አፍሪካ ከ1.3 በመቶ ወደ 1.5 በመቶ መጠነኛ ዕድገት አሳይቷል:: በኢትዮጵያ ከ30 እና 4ወ □መታት በፊት 40 በመቶ የሚደርሰው መሬት በደን ተሸፍኖ እንደነበር ጥናቶች ያመለክታሉ::

ከዓላማ 4 አኳያ የኢኮኖሚ ልማት ትብብርን ከማጐለበት አንፃር ኢትዮጵያ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የተመለከቱትን ሁሉን አቀፍ □ሮፅራሞቿን ለማስፈጸም የአ□ር ውስጥ አቅምን በወጭ ፋይናንስ መደገፉ ወሳኝ ሚና እንደሚኖረው ይታመናል:: ሆኖም እስከአሁን በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚደረጉ አበረታች እንቅስቃሴዎች እንደተጠበቁ ሆኖ ለኢትዮጵያ የሚፈሰው ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ ከሰሀራ በታች ከሚገኙ የአፍሪካ አገሮች የነፍስ ወከፍ ድርሻ አማካይ ጋር ሲነፃፀር ከግማሽ በታች ነው:: እስከአሁን ከኢትዮጵያ አኳያ የተገኘው አበረታች ውጤት በቅርቡ □ተ□ኘው የዕዳ ቅነሣና ስረዛ ነው:: (ለዋና ዋና አመልካቾች ዝርዝሩ በዕዝለ 3 ተመልክቷል)::

3.3. በኢትዮጵያ እ.አ.አ. በ2015 የልማት ግቦቹ ይሳካሉን?

3.3.1. ግቦቹን ለማሳካት ያሉ ዕድሎች (Opportunities)

ሀ) ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን የመቀነስ ብሎም የማስወገድ ዓላማን በተመለከተ

በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ እንደተመለከተው ገበያ መር የግብርና ልማትን በማፋጠን ረገድ፣ የአነስተኛውን □በሬ ምርታማነት ለማሳደግ የሚደረገው ጥረት፣ እነዚህን ፕሮግራሞች ለማገዝ በመንግሥት የሚደረገው መሠረተ ልማትን (መንገድ፣ የመስኖ ልማት □ኃይል ምንጭን እና ቴሌኮም) የማስፋፋት እንቅስቃሴ ድህነትን በግማሽ ለመቀነስና ብሎም ለማስወገድ የሚደረገውን ጥረት የሚያግዙ መልካም አጋጣሚዎች ናቸው::

የምግብ ዋስትናን ለማረጋገጥ በመካሄድ ላይ ያለው አዲስ መሬትን የማልማት □ሮፅራም፣ በምርታማ እንቅስቃሴ ላይ ጸተኮሩ የሴፊቲ ኔት ፕሮግራሞች፣ በፌዴራል መንግሥት በጀት የሚካሄዱ የውሃ ማቆርና አነስተኛ መስኖን የማስፋፋት ፕሮግራሞች ረሃብን ለማስወገድ የሚያስችሉ ዕድሎች ናቸው::

በአጠቃላይ የመሠረተ ልማት አው□ር በገጠሪቱ ኢትዮጵያ መስፋፋትና የወደፊት አዝማሚያን በመረጃ አስደግፎ ማየቱ ተገቢ ይሆናል:: በዚህ ረገድ የመንገድ ጥግግት (Road Density) በየ1000 ካሬ ኪሎ ሜትር በቅድመ-ዘልድቅፕ (1993) ከነበረበት 29 ኪሎ ሜትር በ1997 መጨረሻ ወደ 33.2 ኪ.ሜ. ያደገ ሲሆን በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 54.1 ኪ.ሜ. እንደሚደርስ ግብ ተጥሏል:: ይህም ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች በአሁኑ ጊዜ የሚገኙበት አማካይ ነው:: ክረምት ከበጋ ወደሚያስኬድ የመኪና መንገድ ለመድረስ በአማካይ የሚወስደው ጊዜ (በሰዓት) ቅድመ ዘልድቅፕ (1993) ከነበረበት 7 ሰዓት በ1997 መጨረሻ ወደ 5 ሰዓት ዝቅ ብሏል:: በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት ወደ 3.2 ሰዓት ዝቅ እንደሚል ግብ ተጥሏል::

የሞባይል ተጠቃሚዎች ዴንሲቲ ለ100 ሰ□ በቅ□መ □ል□ቅ□ (1993) ከነበረበት ምንም (0) በ1997 መጨረሻ 0.56 ያደገ ሲሆን በዕቅዱ ዘመን መፊ ረሻ 8.1 ለሚ□ርስ ፅብ ተዓ ኋል:: □መ□በኛ ስል□ም እንደዚሁ ከ0.6 ወደ 0.85 ያደገ ሲሆን በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 3.38 ለማድረስ ግብ ተጥሏል:: በ5 ኪ.ሜትር ክልል ውስጥ የስልክ አገልግሎት የሚገኝ□ ሕዝብ ብዛት ቅድመ ዘልድቅፕ ከነበረበት 1 በመቶ በ1997 መጨረሻ ወደ 6 በመቶ ያደገ ሲሆን በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት ሙሉ ሽፋን ለመስጠት (100 በመቶ) ግብ ተጥሏል:: በገጠር የስልክ አገልግሎት የሚያገኙ ቀበሌዎች ብዛት በ1997 መጨረሻ 3000 የደረሰ ሲሆን በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 15000 (83 በመቶ) ለማድረስ ግብ ተጥሏል::

የመስኖ ልማትን በተመለከተ ከጠቅላላው 3.2 ሚሊዮን ሄክታር ከሚደርስ በመስኖ ሊለማ የሚችል መሬት እስከ 1997 መጨረሻ 5 በመቶ ብቻ የለማ ሲሆን በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 8 በመቶ ለማድረስ ግብ ተዓ ኋል::

በከተሞችም እንደዚሁ የሥራ ስምሪትን በማስፋፋት ረገድ በቅርቡ በአዲስ አበባ የተጀመረው የቤቶች ግንባታ፣ የአነስተኛ ና ጥቃቅን የሥራ ፈጠራ ፕሮግራሞች (የመኪና ማቆሚያ ጥበቃን ጨምሮ) ለሥራ ፈጠራ አስተዋጽኦ አድርገዋል:: ምን አልባት እነዚህ እንቅስቃሴዎች ጥናቱ ሲካሄድ በጅምር ላይ የነበሩ በመሆኑ በቅጡ የተንፀባረቁ አይመስልም:: **ለምሳሌ** በ1997 መፊ ረሻ በአዲስ አበባ መስተዳድር በአነስተኛና ጥቃቅን የሥራ ፈጠራ ብቻ 107283 ያህል ሰዎች ተሰማርተዋል:: ሆኖም ዓ ረቱ □በልዓ □□ታማ ይሆን ዘንድ እነዚህ እንቅስቃሴዎች በሁሉም ክልሎች ከተሞች ይስፋፋሉ:: እንቅስቃሴውም ይበልጥ በተቀናጀና ሁሉን አቀፍ በሆነ ማክቀ□ □መራል:: ከዚህ አኳያ ሥራ አጥነትን በተለይም የወጣቶች ሥራ አጥነትን ለማስወገድ በ5 ዓመቱ የልማት ክቅ□ (1998-2002) ዘመን በከተሞች ልማት፣ በኮንስትራክሽንና በጥቃቅንና አነስተኛ ተቋማት ልማት በወጣቶች ፓኬጅ እና በሴቶች ፓኬጅ አማካይነት

□በልዓ ተ□□ሮ እንደሚቀጥል ተመልክቷል፡፡

በአንፃራዊ መልኩ ኢትዮጵያ ዝቅተኛ የገቢ ሥርጭት አለመመጣጠን አመልካች ካላቸው አገሮች ምድብ ትመደባለች (ከ0.5 በታች የሆኑ አገሮች)፡፡ በአጠቃላይ ሲታይ ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን የመቀነስ አቅም (Growth Elasticity of Poverty Reduction) ከሌሎች በተመሳሳይ የዕድገት ደረጃ ከሚገኙ አገሮች ይልቅ በኢትዮጵያ የተሻለ ነው፡፡ ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን የመቀነስ አቅም (Growth Elasticity of Poverty Reduction) በኢትዮጵያ ከ1 በላይ መሆኑን ጥናቶች ይጠቁማሉ፡፡ ይህም ማለት የነፍስ ወከፍ ገቢን በ1 በመቶ በጨመርን ቁጥር ከድህነት መስመር በታች የሚገኘውን ሕዝብ ቁጥር ከ1 በመቶ በበለጠ መቀነስ እንደሚያስችል የሚያመለክት ነው፡፡

ለ) የሰው ሀብት ልማትን የማፋጠን ዓላማ/ግብን በተመለከተ

በሰው ሀብት ልማት ረገድ ቀደም ብሎ □ረፀም □□ ክ□ታ ያላቸው ሁሉን አቀፍ የሆኑ የበሰሉ ፕሮግራሞች መኖር ይህንን ዓላማ ለማሟላት ለሚደረገው ጥረት ጥሩ አጋጣሚዎች ናቸው፡፡ ከ1990 ጀምሮ በመተግበር ላ□ □ሚ□ኘ ት የትምህርት የጤናና የውሃ ዘርፍ የልማት ፕሮግሪሞች (የንፁህ መጠጥ □ሃ) እና ኤች. አይ. ቪ. ኤድስን ለማዋጋት የዘርፈ ብዙ ምላሽ ማጠናከሪያ የ5 ዓመት ስትራቴጂካዊ ዕቅድ ወጥቶ በመተግበር ላይ መሆኑ በዚህ ዘርፍ የተቀመጡ ግቦችን ለማሳካት መልካም አጋጣሚዎች ናቸው፡፡

ትምህርትን በተመለከተ በተለይ በከፍተኛ ደረጃ የሰለጠነ የሰው □□ል ማፍራት መቻል ለምዕተ □መቱ የልማት ግቦች መሳካት የሚኖረው አስተዋጽኦ የጐላ መሆኑን ግንዛቤ በመወሰዱ የከፍተኛ ትምህርትን ለማስፋፋት በመንግሥትና በግሉ ዘርፍ ከፍተኛ ጥረት በመደረግ ላይ ነው፡፡

በከፍተኛ ትምህርት ዘርፍ በአምስት ዓመቱ የልማት ዕቅድ ዘመን 13 ተጨማሪ የመንግሥት ዩኒቨርስቲዎችን ለመገንባት ግብ በመጣሉ የዩኒቨርስቲዎቹ ቁጥር 21 ይደርሳል፡፡ በዚሁ መሠረት የከፍተኛ ትምህርት □ቅ□መ ምረቃ የቅበላ አቅም አሁን ካለበት (1997) 36,405 በዕቅዱ ዘመን የመጨረሻ ዓመት 150,ወ77 ለማ□ረስ ፅብ ተዓሏል፡፡ □ህም በክቅዐ የመጨረሻ ዓመት ከአጠቃላይ የቅበላ አቅም ውስጥ የሴቶችን ድርሻ 39 በመቶ ያደርሰዋል፡፡ የከፍተኛ ትምህርት ድህረ ምረቃ ቅበላ አቅምን አሁን ካለበት 3,884 በዕቅዱ ዘመን የመጨረሻ ዓመት 26,ወወወ ለማ□ረስ ፅብ ተዓሏል፡፡ □ህም የሴቶችን ድርሻ አሁን ካለበት 24 በመቶ በዕቅድ ዘመኑ የመጨረሻ ዓመት 39 በመቶ ያደርሰዋል፡፡

በአጠቃላይ ሴቶችን በማብቃት ማለትም በማህበራዊ፣ በኢኮኖሚና በፖለቲካ እንቅስቃሴ ውስጥ ያላቸውን ሚና በማጐልበት ረገድ አንዱ መለኪያ በሕግ አውጪው አካል ውስጥ የሚኖራቸው ተሳትፎ ነው፡፡ በዚህ ረገድ በአጠቃላይ በፓርላማ መቀመጫ ያላቸው ሴት ተመራጮች በ1993 ከነበረበት 8 በመቶ በ1997 መሬ ረሻ □□ 20 በመቶ አድጓል፡፡

በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ እንደተመለከተው ግብ 4ን እና ግብ 5ን ከማሟላት አኳያ በኢትዮጵያ በመካሄድ ላ□ □ሚ□ኘው የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራሙ በአግባቡ መፈጸም የጐላ አስተዋጽኦ እንደሚያደርግ ይጠበቃል፡፡

ኤች. አይ. ቪ. ኤድስን በተመለከተ በአጠቃላይ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ዘመንና ከዚያም ባሻገር የቫይረሱን ሥርጭት ለመግታት በማስፈጸም አቅም ግንባታ፣ በማህበራዊ እንቅስቃሴና የሕብረተሰቡን አቅም በማጐልበት፣ ከጤና ፕሮግራሞች ጋር በማቀናጀት አመራርና ኤች አይ ቪ ኤድስን ከሥራ እንቅስቃሴ ጋር በማካተት እንዲሁም አጠቃላይ የማስተባበር ሚናን በማጐልበት ርብርብ እንደሚደረግ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ ተመልክቷል፡፡ የኤች.አይ ቪ ኤድስን ስርጭት ከመግታት አንፃር የተወሰዱ እርምጃዎችም ጠቃሚ አስተዋጽኦ እንደሚያደር□ □ታመናል፡፡

በንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ንዑስ ዘርፍ ሁሉን የመሸፈን ፕሮግራም (Universal Access Program) አኳያ እ.አ.አ. በ2010/11 ሙሉ ሽፋን ለመድረስ ግብ በመጣሉ ከዚህ አኳያ ኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን ግብ ከማሟላት በላይ መሄድ እንደምትችል አመላካች ነው፡፡

ሐ) የከባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብትን መሠረትን በመጠበቅ ቀጣይ ዕድገትና ልማትን የማፋጠን ዓላማን በተመለከተ

የኢትዮጵያ ጥቅጥቅ የተፈጥሮ የደን ሀብት በከፍተኛ ደረጃ ተመናምኖ አሁን 3.6 በመቶ እንደቀረ ይገመታል፡፡ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ዘመን ወደ 4.7 ሚሊዮን ሄክታር የሚጠጋ (ከጠቅላላው 5 በመቶ) የተራቆተ መሬት በደን እንደሚሸፈን በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ ተመልክቷል፡፡ በዚሁ መሠረት የደን ሽፋኑ አሁን ካለበት 3.6 በመቶ ወደ 9 በመቶ ከፍ ይላል፡፡ ከዚህ አኳያ 2006 ፈርጀ ብዙ ጥቅም ሊሰጡ የሚችሉ የዛፍ ዘሮች በአገር ውስጥ በመልቀምና ከውጭ አገር በመግዛት ለሕብረተሰቡ □ማ□ረስ ሥራ እንደሚካሄድ ተመልክቷል፡፡ የደን ጥበቃና እንክብካቤም ሕብረተሰቡን ያቀፈና ተ□ቃሚ □ሚጸ□ርዕ እንደሚሆን ተመልክቷል፡፡ የዛፍ ዘር አቅርቦትን በዘላቂነት ለማሟላት 5 የዛፍ ዘር ማዕከላት በክልሎች እንደሚቋቋሙ ግብ ተዓሏል፡፡ በ1.44 ሚሊዮን ሄክታር የደን መሬት በመቀየስ የደን ሀብቱን ሥርጭትና ሊሰጥ የሚችለውን ጥቅም ለመለየት ቀጣይነት ያለው የማኔጅመንት ፕላንም ለማዘጋጀት በዕቅድ ተይዟል፡፡ ከኢትዮጵያ ሚሊኒየም

ጋር ተያይዞ ከሚካሄደው ሕዝቡን ለልማት የማንቀሳቀስ «የአንድ ሰው ሁለት ዛፍ በ2000» ዘመቻ ይህንኑ የሚያጠናክር ነው:: የደን ፖሊሲ ረቂቅ ሰነድ በሚኒስትሮች ም/ቤት ውይይት ከተካሄደበት በኋላ ለተወካዮት ም/ቤት ቀርቧል:: እነዚህ ሁሉ ይህን ዓላማ ለማሳካት መልካም አጋጣሚዎች ናቸው::

በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ እንደተመለከተው የአፈርና ውሃ ጥበቃን በተመለከተ አፈር እንዳይከላ አስፈላጊውን እንክብካቤ በማድረግ የተጐዱ መሬቶችን ከሰውና ከእንስሳት ንክኪ በመጠበቅ እንዲያገግሙና ለልማት እንዲበቁ 693,ᏇᏇ ሄ□ታር መሬት ከሰውና ከእንስሳት ንክኪ ነፃ አድርጐ በመከለል ተመልሰው ለልማት እንዲውሉ ይደረጋል:: ከዚህም በተጨማሪ በተለያዩ ተዳፋት ባላቸው 10.8 ሚሊዮን ሄክታር የእርሻ መሬቶች ላይ አግባብነት ያላቸው የተለያዩ ሕዳጋዊና ሥነሕይወታዊ የአፈር ጥበቃ ዘዴዎችን በመጠቀም የአፈር መሸርሸርን ለመከላከል ጥረት እንደሚደረግ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ ተመልክቷል::

የከተሞች ልማትን በማፋጠን የተጨናነቁ አካባቢዎችን በመቀነስ ረገድ ባለፉት ዓመታት የተደረገው ጥረት እምብዛም አልነበረም:: ከቅርብ ዓመታት ወዲህ ግን ከፍተኛ እንቅስቃሴ በተለይም በአዲስ አበባ ከተማ ተደርጓል:: በቅርቡ የከተሞች ልማት የፖሊሲ ማዕቀፍ መውጣቱና የከሞች ልማትን የሚመራ በፌዴራል ደረጃ ራሱን የቻለ ተቋም (የሥራና ከተማ ልማት ሚ/ር) መመሥረቱ የሚጠቀሱ ጥረቶች ናቸው:: በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ እንደተመለከተው በከተሞች አካባቢ ቆሻሻን አያያዝ ለማሻሻልና ብክለትን ለመቀነስ ነባር የጨርቃ ጨርቅ፣ የቆዳ፣ ኬሚካል፣ የስኳር፣ የሲሚንቶና የመጠጥ ኢንዱስትሪዎች የየራሳቸውን የአካባቢ አያያዝ ሥርዓት አዘጋጅተው መተፅበር □ጀምራሉ:: 65 ማ□ፉጽ ቤቶች የየራሳቸውን አካባቢያዊ ተቀባይነት ያለው የደረቅ ቆሻሻ አያያዝ ክቅ□ እንደሚነድፉና ትግበራም እንደሚጀምሩ ተመልክቷል::

በከተሞች በተጐዱና በተጨናነቁ ንፅሕናቸው እጅጉን በተጓደለ አካባቢ የሚኖረውን ሕዝብ (Slum Dwellers) ኑሮ በማሻሻል ረገድ ዓላማው በአጠቃላይ የከተሞች ልማት ዓላማ ማክቀ□ □ስዓ □ሚታይ በመሆኑ የማስፈጸሚያ ስልቶቹም ብሔራዊ የተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም ማዘጋጀት፣ ተዘዋዋሪ የቤቶች ልማት ፈንድ ማቋቋም፣ የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ በቤቶች ልማት ማጐልበት፣ በዝቅተኛ ወጪ የቤቶች ግንባታ የሚከናወንበትን ቴክኖሎጂ ማስፋፋት መሆናቸው በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ላይ ተመልክቷል::

ከዚህ አኳያ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ በየዓመቱ በመንግሥት በብሔራዊ የተቀናጀ የቤቶች ልማት ፕሮግራም አማካይነት እስከ 100,000 የመኖሪያ ቤቶች በከፍተኛና በመካከለኛ ከተሞች ለሚ□ኙ መካከለኛና ዝቅተኛ ገቢ ላላቸው አባወራዎች የመገንባት እንቅስቃሴ ያደርጋል:: በሌላ በኩል በግል ቤት ገንቢዎች (Real Estate) 125,000 ቤቶች በዓመት እንደሚገነቡ በዕቅድ በመያዙ በአጠቃላይ በየዓመቱ 225000 መኖሪያ ቤቶች እንደሚገነቡ ግብ ተጥሏል::

በዚሁ በከተሞች በሚደረገው እንቅስቃሴ አማካይነት መጠለያና መሠረ□ዊ አገልግሎት ማግኘት የሚችለውን አባወራ በ1997 ከሚገኝበት 30 በመቶ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 65 በመቶ ለማድረስ ግብ ተዓሏል:: እንደዚሁም የተጐዱና የተጨናነቁ ንፅሕናቸው የተጓደለ አካባቢዎችን በመቀነስ ረገድ አሁን ካለበት 70 በመቶ በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት 35 በመቶ ለማ□ረስ ፅብ ተዓሏል::

መ) የውጭ ኢኮኖሚ ልማት ትብብርን የማጐልበት ዓላማ በተመለከተ

ለጋሽ አጋሮች ለድሃ አገሮች የገቡትን ቃል ተፅባራዊ እንዲያደርጉ አሁንም በተለያዩ ዓለም አቀፍ መድረኮች ላይ ከሚደረገው ጥረት አኳያ □ክ□ ስረ□ ከተደረገላቸው አገሮች መካከል ኢትዮጵያ አንዷ ናት:: በድሃ አገሮች በተለይም በአፍሪካ የውጭ ፋይናንስ ግኝትን በከፍተኛ □ረጽ ለማሳ□ፅ (Scaling up) የሚደረገው ጥረት እንደ ዓ ሩ አጋጣሚ ሊጠቀስ ይችላል:: በተለይ ኢትዮጵያ የዕዳ ስረዛ ተጠቃሚ በመሆኗና በየዓመቱ ለዕዳ ክፍያ □ምታውለውን ሪሶርስ በበጀት በመደልደል ለልማት በማዋል ላይ መሆኗ እንደመልካም ዕድል የሚ□ቀሱ ናቸው::

የኢትዮጵያ የፊስካል አስተዳደር በሁሉም አገዛዞች በአንፃራዊ መልኩ መልካም የሚባል አፈጻጸም (Track Record) ያለው ነው:: የዚህም ዋነኛ□ መ□ለ□ የውጭ ፋይናንስ ግኝት የሚደለደለው የልማት ፕሮግራሞችን ወጪ (Capital Budget) ለማሟላት ሆኖ የመደበኛ ወጪን ሙሉ በሙሉ ከአገር ውስጥ በሚሰበሰብ ገቢ በመሸፈን ላይ ትኩረት ያደረገ መሆኑ ነው:: እስከ 1987 ድረስ □ካ□□ል □□ ሙሉ በሙሉ በ□□ ፋይናንስ የሚሸፈን ነበር:: ከ1987 ጀምሮ ግን ደረጃ በደረጃ የአገር ውስጥ ገቢ መ□በኛ ወጪን ሸፍኖ ለካፒ□ል □□ ም ጸለ□ □ርሻ እያደገ መጥቶ በአሁኑ ጊዜ እስከ 70 በመቶ መሸፈን ተችሏል::

የመንግሥት የወጭ አስተዳደርና የበጀት ድልድል በዋነኛነት ዕድገትን ለማፋጠን ለሚያስችሉ የመሠረተ ልማት ዘርፎች ማለትም ግብርናና ገጠር ልማት እንዲሁም ምግብ ዋስትና፣ መንገድ፣ የመስኖ ልማት፣ የገጠር □□ል ማስ□□ጸ እና የሰው ሀብት ልማት ላይ ማለትም ትምህርት፣ ጤናና ኤች አይ ቪ ኤድስ እና የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦትና የግል ንፅሕና ላይ ያተኮረ ነው:: ከዚህ አኳያ ከ1994 እስከ 1998 ባለው ጊዜ ውስጥ ለዕድገትና ሌሎች የድህነት ተኮር ዘርፎች የተመደበው

በጀት ከጠቅላላው የመንግሥት በጀት (በአገር አቀፍ ደረጃ) እንደቅደም ተከተሉ ከ43 በመቶ ወደ 63 በመቶ አድጓል:: ይህ ደግሞ ዕድገትን በማፋጠን በቀጣይ የአገር ውስጥ ገቢ መሠረትን ለማስፋትና ከውጭ ጥገኝነት ለመላቀቅ ክ□ል □□ዓ ራል::

3.3.2. ግቦቹን ለማሳካት ጸሉ □ታኝ ሁኔታዎች (Challenges)

ሀ) ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን የመቀነስ ብሎም የማስወገድ ዓላማን በተመለከተ

ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን ለመቀነስ ብሎም የማስወገድ ዓላማን በማሳካት ረ□□ ካሉ □ታኝ ሁኔታዎች አንዱና ዋነኛው የግብርናውን ዘርፍ ከተፈጥሮ ጥገኝነት ሙሉ በሙሉ ማላቀቅ ያለመቻሉ ነው:: ይህም ማለት የገበሬው ምርት በዝናብ አቅርቦትና ሥርጭት ላይ የተመሰረተ መሆኑ ነው:: ውሃን በመጠቀም ከተፈጥሮ ጥገኝነት ደረጃ በደረጃ ለመላቀቅ የሚደረገው ጥረት ገና በጅምር ላይ የሚገኝ ነው:: ሌላው የኢትዮጵያ የወጪ ንግድ መሠረቱ ግብርና እንደመሆኑ መጠን የግብርና ውጤቶች የሆኑ የወጪ ንግድ ሸቀጦች ዃፉ በ□ለም □በጸ ላ□ □መሻ□ ቅ አዝማሚያ ስለሚያሣይ በተለይም የቡና አምራች ገበሬዎች ላይ በቀጥታ ተፅዕኖ ያደርጋል:: ለዚህም የኢትዮጵያን የወጪ ንግድ መሠረት ማስፋፋትና ማጐልበት እንዲሁም ምርቶች እሴት እየተጨመረባቸው ለውጭ ገበያ እንዲቀርቡ ማድረግ ወሳኝነት ይኖረዋል:: በከፍተኛ ፍጥነት በማ□ፅ ላ□ ጸለ□ ሕ□ብ ሌላ□ □ታኝ ሁኔታ ነው::

ድህነት በከተሞች □ጸሻቀበ መም□ቱ ሌላ□ □ታኝ ሁኔታ ነው:: በከተሞች የገቢ አለመመጣጠንም □□ስ□ መጥቷል:: የገቢ አለመመጣጠን (Income Inequality) አመልካች (Gini Coeficient) በአገር ደረጃ በ1988 0.29 የነበረ ሲሆን በ1992 0.28 በ1997 ደግሞ 0.30 ደርሷል:: ይኸው በገጠርና በከተማ ተለይቶ ሲ□□ በ□□ር በ1988 ወ27 የነበረ ሲሆን በ1997 ከ1992 ጋር ምንም ለውጥ ሳያሳይ 0.26 ነበር:: እንዲያውም በ1988 ከነበረበት አንፃር ቅናሽ ማሳየቱን ይጠቁማል:: በከተማ ግን በ1988 ከነበረበት 0.34 በ1992 ወደ 0.38 እንዲሁም በ1997 ወደ 0.44 ከፍ ብሏል:: ይህም ለድህነት ቅነሳ በሚደረገው ጥረት ላይ ተፅዕኖ ያደርጋል:: የገቢ አለመመጣጠን አመልካች ዝቅተኛ□ ሲሆን የሚችለው 0 ሲሆን ከፍተኛው 1 ነው::

ቀደም ብሎ ዕድገት ለድህነት ቅነሳ አስፈላጊ ሁኔታ እንጂ በቂ ሁኔታ ያለመሆኑ ተጠቁሟል:: ለዚህም ዋናው ምክንያት ዕድገቱ መሠረቱ ሰፊ ካልሆነና ሰፊውን የሥራ ኃይል ያላሳተፈ ከሆነ፣ የተለያዩ የሕብረተሰብ ክፍሎችን የመልማት አቅም ያላገናዘበ ከሆነ (ሴቶች፣ ወጣቶች፣ የገጠርን ሕዝብ፣ □ቅተኛ የሕብረተሰብ ክፍሎች፣ ...ወ□ተ) የገቢ ሥርጭቱ ተመጣጣኝ አይሆንም:: ይህም የገቢ አለመመጣጠን (Income Inequality) የኢኮኖሚ ዕድገትን በማፋጠን የሚፈልገውን የድህነት ቅነሳ ዓላማ ከማሳካት አኳያ የሚደረገውን ጥረት ያንትተዋል::

ከዚህ አኳያ በአነስተኛና ጥቃቅን ተቋማት የሥራ ሥምሪትን ለማስፋፋት የሚደረገው ጥረት እንደተጠበቀ ሆኖ በተለይም የዘመናዊው ሸቀጥ አምራች ዘርፍና (ኢንዱስትሪ) እና የአገልግሎት ዘርፍ አብዛኛውን የሥራ □□ል ለማቀ□ መሠረቱ ጠባብ መሆኑ አንዱ ፈታኝ ጉዳይ ነው:: ከዚህ አኳያ መደበኛ ያልሆነውን ዘርፍ (Informal sector) አቅም በመገንባት የገቢ ማመንጨት አቅማቸውን ማጐልበት ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ተግባር ነው::

ለ) የሰው ሀብት ልማትን የማጐልበት ዓላማን በተመለከተ

ቀ□ም ብሎ እንደተመለከተው በትምህርት ዘርፍ በተሳትፎ ረገድ በሁሉም ደረጃ ከፍተኛ መሻሻል ታይቷል:: በዘርፉ ዋነኞዎቹ ፈታኝ ሁኔታዎች በሁሉም ደረጃዎች የትምህርትን ጥራት ማሻሻል በክልሎች መካከል ያለውን የትምህርት አገልግሎት ሽፋን ልዩነት ማጥበብ (ፍትሃዊነት)፣ በከተሞችና በገጠር መካከል ያለውን የትምህርት አቅርቦት አለመመጣጠን ማስወገድ፣ የመምህራንና የተማሪዎችን ቁጥር ከተቀመጠው መስፈርት አኳያ ማመጣጠን፣ የመምህራን ስልጠናን በማፋጠን መመደብን የሚጠይቁ ናቸው::

በጤናው ዘርፍ እስከአሁን በተደረገው ጥረት የጤና አገልግሎት ሽፋንን በከፍተኛ ደረጃ ለማሻሻል ተችሏል:: ሆኖም የተገኘው ውጤት ከመላው ሕዝብ የጤና አገልግሎት ፍላጎት አንፃር የተሟላ አገልግሎት ለማቅረብ ገና ብዙ ይቀራል:: በዚህ ረገድ ዘርፉን የገጠሙት ፈታኝ ሁኔታዎች የጤና ባለሙያዎች እጥረት፣ የጤና ዘርፍ ማኔጅመንት ድክመትና የመድሃኒት አቅርቦት አለመሟላት ናቸው:: ከኤች. አይ. ቪ. ኤድስ ቀጥሎ በገዳይነታቸው □ሚታወቁት የወባና የሳንባ ነቀርሳ በሽታዎች መስፋፋት በአሁኑ ወቅት እጅግ አሳሳቢ የጤና ችግሮች ናቸው::

የንፁህ መጠጥ ውሃ አቅርቦትን በተመለከተ በገጠር የሚገነቡ መሠረተ ልማቶች (ጥልቅ ጉድጓድ፣ መለስተኛ □□ጸ□ □እጅ ጉድጓድና ምንጭ የማጐልበት ሥራዎች) ቀጣይነት ከማረጋገጥ አንፃር □ሕብረተሰቡ የባለቤትነት ስሜት ገና በዝቅተኛ □ረጽ ላይ የሚገኝ መሆኑና የውሃውን ዘርፍ በማልማት ረገድ የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ አናሣ መሆኑ ሌላው ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው::

ሐ) የአካባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በመጠበቅ ቀጣይ ዕድገትንና ልማትን የማፋጠን ዓላማን በተመለከተ

የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃና አስተዳደርን በተመለከተ ኢትዮጵያ የአካባቢ ጥበቃ ስትራቴጂ በመቅረጽ በቀጣይም የአካባቢ ጥበቃ ፖሊሲ በ1990 አውጥታለች:: ሆኖም በአፈጻጸምና በቅንጅታዊ አሠራር ረ□□ እምብዛም የተሳካ እንቅስቃሴ አልተደረገም:: ለደን መጨፍጨፍ አንዱ

ምክንያት የሆነውን የማገዶ እንጨት በሌሎች አማራጮች በመተካት የደን መራቆትን ለመግታት የተደረገው እንቅስቃሴ እምብዛም ውጤታማ ነበር ማለት አይቻልም:: የማገዶ እንጨትን ለኃይል ምንጭ የሚጠቀመው የሕብረተሰብ ክፍል በገጠራቱ ኢትዮጵያ 99.5 በመቶ ነው:: ይህ ለተፈጥሮ ሀብት መራቆት የሚኖረው እንደምታ ግልጽ ነው:: የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃና እንክብካቤ ሕብረተሰቡን አሳታፊና ተጠቃሚ ማድረግ ካልቻለ ውጤ□ማ ሊሆን አይችልም:: አሁን የወጣው የደን ፖሊሲ ይህን ጉዳይ ያገናዘበ እንደሚሆን □□በቃል::

መ) የውጭ ኢኮኖሚ ልማት/ትብብርን በማጐልበት ረገድ

በውጭ ኢኮኖሚ ልማት ትብብር ረገድ ከእስከአሁኑ ልምድ እንደታየው የውጭ ፋይናንስ ግኝት አገሪቱ በምትከተለው የፖሊሲ ማዕቀፍ መሠረት ከልማት አጋሮቿ ጋር ለመፈጸም ቃል የገባችውን ፅጻ ታዎች ከማሟላት ጋር የተየያዘ አይደለም:: በበርካታ አጋጣሚዎች አገሪቱ ግዴታዋን አሟልታ የልማት አጋሮች ግን እጃቸውን የሰበሰቡት ሁኔታ ታይቷል:: በ1990 መጨረሻ የኢትዮ-ኤርትራን የድንበር ግጭትና በቅርቡም የግንቦት 1997 ምርጫን ተከትሎ የተከሰተው ሁኔ□ □ቅርብ □□ ትዝታዎች ናቸው:: ከዚህም በተጨማሪ ከውጭ ዕርዳ□ ፋር ተጸ□ዞ □ሚ□ቀሰ□ □ክር□ታው ጥራት (Aid Quality) ነው:: ይህም የዕርዳታውን ፍሰት በመካከለኛ የጊዜ አድማስ መተንበይ ያለመቻሉ (Predictability) እና ከዕርዳታው አስተዳደር ጋር የተያያዙ አስተዳደራዊ ችግሮች (transaction cost) ናቸው::

በየዓመቱ የሚካሄዱ የበጀት አፈጻጸም ትንተናዎች እንደሚያሳዩት ዝቅተኛ□ አፈጻጸም የሚታየው ከውጭ ዕርዳታና ብ□ር በሚ□ኘው ፋይናንስ ላይ ነው:: እዚህ ላይ የመጣውን ፋይናንስ በመጠቀም ረገድ የአቅም ውሱንነትም መኖሩን መካድ አይቻልም:: ይህም □ተ□ኘውን ፋይናንስ ውጤታማ በሆነ ኢንቨስትመንት ላይ ማዋልና የቀጣይ የአገር ውስጥ ገቢ የማፍራት አቅምን ከማጐልበት አንፃር የሚታይ ነው::

ከዚህ በላይ በሠንጠረዥ 3.3 እንደተመለከተው በዘልድቅ ፕሮግራም ዘመን ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳ□ ከ1980ዎቹ ጋር ሲነፃፀር በ□ን□ የጨመረ ቢሆንም ኢትዮጵያ ካላት የሕዝብ ብዛት አንፃር በነፍስ ወከፍ ሲታይ በአማካይ 13 የአሜሪካን ዶላር ነበር:: ይህም ከሰሃራ በታች የሚገኙ አገሮች አማካይ የነፍስ ወከፍ የልማት ክር□ታ ከደረሰበት 26 የአሜሪካን ዶላር አንፃር ሲ□□ □ቅተኛ ነው::

ቀ□ም ብሎ እንደተጠቀሰው ኢትዮጵያ ሁሉን አቀፍ የሆነ የ5 ዓመት የልማት ዕቅድ ነድፋ በመተግበር ላይ ትገኛለች:: ከዚህ አኳያ ለኢትዮጵያ ዋናውና ወሳኙ ጉዳይ በሙሉ አቅም ዕቅዱን ማስፈጸም መቻል ነው:: ዕቅዱን በተሟላ መልኩ ለማስፈጸም የአገር ውስጥ አቅምን ለማሟላት የሚያስችል የውጭ ፋይናንስ ግኝት ወሳኝ ሚና ይኖረዋል:: ለኢትዮጵያ የሚሰጠው የልማት ዕርዳ□ በነፍስ ወከፍ ከሰሃራ በታች ከሚገኙ አገሮች አማካይ (26 የአሜሪካን ዶላር) እንኳን ቢደርስ በዕቅዱ ውስጥ የተመለከተውን የፋይናንስ ጉድለት (Financing Gap) ሙሉ በሙሉ ከመሸፈን በላይ ይሆናል::

IV. <u>ማ□ቃለጸ</u>

በኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች በአገር ደረጃ ወደ ተግባር □ማሸፋ□ፉ ጥረት የተጀመረው እ.ኤ.አ. የሴፕተምበር 2000ን የመሪዎች ጉባኤና ውሣኔ (Millinium Declaration) ተከትሎ በተደረጉ እንቅስቃሴዎችና በዓለም ባንክና በዓለም አቀፍ የገንዘብ ድርጅት አማካይነት ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው በአብዛኛው በአፍሪካ የሚገኙ ድሃ አገሮች የድህነት ቅነሣ ስትራቴጂ ሰነድ ማዘጋጀትና መተግበር ከጀመሩ በኋላ ነው:: ከዚህ አኳያ በኢትዮጵያም የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ወደ ተፅባር ማሸፋ□ር □ተጸመረ□ በ1993 የመሸጋገሪያ ሰነድ (Interim PRSP) በማዘጋጀት በቀጣይም ከ1995 እስከ 1997 ያለውን የሦስት ዓመት ጊዜ የሚሸፍን ሁሉን አቀፍ የዘላቂ ልማትና የድህነት ቅነሣ ፕሮግራም ሰነድ አዘጋጅታ መተግበር ከጀመረችበት ጊዜ ጀምሮ ነው:: ይህም የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች በኢትዮጵያ ለመተግበር □መጸመሪጸ□ እርምጃ ነበር ማለት ያስችላል::

በኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ወደ ተግባር ለማሸጋገር የተደረገው ጥረት መነሻ እነዚህን ዓለም አቀፍ ግቦች ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር በመገምገም አገሪቱ ከምትከተለው የፖሊሲና ስትራቴጂ አቅጣጫ ጋር ለማጣጣምና ለማዋሃድ የሚያስችሉ ጥናቶች ከተካሄዱና እነዚህ ግቦች ከኢትዮጵያ አኳያ ምን ማለት እንደሆኑ ግንዛቤ ከተወሰደ በኋላ ነው::

ከዚህ አኳያ የዚህ ጽሁፍ የመነሻ መልዕክት የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ከአገራዊው የልማት ፖሊሲ ስትራቴጂና □ሮፅራም ማክቀ□ እና እነዚህን ለማስፈጸም በመካከለኛና በረጅም ጊዜ ክ□ታ ውስጥ ከተቀረጹ የልማት ዕቅዶች ጋር የተጣጣሙና የተገናዘቡ መሆናቸውን የሚጠቁም ነው::

ሌላው ከዚሁ ጋር የተያያዘው ነጥብ በየዘርፉ በተናጠል የተጣሉ ግቦች በሰፊ □ክ□ታ ማዕቀፍ ውስጥ ሰብአዓዊ ድህነትን (Human Poverty) ከም□ረ □□ በማስወገድ ሂደት ወደዚህ የመጨረሻና ሁለንተናዊ ግብ ለመድረስ የሚደረገውን ግስጋሴ ለመለካት እንደ መነሻ (Bench-mark) ልንጠቀምባቸው የሚገቡ እንጂ በራሳቸው እንደ መጨረሻ ግብ መውሰድ አይገባቸውም የሚለው ነው:: እነዚህ ግቦች አጠቃላይ የአንድ አገር የልማትና የድህነት ማስወገድ አጀንዳ አካል እንጂ በራሳቸው በተናጠል ተወስደው እንደ መፌ ረሻ ፅብ □ሚ□□ ያለመሆናቸውን ነው::

ሦስተኛው ነጥብ □ምክተ □መቱ የልማት ግቦች አዲስ የልማት ሞዴል (New Development Model)

ያለመሆናቸውን የመገንዘቡ ጉዳይ ነው:: ከዚህ አንፃር እነዚህ ግቦች ድህነትን በሁለንተናዊ መልኩ ለማስወገድ በሚደረገው ጥረት መግባባት ላይ የተደረሰባቸውን ቁልፍ ዓለም አቀፋዊ የልማት ዓላማዎችን የሚያንፀባርቁ ናቸው:: ሁሉም የምዕተ ዓመቱ ግቦች አስፈላጊነታቸው የማያጠያይቅ ቢሆንም ለእያንዳንዱ ግብ የሚሰጠው ትኩረት እንደ ከእያንዳንዱ አገር የልማት አጀንዳ ቅደም ተከተል ስትራቴጂና ፕሮግራም አኳያ የሚታይ ነው:: ይህም ማለት የአንድ አገር ስኬት ግቦቹን በተናጠል በተሰጠው የጊዜ ገደብ ውስጥ ከመድረስ አኳያ ብቻ መታየት የለበትም ማለት ነው:: ድህነትን መቀነስና ማስወገድ የሂደት ጉዳይ ነውና:: ትልቁ ጉዳይ በእያንዳንዱ አገር ደረጃ የሚደረገው እንቅስቃሴ ሥር ነቀልና ሁሉን አቀፍ የሆነ በሰፊ መሠረት ላይ የቆመና የማያዳግም ከመሆኑ ላይ ነው:: ግቦቹ ከእያንዳንዱ አገር ተጨባጭ ሁኔታ አንፃር ሊደርስባቸው የማይችሉ (ambitious) መስለው ክ□□ □□ም ሆነው ከተገኙ አገሪቱ ካለችበት ሁኔ□ አኳያ ጊዜ የማይሰጥ እርምጃ ከወዲሁ መውሰድ የሚጠይቁ መሆናቸውን የሚያስገነዝቡ ተደርገ□ መ□ሰ□ ይገባቸዋል ማለት ነው::

በኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች የእስከአሁኑ ጉዞ ከየግቦቹ አንፃር በሦስት ምዕራፎች በመከፋፈል ለማሳየት ተሞክሯል:: በቅድመ ዘልድቅፐ ዘመን የሚገኝበት መነሻ (Base line)፣ በዘልድቅፐ የመጨረሻ ዓመት የተደረሰበት (1997) እና በ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ የመጨረሻ ዓመት ለመድረስ ከተጣለው የግብ ስኬት አመልካች (Target) አኳያ ናቸው:: እ.አ.አ. በ2015 የሚደረስበት መጣኔም ሁኔታው እንደፈቀደ ተመልክቷል:: ይህ ግን አሁን በመውሰድ ላይ ያሉ ቀጣይ ጉዞውን ለማፋጠን የሚያስችሉ የፖሊሲ ርምጃዎችና ተቋማዊ ለውጦችን ከግምት ውስጥ ያስገባ ሳይሆን የእስካሁኑን አዝማሚያ ከተጣሉ ግቦች አንፃር በማገናዘብ የተሰላ ነው::

ከእስከአሁኑ አዝማሚያ ኢትዮጵያ በቅድመ ዘልድቅፐ ዘመን ትገኝበት ከነበረው ሁኔታ አንፃር በትምህርትና በጤና ዘርፍ የአገልግሎት ሽፋን በከፍተኛ ደረጃ ዕድገት አሳይቷል:: ከዓላማዎቹ አንፃር እስከ 1997 መጨረሻ የተደረሰበትን ከሌሎች የአፍሪካ አገሮች በተለይም ከሰሃራ በታች ከሚገኙ የአፍሪካ አገሮች አኳያ ለማነፃፀር ተሞክሯል:: ድህነትን በግማሽ ከመቀነስና ረሃብን ከማስወገድ አኳያ ኢትዮጵያ ከሰሃራ በታች ከሚገኙ አገሮች በተመጣጣኝ ደረጃ ላይ እንደምትገኝ ተመልክቷል (ዕዝል3):: በተለይ በትምህርት ኢትዮጵያ የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከጊዜ ሰሌዳው ቀድማ እንደምትደርስ አዝማሚያዎቹ ጸመለ□ታሉ:: የእናቶችንና የህፃናትን ሞት ከመቀነስ አንፃር ኢትዮጵያ በ□ቅተኛ □ረጽ ላ□ እንደምትገኝና ከዚህ አኳያ ግቡን ለማሳካት ብዙ መስራት እንደሚጠበቅ ተመልክቷል:: ለዚህም በመተፅበር ላ□ □ሚ□ነው የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራም የጐላ አስተዋጽኦ እንደሚኖረው ተመልክቷል::

የኤች. አይ.ቪ. ኤድስን ሥርጭት ከመግታትና በመቀልበስ ረገድ ኢትዮጵያ በተሻለ ሁኔታ ላይ እንደምትገኝም ተመልክቷል::

የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በመጠበቅ የዕድገትና ልማትን ቀጣይነት ከማረጋገጥ አኳያ በኢትዮጵያ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ እንደሚጠበቅ ግምገማው ይጠቁማል:: የደን ውጤቶችን ለ□□ል ምንጭ የሚጠቀመው ሕዝብ 99.5 በመቶ መሆኑና የደን ሽፋኑ በከፍተኛ ደረጃ መመናመን የሕዝብ ብዛት በከፈተኛ ፍጥነት ማደግ በዚህ ረገድ ያለውን ፈታኝ ሁኔታ በውል የሚጠቁም ነው:: በዚህ ረገድ በአሁኑ ጊዜ በመንግሥት የተሰጠ ትኩረትና በመደረግ ላይ ያሉ ሰፊ መሠረት ያላቸው እንቅስቃሴዎች እንደ መልካም አጋጣሚ የሚጠቀሱ ናቸው::

በተለያየ መድረክ በሚቀርቡ የጥናት ጽሁፎች እንደሚጠቀሰው የአፍሪካ አህጉር በተለይም ከሰሀራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች እስከአሁን በታየው አዝማሚያ ከሆነ ከግቦቹ ላይ እንደማይደርሱ (off-track) መሆናቸው ተመልክቷል:: ይህ እንግዲህ ጉዞው በእስከአሁኑ ፍጥነት (Business as usual) ከተካሄደ ነው:: በኢትዮጵያ ግን □እስከአሁኑ ጉዞ በቀጣዩ የሚደረገውን እንቅስቃሴ ለማፋጠን ሁኔታዎችን ያመቻቸ ጭምር ይመስለኛል:: ከዚህ አንፃር በቀሪዎቹ ስምንት ዓመታት ጉዞውን ማፋጠን ይቻላል::

በአጭርና በመካከለኛ ዘመን ዕይ□ የውጭ ፋይናንስ ኢትዮጵያ የተያያዘችውን የልማት ጥረት ከግብ ከማድረስ አኳያ የጐላ ሚና አለው:: አሁንም በአማካይ እስከ 30 በመቶ □ሚ□ርሰ□ □ክ□□ል □□ የሚሸፈነው ከውጭ ፋይናንስ ነው:: በ□ህ ረ□□ በመጸመሪጸ አ□ሴላዊ የልማት ዕርዳታ ፍሰት አገሪቱ በምታሳየው የሶሻልና የኢኮኖሚ ልማት እንቅስቃሴና ይህንንም ለማፋጠን በምትወስዳቸው የማሻሻያ እርምጃዎች ላይ የተመሰረተ አለመሆኑ፣ የውጭ ፋይናንስን ግኝት መተንበይ ያለመቻሉ፣ የውጭ ፋይናንስ ግኝት በመካከለኛ ዘመን ዕይታ ለበጀት ዕቅድ በሚያመች መንገድ ሊፈስ ያለመቻሉና በበጀት የተያዘውም በሚፈለገው ጊዜ ወቅቱን ጠብቆ ሊፈስ ያለመቻሉና አሁንም ከሌሎች የአፍሪካ አገሮች (SSA) አንፃር የነፍስ ወከፍ የልማት ዕርዳ□ በ□ቅተኛ □ረጽ ላ□ መ□ኑ እንደስጋት የሚታዩ ናቸው:: የዕዳ ሥረዛና በዕዳ ክፍያ ላይ □ተ□ነው ቅናሽ የኢትዮጵያን ዕዳ የመሸከም አቅም ለማጐልበት □□□ አድርጓል:: ይህ በዚህ ረገድ በአወን□ዊ መልኩ የሚጠቀስ ነው::

እዚህ ላይ ከውጭ የሚገኘውን ፋይናንስ በአግባቡ መጠቀም እንደተጠበቀ ሆኖ የአገር ውስጥ ገቢ የማመንጨት አቅምን በማጐልበት ደረጃ በደረጃ ኢኮኖሚውን ከውጭ ጥገኝነት ማላቀቁ መሠረ□ዊ ጉዳይ በመሆኑ ይኸው በ5 ዓመቱ የልማት ዕቅድ ትኩረት ተሰጥቶ□ል:: ሌላው የህብረተሰቡን ተሳትፎ

በማጉልበት (social mobilization) ህብረተሰብ አቀፍ የልማት ፕሮግራሞችን መተግበር መቻል ሲሆን □ህም እንደዚሁ በልማት ዕቅዱ ውስጥ አንዱ የትኩረት አቅጣጫ ነው:: ለግሉ ዘርፍ ይበልጥ መጐለበት የሚደረጉ ጥረቶችንም ማገዝና ለኢንቨስትመንት አመች ሁኔታዎችን መፈጠርም ትኩረት የተሰጠው ጉዳይ ነው::

በአጠቃላይ ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔ□ አንፃር የተቃኘ□ □ምክት □መቱ አመልካች የልማት ዕቅድ (Ethiopia's Ten Years MDGs Plan) □መጸመሪጸ ምዕራፍ የሆነው የ5 ዓመቱ የልማት ክቅ□ (PASDEP) □ዱ □ማስ□□ሚጸ ስትራቴጂዎች ማለትም ሁሉን አቀፍ የማስፈጸም አቅምን ማጐልበት፣ ዕድገትን ማፋጠን፣ የሴቶችን ሁለንተናዊ አቅም ለልማት አሟጠ መጠቀም፣ የኢኮኖሚ ዕድገትን ከሕዝብ ዕድገት ጋር ማመጣጠን፣ የሰው ሀብትና ልማትን ማፋጠን፣ የመሠረተ ልማትን ማስፋፋት፣ የኢኮኖሚውን ተጋላጭነት መቀነስና የሥራ ሥምሪትን ማስፋፋት በትንሹ (at a minimum) የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ለማሳካት የ□ለሙ ናቸው::

ከዚህ አንፃር የመንግሥት፣ የግሉ ዘርፍ እና መንግሥታዊ ያልሆኑ አካላትና □ሲቪ□ ማህበረሰብ □ፀ ለ□ፀ ተጸ□ዞ በተቀናጀ መልኩ መንቀሳቀስ የተያዘውን የልማት ዕቅድ ግቦችና ከዚያም ባሻገር የሚጠበቀውን ለማሳካት ሲተካ የማይችል ሚና ያላቸው መሆኑን መገንዘብ ያሻል:: ይህ ነው ለልማት አጀንዳው መሳካት የሚደረገውን ጥረት □ተሟላ □ሚጸ□ር□□::

To all members of the Ethiopian Economic Association (EEA)

The Association uses electronic media to communicate with its members. However, communication gap has been observed between the Association and some of its members. This may be due to the fact that some members may not inform the secretariat of the Association when they change their email addresses and some times the secretariat may misspell email addresses of the members.

This is therefore, to request you if you do not have any communication with the secretariat of the Association at least in the past three months, please send your full name with your valid email address at eea@ethionet.et. Moreover, if you notice any of your collogues, classmates or friends have not communication with the secretariat, it is our pleasure to receive from you their full name and email addresses.

We thank you for your cooperation,

Sincerely,

EEA Secretariat

ዕዝል 1 : የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች የግብ አመልካቾች (Targets) እና አኃዛዊ አመልካቾች (Indicators) □ር□ር መፅለ□

ተ. .	ግቦች (Goals)	የግብ አመልካቾች (Targets)	አኃዛዊ አመልካቾች (Indicators)
1	ከልክ ያለፈ ድህነትንና ረሃብን ማስ□□□	1. እ.ኤ.አ. በ199ወ እና በ2015 ባለው ጊዜ ውስጥ የዕለት ገቢ ያቸው ከ1 የአሜሪካን ዶላር በታች የሆነ የሕብረተሰብ ክፍሎችን ቁጥር በግማሽ መቀነስ	1. ከጠቅላላ ሕዝብ ውስጥ የዕለት ገቢያቸው ከ1 የአሜሪካን ዶላር በታች (PPP) የሆነው ሕዝብ በመቶኛ (%)
			2. የድህነት ጥልቀት መጣኔ (%)
			3. □መፊ ረሻ□ □ቅተኛ 20 በመቶ (%)□□□ታ መጣኔ ያላቸው ሕዝብ ብዛት
		2. እ.ኤ.አ. ከ1990 እስከ 2015 ባለው ጊዜ ውስጥ በረሃብ አለንጋ የሚገረፉ የሕብረተሰብ ክፍሎችን በግማሽ መቀነስ	4. ከዕድሜያቸው ጋር የማይመጣጠን ዝቅተኛ ክብደት ያላቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት በመቶኛ (%)
			5. ከመደበኛ□ □ቅተኛ □ካሎሪ □□ታ በታች የሚገኘው የሕዝብ ብዛት በመቶኛ (%)
2	የአንደኛ □ረጽ ትምህርትን ለሁሉም ማ□ረስ	3. እ.ኤ.አ. በ2015 መጨረሻ ሁሉም ዕድሜያቸው ለ1ኛ ደረጃ የደረሰ ሕፃናት (ከ7 እስከ 14 ዓመት) ወንድ ሴት ሳይለይ ለሁሉም አካባቢ የአንደኛ ደረጃ ትምህርትን ማጠናቀቅ መቻላቸውን ማረፉ□ዓ	6. የአን□ኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ
			7. በ1ኛ ክፍል ትምህርታቸውን ለጀመሩ ሕፃናት 5ኛ ክፍል መድረስ የቻሉ በመቶኛ (%)
			8. ማንበብና መጻፍ የቻሉ ዕድሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ነው ሕዝብ መጣኔ በመቶኛ (%)
3	□□ታ እኩልነትን ማረጋገጥና ሴቶችን ማብቃት	4. □□ታዊ ተሳትፎ አለመመጣ ጠንን በ1ኛ ደረጃና በሁለተኛ ደረጃ ቢቻል በ2005 መጨረሻ ማስወገድና ብሎም በሁሉም የትምህርት ደረጃዎች በ2ወ15 መፊ ረሻ ማስ□□□	9. የሴቶችና የወንዶች የተሳትፎ መጣኔ በ1ኛ፣ በ2ኛና በ3ኛ □ረጽ
			10. ማንበብና መጻፍ የሚችሉ ከ15-24 □ክ□ሜ □ልል □ሚ□ኙ ሴቶች ከወንዶች ጋር ሲነፃፀር የሚኖረው መጣኔ (%)
			11. ከግብርና ውጪ ባሉ ዘርፎች በደመወዝ የሚተዳደሩ ሴቶች መጣኔ (%)
			12. በሕግ አውጪው አካል ውስጥ ወንበር ያላቸው ሴቶች ድርሻ (%)
4	የሕፃናት ሞት መቀነስ	5. እ.ኤ.አ. ከ1990 እስከ 2015 ባለው ጊዜ ውስጥ ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናትን ሞት በ2/3ኛ መቀነስ	13. ከ5 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናት ሞት መጣኔ (%)
			14. ከ1 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናት ሞት መጣኔ (%)
			15. ዕድሜያቸው ከ1 ዓመት በታች ካሉ ሕፃናት ውስጥ የኩፍኝ ክትባት የሚያገኙት ብዛት በመቶኛ (%)
5	□እናቶችን ሞት መቀነስ	6. እ.ኤ.አ. ከ1990 እስከ 2015 ባለው ጊዜ የእናቶችን ሞት በ3/4ኛ መቀነስ	16. □እናቶች ሞት መጣኔ (ከ100000 እናቶች)
			17. በሠለጠኑ አዋላጆች የወሊድ አገልግሎት የሚያገኙ እናቶች መጣኔ በመቶኛ (%)
6.	ኤች አይ ቪ ኤድስን፣ ወባንና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መዋጋት	7. የኤች አይ ቪ ኤድስን መስፋፋት እ.ኤ.አ. በ2015 መፅታትና ብሎም መቀልበስ መቻል	18. ኤች አይ ቪ ኤድስ የተያዙ ዕድሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ኙ እናቶች ብዛት
			19. የወሊድ መከላከያ ከሚጠቀሙት ውስጥ ኮንዶም የሚጠቀሙት መጣኔ(%) 19ሀ. በኤች አይ ቪ ኤድስ የመያዝ ከፍተኛ አጋጣሚ በነበረበት ሁኔታ ለመጨረሻ ጊዜ ኮንዶም የተጠቀሙ መጣኔ (%) 19ለ. ጥልቀት ያለው ስለኤች አይ ቪ ኤድስ መስፋፊያ መንገዶች ግንዛቤ ያላቸው ከ15-24 □ሚ□ኙ ሕዝብ በመቶኛ (%)
			20. ትምህርት የሚከታተሉ ወላጆቻቸውን በኤች አይ ቪ ኤድስ ያጡ ሕፃናት ወላጅ ካላቸው ሕፃናት ያላቸው ዓ መር□ (ጎ)
		8. የወባንና የሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መስፋፋት እ.ኤ.አ. በ2015 መግታትና ብሎም መቀልበስ መቻል	21. በወባ የመያዝና በወባ ምክንያት የመሞት መጣኔ (ጎ)
			22. በወባ በሚጠቁ አካባቢዎች ከሚኖረው ሕዝብ ውስጥ ውጤታማ የመከላከልና የሕክምና አገልግሎት ያገኘ□ ሕዝብ በመቶኛ (ጎ)
			23. ሰሣንባ ነቀርሳ የመያዝና የመሞት መጣኔ (ጎ)
			24. በምርመራ □ተ□ኘ የሣንባ ነቀርሳ በሽታ ተጠቂዎች እና በተደረገላቸው ውጤታማ ሕክምና መዳን የቻሉ መጣኔ በመቶኛ (ጎ)
7	የነባራዊና ከባቢያዊ ሁኔታን ቀጣይነት ማረፉ□ዓ	9. □ነባራዊና ከባቢያዊ ሁኔታን ቀጣይነት የማረጋገጥን መርህ ከአገራዊ ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ጋር መስተጋብር እንዳኖራቸው ማስቻልና የከባቢያዊና የተፈጥሮ ሀብቶችን የመራቆት አዝማሚያ መቀልበስ	25. በደን የተሸፈነው የመሬት መጣኔ በመቶኛ(%)
			26. የሥነ ሕይወትን መራቆት ለመከላከል ሲባል የተጠበቁ አካባቢዎች ከጠቅላላው የቆዳ ስፋት ያለው ድርሻ በመቶኛ (%)
			1. □ኃይል አጠቃቀም መጣኔ (ከ1 ኪ.ግ. ዘይት ጋር የሚመጣጠን) ከእያንዳንዱ 1 የአሜሪካን ዶላር ጠቅላላ የሀገር ውስጥ ምርት (GDP) አንድ የአሜሪካን ዶላር ሊገዛ በሚችለው መጠን (PPP)

			28. ወደ ከባቢ አየር የሚሰራጨው የካርቦንዳይኦክ ሳይድ መጣኔ በነፍስ ወከፍ እና የከባቢ አየር ንጣፍን የሚያሳሱ ንጥረ ነገሮች መጠን (ODP tons)
			29. □ረቅ □ኃይል ምንጮችን (Solid fuels) የሚጠቀመው የሕዝብ ብዛት በመቶኛ (%)
		10. እ.ኤ.አ. በ2015 ቀጣይነት የሌለውና ንፅሕናው ያልተጠበቀ ውሃና የግል ንፅሕናው ባልተሟላ ሁኔታ የሚኖረውን ሕዝብ ብዛት በግማሽ መቀነስ	30. በከተማም ሆነ በገጠር ቀጣይነት ባለውና ንፅሕናው የተጠበቀ የመጠጥ ውሃ አገልግሎት የሚያገኝ□ ሕ□ብ ብዛት በመቶኛ(%)
			31. በከተማም ሆነ በገጠር የተሟላ የግል ንፅሕና አገልግሎት የሚያገኘው ሕዝብ ብዛት በመቶኛ(%)
		11. እ.ኤ.አ. በ2020 በዓለማችን ንፅሕናቸው በ□ፀ□ በተጓደለ ከተሞች አካባቢ የሚኖሩ ቢያንስ 100 ሚሊዮን ለሚደርስ ሕዝብ (Slum Dwellers) ትርጉም ያለው መሻሻል ማምጣት መቻል፣	32. የተሻሻለ የመኖሪያ አካባቢና አስተማማኝ የመኖሪያ ቤት ማግኘት የቻሉ የቤተሰብ ኃላፊዎች ብዛት በመቶኛ (%)
8	የኢኮኖሚ ልማት ትብብርን ማጎልበት	12. ነፃ ሕጋዊና ግልፅ የሆነ ልዩነት የማይፈጥር የንግድና የፋይናንስ ሥርዓትን ማስፈን፣	33. የተጣራ ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ አጠቃላዩና ለታዳጊ አገሮች የሚሰጠው ከአውሮጳ የኢኮኖሚ ልማት ትብብር ድርጅት አባል ለጋሽ አገሮች ጠቅላላ ብሔራዊ የአገር ውስጥ ምርት ያለው ድርሻ (%)
		13. በ□ቅተኛ ልማት ደረጃ የሚገኙትን አገሮች ልዩ ፍላጐት እንደ ወጪ ንግድ ከታሪፍና ኮታ ነፃ የማስገባት፣ ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸውን ማቃለጸ □ሚጸ□ኙበት ፕሮግራምና የመንግሥታት ትብብር የዕዳ ስረዛ ዕድልን የሚያሳይ እና የልማት ዕርዳታ ድህነትን ለማስወገድ በገባው ቃል ልግስናውን በበለጠ የመቀጠል ፍላጐት ማሟላት	34. ከበለፀጉ አገሮች የልማት ትብብር ድርጅት ከአጠቃላይ አባል አገሮች ለጋሾች አፊሴላዊ የልማት ዕርዳ□ □ስዓ በ□ሃ አገሮች የመሠረታዊ አገልግሎቶችን ለማዳረስ የሚመደበው ፋይናንስ (%)
			35. ከማንኛውም ቅድመ ሁኔታ ነፃ የሆነ (Untied) ከበለፀጉ አገሮች የልማት ትብብር አባል አገሮች የሚገኝ ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ በመቶ (%)
			36. ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ የሚወስዱ የባህር በር የሌላቸው አገሮች ከGNLS ያላቸው መጣኔ(%)
			37. ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳ□ □ሚ□ስ0 □□ዳጊ ደሴት አገሮች ከGNIS ያላቸው መጣኔ(%)
		14. የባሕር በር የሌላቸው አገሮችና የታዳጊ ደሴት አገሮችን ልዩ ፍላጐት ቀጣይነት ባለው ልማት ማሟላት	38. አጠቃላይ ያደጉ አገሮች ከታዳጊና በዝቅተኛ የልማት ደረጃ ላይ ከሚገኙ አገሮች ወደ አገሮቻቸው ከቀረጥ ነፃ እንዲገቡ የሚፈቅዱት መጣኔ (%)
			39. በግብርናና በጥጥ ምርቶች ላይ ያደጉ አገሮች የሚጥሉት አማካይ የታሪፍ መጣኔ(%)
			40. ከበለፀጉ አገሮች የሚሰጠው የግብርናው ዕርዳታ ግምት ከጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት በመቶኛ(%)
			41. የንግድ አቅምን ለማጐልበት በኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳታ በኩል የሚደረገው የድጋፍ መጣኔ(%)
		15. በአገርና በዓለም አቀፍ ደረጃ መፍትሔዎችን በማቅረብ □ታዳጊ አገሮችን የዕዳ ችግር መሠረታዊ በሆነ መንገድ በመፍታት ዘላቂ የሆነ ክ□ □መሸፈን አቅም እንዲያጐለብቱ ማድረግ	42. የውሣኔ ነጥብና የማጠናቀቂያ ነጥብ የደረሱ ከፈተኛ የዕዳ ጫና ማቃለያ ፕሮግራም ተጠቃሚ የሆኑ አገሮች ብዛት ድምር (Cumulative)
			43. ከፍተኛ የዕዳ ጫና ያለባቸው ድሃ አገሮችን ለመርዳት በተቀየሰው የዕዳ ማቃለያ ፕሮግራም ማዕቀፍ ቃል የተገባው የማቃለያ መጠን (በአሜሪካ ደላር)
			44. የዕዳ ክፍያ ከጠቅላላ የወጪ ንፅ□ □ቢ ጸለ□ □ርሻ (%)
		16. ከታዳጊ አገሮች ጋር በመተባበር ለወጣቱ ቋሚ እና ምርታማ ሥራ ለመፍጠር ስትራቴጂ መቀየስና ተግባራዊ ማድረግ	45. ዕድሜያቸው ከ15-24 የሆኑ ሥራ አጥ ወጣቶች በፆታና በአጠቃላይ መጣኔ
		17. ከመድኃኒት አምራች ድርጅቶች ጋር በመተባበር ታዳጊ አገሮች አስፈላጊ መድኃኒቶችን በተመጣጣኝ ዋጋ መግዛት እንዲችሉ ማድረግ	46. በተመጣጣኝ ዋጋ አስፈላጊ የሆኑ መድኃኒቶችን በዘላቂነት መግዛት የሚችል የሕዝብ ብዛት መጣኔ (%)
		18. ከግሉ ዘርፍ ጋር በመተባበር የአዳዲስ ቴክኖሎጂ ግኝቶችን በተለይም በኢንፎርሜሽንና ኮሙኒኬሽን መስክ ያሉትን ለሁሉም ማዳረስ	47. □መ□በኛ የስልክ መስመርና የሞባይል አገልግሎት ተጠቃሚዎች ደንሲቲ በ100 ሰዎች
			48. የግል ኮምፒዩተር ተጠቃሚዎች ደንሲቲ በ100 ሰዎችና የኢንተርኔት ተጠቃሚዎች በ100 ሰዎች

ዕዝል 2: ከኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ አኳያ በተቃኘው የምዕተ ዓመቱ ግቦች መሠረት የእስካሁኑ አፈጻጸምና የወደፊቱ አዝማሚያ

ተ.ቁ.	□□ ሊሲ. □ላማ/ፅብ	የግብ አመልካች (Target)	አኃዛዊ አመልካች (Indicators)	ቅ□መ □ል□ቅ□ የነበረበት □ረጽ	በ□ል□ቅ□ መፌ ረሻ ዓመት የነበረበት □ረጽ	የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ ፅብ (Target)	□ምክተ □መቱ ፅብ (2007)	የግብ አመልካች ውጤቶች ከምዕተ ዓመቱ ግቦች ጋር ያለቸው ተዛምዶ
1	ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን መቀነስ ብሎም ማስ□□	1. ከድህነት መስመር በታች ያለውን ሕዝብ በግማሽ መቀነስ	1. ከአገራዊ የድህነት መስመር በታች የሚገኘ□ ሕ□ብ በመቶኛ (%)	44.2 (1992)	38.7 (1997)	29	15	ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 1
			2. □መፌ ረሻ□ □ቅተኛ 2ወ በመቶ የፍጆታ መጣኔ ያለው ሕዝብ የነፍስ ወከፍ የፍጆ□ መጣኔ (በብር)					ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 1
			3. የድህነት ጥልቀት መጣኔ (%)	11.9 (1992)	8.3			ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 1
		2. በረሃብ አለንጋ የሚገረፈውን የሕዝብ ብዛት በግማሽ መቀነስ	4. ከአገራዊው የምግብ የድህነት መስመር በታች የሚኖረው ሕዝብ በመቶኛ (%)	42.0 (1992)	38.0	28.0	13.0	ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 2
			5. ከቁመታቸው ጋር የማይመጣጠን ዝቅተኛ ክብደት ያላቸው ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት በመቶኛ (%)	10.0 (1992)	8.0			ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 2
			6. ከዕድሜያቸው ጋር የማይመጣጠን አነስተኛ ቁመት ያላቸው ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናት በመቶኛ (%)	57.0 (1992)	47.0			ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 2
			7. ከዕድሜያቸው ጋር ተመጣጣኝ ያልሆነ ዝቅተኛ ክብደት ያላቸው ሕፃናት በመቶኛ(%)	45 (1992)	37			ፅብ 1 □ፅብ አመልካች 2
2	የሰው ሀበት ልማትን ማፋጠን (Enhanced Human Development)							

ተ.ቁ.	□□ ሊሲ □ላማ/ዕብ	የግብ አመልካች (Target)	አኃዛዊ አመልካች (Indicators)	ቅ□መ □ል□ቅ□ የነበረበት □ረጽ	በ□ል□ቅ□ መጨረሻ ዓመት የነበረበት ደረጃ	የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ ዕብ (Target)	□ምክተ □መቱ ዕብ (2ዐዐ7)	የግብ አመልካች ውጤቶች ከምዕተ ዓመቱ ግቦች ጋር ያለቸው ተዛምዶ
	2.1. ትምህርትን በስፋትና በጥራት ማስፋፋት	3. በምዕተ ዓመቱ ዘመን ማብቂያ ሁሉም ዕድሜያቸው ለትምህርት የደረሱ ሕፃናት □ታና ቦታ ሳይለይ የ፩ኛ □ረጽ ትምህርትን ማጠናቀቅ ማስቻል	8. የአንደኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ - 1ኛ ሳ□□ል (1-4) - 2ኛ ሳ□□ል (5-8)	17.2(1986)	 67.6 33.9	 86.6 63.8	 100.0 100.0	ዕብ 2 □ዕብ አመልካች 3
			9. ከ1ኛ □□ል ጸምሮ 5ኛ ክፍል መድረስ የቻሉ መጣኔ (%)		57.4	136.6		
			10. 8ኛ ክፍልን የማጠናቀቅ መጣኔ (%)		34.0	63.0		
			11. ማንበብና መፅፍ የሚችሉ ዕድሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ኑ በመቶኛ(%)	48 (1987)	54.4	-	-	ግብ 2 የግብ ስኬት አመልካች 3
	2.2. □□□ እኩልነትን ማረፉ□ን	4. □□ታዊ ተሳትፎ አለመመጣጠንን በ፩ኛ ደረጃና በ፪ኛ ደረጃ ቢቻል በ2005 መጨረሻ ማስወገድና በሁሉም የትምህርት ደረጃዎች ደግሞ በ2ዐ15 ማስ□□	12. □□ታዊ ተሳትፎ ልዩነት በ2ኛ □ረጽ	-	65.0	-	-	ግብ 2 የግብ ስኬት አመልካች 3
			13. □□ታዊ ተሳትፎ ልዩነት ዓ መር□ (%)	0.65				
			- □፩ኛ □ረጽ □መጸመሪጸ ሳ□□ል (%)	-	0.87	0.97	1.00	
			- □፩ኛ □ረጽ 2ኛ ሳ□□ል (%)	-	0.69	1.00		
			14. በሕግ አውጪው አካል ውስጥ ወንበር ያላቸው ሴቶች □ርሻ (%)	8(1993)	33.0	50.0		
	2.3 የሕፃናትን ሞት መቀነስ	5. እ.ኤ.አ. እስከ 2015 ዕድሜያቸው ከ5 ዓመት በታች የሆኑ ሕፃናትን ሞት በ2/3ኛ እንዲቀንስ ማስቻል	15. ከ5 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናት ሞት መጣኔ (ከ1000 ሕፃናት)	167(1993)	140 (1996)	85		ዕብ 4 □ዕብ አመልካች 5
			16. ከ1 ዓመት በታች ያሉ ጨቅላ ሕፃናት ሞት መጣኔ (%)	-	97 (1996)	45		ዕብ 4 □ዕብ አመልካች 5
			17. ዕድሜያቸው ከ1 ዓመት በታች ከሆኑ ሕፃናት መካከል የኩፍኝ ክትባት ያገኙት መጣኔ (%)	48 (1992)	57 (1996)	-		ዕብ 4 □ዕብ አመልካች 5
	2.4 □እናቶችን ሞት መቀነስ	6. እ.ኤ.አ. እስከ 2015 ባለው □□ □እናቶችን ሞት በ3/4ኛ መቀነስ	18. □እናቶች ሞት መጣኔ (ከ100,000 እናቶች)	-	871 (1996)	600		ዕብ 5 □ዕብ አመልካች 6
			19. በሠለጠኑ አዋላጆች የወሊድ አገልግሎት የሚያገኙ እናቶች መጣኔ በመቶኛ (%)	-	11 (1996)	32		ዕብ 5 □ዕብ አመልካች 6

ተ.ቁ.	□□ ሊሲ. □ላማ/ፅብ	የግብ አመልካች (Target)	አኃዛዊ አመልካች (Indicators)	ቅ□መ □ል□ቅ□ የነበረበት □ረጽ	በ□ል□ቅ□ መጨረሻ ዓመት የነበረበት ደረጃ	የ5ቱ ዓመት የልማት ዕቅድ ፅብ (Target)	□ምክተ □መቱ ፅብ (2ወወ7)	የግብ አመልካች ውጤቶች ከምዕተ ዓመቱ ግቦች ጋር ያለቸው ተዛምዶ
	2.5 ኤች አይ ቪ. ኤድስ ወባንና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መዋጋት	7. □ኤች አይ ቪ. ኤድስን መስፋፋት እ.ኤ.አ. በ2015 መፅታትና ብሎም መቀልበስ	20. ከ15-24 ክ□ሜ □ልል በሚ□ኙ ሴቶች ላይ የቫይረሱ ስርጭት መጣኔ (%)	-	8.6	8.4		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 7
			21. ከ15-24 ክ□ሜ □ልል □ሚ□ኙ ኮንዶም ተጠቅመው ከቋሚ ወዳጆቻቸው ውጭ ግንኙነት ያደረጉ በመቶኛ(%)	-	-	60		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 7
			22. ክ□ሜጸቸው ከ10-14 የሆኑ በኤድስ ወላጅ አልባ የሆኑ ሕፃናት ትምህርት የመከ□ተል ዓመር□ □ላፀ ካላቸው ጋር ሲነፃፀር በመቶኛ (%)	-	-	80		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 7
			23. አጠቃላይ የኤች አይ ቪ. ኤድስ ሥርጭት መጣኔ (%)	7.3 (1993)	4.4 (1997)	4.4		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 7
		8. የወባንና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መስፋፋት እ.ኤ.አ. በ2ወ15 መፅታትና ብሎም መቀልበስ መቻል	24. ለ□ባ በተፋለ□ አካባቢዎች 2 አጐበር የሚጠቀሙ ቤተሰቦች ከጠቅላላው በመቶኛ(%)	-	1	100		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 8
			25. የሣንባ ነቀርሳን የመፈወስ መጣኔ(%)	-	15	60		ፅብ 6 □ፅብ አመልካች 8
3	የከባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በአግባቡ በመንከባከብ ቀጣይ ዕድገትና ልማትን ማረፋ□ን	9. የነባራዊና ከባቢያዊ ሁኔታን ቀጣይነት የማረጋገጥን መርህ ከአገራዊ ፖሊሲዎች፣ ስትራቴጂዎችና ፕሮግራሞች ፋር መስተፋብር እንዲኖራቸው ማስቻልና የከባቢያዊና የተፈጥሮ የሀብት መሠረቶችን የመራቆት አዝማሚያ መቀልበስ መቻል	26. የደን ሽፋን በመቶኛ(%)	-	3.6	9.0		ግብ 7 የግብ ስኬት አመልካች 9
	3.1 □ተ□ዓሮ ሀብትን መጠበቅና መንከባከብ		27. □ረቅ □ነይል ምንጮችን (Solid fuels) □ሚ□ቀመ□ □ሕ□ብ ብዛት ከጠቅላላው በመቶኛ(%)	-	99.5			

ተ.ቁ.	□□ ሊሲ □ላማ/ፅብ	የግብ አመልካች (Target)	አኃዛዊ አመልካች (Indicators)	ቅ□መ □ል□ቅ□ የነበረበት □ረጽ	በ□ል□ቅ□ መፊ ረሻ ዓመት የነበረበት ደረጃ	የ5ቱ ዓመት የልማት ክቅ□ ፅብ (Target)	□ምክተ □መቱ ፅብ (2000)	የግብ አመልካች ውጤቶች ከምዕተ ዓመቱ ግቦች ጋር ያለቸው ተዛምዶ
	3.2 የንፁሕ መ□ዓ □ሃ አቅርቦትን ማሻሻልና የአካባቢ ንፅሕናን ማስ□በቅ	10. እ.ኤ.አ. በ2015 ቀጣይነት የሌለውና ንፅሕናው ያልተጠበቀ ውሃ የሚጠቀመውንና የግል ንፅሕናው ባልተሟላ ሁኔ□ የሚኖረውን ሕዝብ ብዛት በግማሽ መቀነስ	28. የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦት (በገጠር) በ1.5 ኪ.ሜ. ክልል ውስጥ በመቶኛ(%)	24 (1993)	35 (1996)	80 (2002)		ፅብ 7 □ፅብ አመልካች 10
			29. የንፁሕ መጠጥ ውሃ ሽፋን በ0.5 ኪ.ሜ. ክልል ውስጥ በመቶኛ (%)	72 (1993)	80(1996)	93(2002)		ፅብ 7 □ፅብ አመልካች 10
			30. የግል ንፅሕና ሽፋን በገጠር በመቶኛ(%)	-	5.4	-	-	
			31. የግል ንፅሕና ሽፋን በከተማ በመቶኛ(%)	-	22.6	-	-	
	3.3 □መሠረ□ዊ አገልግሎቶችንና መ□ለጸ ማቅረብ	11. እ.ኤ.አ. በ2020 በዓለማችን እጅጉን በተጐዱና በተጨናነቁ ንፅሕናቸው በተጓደለ ከተሞች አካባቢ የሚኖሩ ቢያንስ 100 ሚሊዮን ለሚ□ርስ ሕ□ብ (Slum Dwellers) ትርጉም ያለው መሻሻል ማምጣት መቻል	32. የመጠለያና መሠረ□ዊ አገልግሎት ማግኘት የቻሉ ቤተሰቦች ሽፋን (%)	-	30	65		
			33. የተጐዱና የተጨናነቁ አካባቢዎችን መቀነስ በመቶኛ(%)	-	70	35		

ምንጭ:- ለመረጃው ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር የማትሪክሱ ዓምድ 1 አወቃቀር (የራሴ)

ዕዝል 3: በአፍሪካ የምዕተ ዓመቱ ግቦች የሚገኙበት ሁኔታና የወደፊት አዝማሚያ ንፅፅር

ተራ ቁ.	ግብ/አመልካች	አካባቢ	□□ እ.ኤ.አ. አቆጣጠር		
			1990	2004	2015
1	ግብ 1: ከልክ ያለፈ ድህነትንና ረሃብን ማስወገድ፣ አመልካች:- የዕለት ገቢያቸው ከ1 የአሜሪካን ዶላር በታች የሆነውን ሕዝብ ብዛት በግማሽ መቀነስ	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	44.6	44	22
		ሰሜን አፍሪካ	2.2	2.4	1.1
		ኢትዮጵያ	44.2 (1999/2000)	38.7 (2004/05)	19.0
2	ፅብ 2: □1ኛ ደረጃን ትምህርት ለሁሉም ማዳረስ፣ አመልካች:- □1ኛ ደረጃ ንጥር ተሳትፎ	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	53.0	64.2	100.0
		ሰሜን አፍሪካ	80.6	94.0	-
		ኢትዮጵጳ	17.2 (1994)	68	100.0
3	ፅብ 3: □□ታ እኩልነትን ማረጋገጥና ሴቶችን ማብቃት፣ አመልካች:- ማንበብና መጻፍ የሚችሉ ዕድሜያቸው ከ15-24 □ሚ□ነ ፦ ሴቶች ከወንዶች ጋር ያለው ጥመር□ (%)	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	0.8	0.88	1.0
		ሰሜን አፍሪካ	0.73	0.91	1.0
		ኢትዮጵያ	0.48(1995)	0.65(2004/05)	1.0

4	ዕብ 4: □ሕፃናትን ሞት መቀነስ፣ አመልካች:- ከ5 ዓመት በታች ያሉ ሕፃናትን ሞት መቀነስ (ከ1000 ሕፃናት)	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	185	168	62
		ሰሜን አፍሪካ	88	37	29
		ኢትዮጵያ	167(2000/01)	140(2004)	47
5	ዕብ 5: □እናቶችን ሞት መቀነስ /ማሻሻል፣ አመልካች:- በሠለጠኑ አዋላጆች የወሊድ አገልግሎት የሚያገኙ እናቶች ከመቶኛ(%)	ከሰሃራ በ□ች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	42	46	100
		ሰሜን አፍሪካ	40	71	100
		ኢትዮጵያ	-	11	80
6	ግብ 6: ኤች አይ ቪ ኤድስንና ሌሎች ገዳይ በሽታዎችን መዋጋት፣ አመልካች:- አጠቃላይ የኤች አይ ቪ ኤድስ ሥርጭት (Prevalence) መፅ ታት፣	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	2.7(2002)	5.8(2005)	በሽታው እንዳይስ ፋፋ ባለበት ማቆም
		ሰሜን አፍሪካ	0.1	0.1(2005)	በሽታው እንዳይስ ፋፋ ባለበት ማቆም
		ኢትዮጵያ	7.3(2000/01)	4.4(2005)	በሽታው እንዳይስ ፋፋ ባለበት ማቆም
7	ግብ 7: የአካባቢያዊ ሁኔታንና የተፈጥሮ ሀብት መሠረትን በአግባቡ በመንከባከብ ቀጣይ ዕድገትና ልማትን ማረጋገጥ				
	አመልካች:- በደን የተሸፈነው የመሬት መጠን ከጠቅላላው በመቶኛ (%)	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	29.2	26.5	-
		ሰሜን አፍሪካ	1.3	1.5	
		ኢትዮጵያ	-	3.6	9(2009/10)
	አመልካች:- የንፁሕ መጠጥ ውሃ አቅርቦት ሽፋን ያገኘ□ ሕ□ብ በመቶኛ (%)	ከሰሃራ በታች የሚገኙ የአፍሪካ አገሮች	32	37	66
		ሰሜን አፍሪካ	65	77	83
		ኢትዮጵያ	24(2000/01)	35	100
8	ግብ 8: ዓለም አቀፋዊ የኢኮኖሚ ልማት ትብብርን ማሳደግ፣ አመልካች:- □□ □□ጊ አገሮች የሚፈስ ኦፊሴላዊ የልማት ዕርዳ□ ከጠቅላላው የበለፀጉ አገሮች ጠቅላላ ብሔራዊ ሀብት ያለው □ርሻ(%)	የበለፀጉ አገሮች የኢኮ ኖሚ ልማት ትብብር ድርጅት (OECD)	0.33	0.2	0.7

ምንጭ :- African Development Report, 2007 (**ትርጉም የራሴ**)

ETHIOPIA'S PROSPECT OF MEETING THE MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS

Ato Getachew Adem

I. The Historical Background and Nature of the Millenium Development Goals

1.1 The Historical Background of the Millennium Development Goals

It has now been many years since poverty has, in its various facets, become a source of anxiety for the global community. The Millennium Development Goals are reflections of different observations gleaned from the various national, regional and international conferences organized under the auspices of the United Nations at different times and on different occasions in the 1990s (Gregorian Calendar). The observations so gleaned embodied expressed the perceptions not only of government representatives but also the outlook and views of civic societies and representatives of the private sector. The overall understanding arrived at as a result of the various regional and international forums was that the problems of development were multi-dimensional, that the ultimate goal of development should be the well-being of people as a whole, and that any economic development that did not ensure human development will have failed to attain its ultimate goal.

The Millennium Development Goals (MDGs) are based on the International Development Goals (IDGs) drawn up in 1996 (Gregorian Calendar) by the Development Assistance Committee, which is a component of the Organization of Economic Cooperation and Development (OECD). The compass of the International Development Goals is 25 years, with 1990 as the year of its initiation and 2015 as that of its attainment or realization. At the time of drawing up the International Development Goals, 23 developed European countries, which were members of the Organization of Economic Cooperation and Development, had as their aim in respect of the development cooperation they would have with the world's poor countries, was to improve livelihood of the people living in these countries in the 21st century.

However, being the brain-child of donor communities in the developed nations, these International Development Goals did not get the wholehearted acceptance of the governments of the developing countries or that of civil society as a whole. It was because of this, it appears, that the 2000 report entitled "A Better World for All: Progress Towards the International Development Goals" came up against criticism and opposition from all corners. The cause for such criticism and opposition was the allegation in the report by the developed countries and the International Monetary Fund to the effect that the developing countries themselves were responsible for the lag of those countries' economic and social development, thereby attempting to present themselves as being above reproach. The other cause for the challenge posed by the developing countries is, as mentioned earlier, the fact that the Development Goals

---

Ato Getachew Adem has got his first degree in Statistics from Addis Ababa University and his second degree in Economics from UK. Ato Getachew Adem has served in the Ministry of Finance and Economic Development at different position. Presently is the head of Development Planning and Policy Department.

constituted the brain-child of the developed countries or the donor community, resulting, thereby, in the impossibility of arriving at a total agreement on the part of the developing countries about the goals. Moreover, the incompatibility of the funding conditions of the donor community with the needs and objective conditions of the receiving countries and the fact that those conditions did not take into consideration the development needs and requirements of the receiving countries, coupled with the attempts of the developed countries to interfere in and influence the development policies of the developing countries, etc., all of which have not been given due consideration as having contributed to the lag in the development of the developing countries, have proved to be another reason for the criticism and opposition directed against the Development Goals.

This incident has opened the door to the shifting of the development agenda from the International Development Goals (IDGs) to the Millennium Development Goasls (MDGs). But this in itself has not resulted in any meaningful change in the fundamental nature (or content) of the goals. For example, with the exception only of one goal, all the goals in the International Development Goals document have been incorporated into the 8 goals of the Millennium Development Goals document. Even with all that, however, in September 2000, leaders of 189 countries have signed and ratified the document, with the view to implementing the goals. Moreover, these goals have now been accepted as the true development goals, with regard to which the whole world has unanimously agreed to commit itself to the improvement, in all its dimensions, of the livelihood of the people living in the poor countries. Regarding this aspect of the situation, while the primary responsibility of getting rid of these social and developmental problems lies with the leaders of the poor countries, the developed countries have set down a specific goal (Goal 8) to make sure that they, too, will do their share to guarantee the well-being of the global community. However, over and above the fact that this particular goal does not, unlike the other seven goals, have numerical goal indicators, it also has not put down a specified time range within which to ensure the implementation of the goals. Gradually, however, particularly after the 2000 conference at Monterrey (Mexico) and subsequent conferences, numerical goal indicators have been formulated so as to ensure that the developed countries would carry out their commitment to the envisioned international development solidarity. Their commitment is expressed in their willingness to earmark 0.7 per cent of their collective GNP to the world's poor countries in the form of aid. Even then, the sustainment of Goal 8 has meant that the Goal have been assumed to be the fundamental principle upon which the leaders of the developed countries as it relates to their commitment to the international development solidarity.

As has been pointed out earlier, the 2002 *Financing for Development* International Conference that took place in Monterrey, Mexico was the venue where leaders of the world expressed, for the second time, their strong commitment to the Millennium Declaration as it relates to the achievement of the Millennium Development Goals. The Conference was one at which the international development solidarity between the developed and the developing nations moved one notch higher and where an understanding was reached to the effect that the solidarity between the two sides would be

based on the principle of collective responsibility.

This translates into the following: Developing countries have the responsibility of making efforts to strengthen their capacity to mobilize their domestic resources with a view to expand their financial sources, ensuring the creation of good governance, and designing policies and strategies that would enable them to solve their peoples' social and economic development problems. Similarly, the developed countries, for their part, have the responsibility of creating supportive global conditions for the developing countries and providing financial support that would enable speed up the development efforts of the same. By 'creating supportive global conditions' is meant supporting the trade relations entered into with the developing countries and creating international market opportunities for same. The September 2002 Heads of State Conference that took place in Johannesburg, South Africa expressed its support to the position adopted by both sides at the Monterrey Conference.

These international efforts have helped lay the groundwork for realizing the Millennium Development Goals at national levels.

1.2 The Millennium Development Goals and Poverty Reduction Strategies

The millennium development goals and poverty reduction strategies are closely linked. As pointed out earlier, the Millennium Development Goals constitute a continuation of the International Development Goals and represent, as of September 2002, a reiteration in a new spirit by the world's leaders of their commitment to the well-being of the world's population. The Millennium Development Goals were initiated in a new spirit ten years after the inception in 1990 of the International Development Goals. It should be noted that the time span set down for effecting the Millennium Development Goals is 15 years while that for the International Development Goals was set at 25 years.

In terms of time sequence, the poverty reduction strategies were drawn up later than the International Development Goals and fall within the same time span as the Millennium Development Goals. While the time span for the effecting of the poverty reduction strategies varies according to the objective conditions of each country and extends from 3 to 5 years, they are considered as phases or stages within the framework of the realization of the Millennium Development Goals. Poverty reduction strategies are reflections of the lessons learned and experiences acquired from the implementation of Structural Adjustment Programs in the developing countries in the 1980s and 1990s by the World Bank and the International Monetary Fund. According to those Groups that are highly critical of the World Bank and the IMF, the introduction of poverty reduction strategies are, in some sense, a confession by the two financial and development institution of the failure of the policies they had been encouraging in the developing countries for about 50 years. At the time it was the World Banks belief that, as long as there was an overall economic growth, the benefits of that growth would gradually trickle down to the poor stratum of society.

The opinion of the IMF, on the other hand, was that, because the stabilization of an overall economic growth was considered a priority issue in the area of economic management and administration, and also because it had put enormous constraints on developing countries with regard to the policies they follow in their efforts to speed up their

economic growth, it had blocked the very economic growth the countries sought. Consequently, the policies pursued by both institutions were highly criticized for resulting in the failure of the economies of the developing countries. For instance, the Advisory Commission established by the US Congress, and spearheaded by the reputed economist Alan Meltzer, to investigate the roles of the two institutions had severely denounced the two institutions in its report of March 2000. According to the report, because of the pressure the two institutions put on the developing countries, the latter were forced to pursue mistaken policies and take the wrong measures, thereby resulting in the exacerbation of poverty and the deterioration of their development. In the preceding 50 years, of all the developing countries that were classified as the least developed countries, only Botswana had managed to move up to the category of middle income countries. Even then, the progress made in this country had its own reasons.

Consequently, it was found necessary to devise a new approach. The new approach held that, while still maintaining the idea of speeding up the growth and development of the developing countries, growth and development activities should directly focus on meeting human needs and the concomitant reduction of people's poverty. In other words, the concerted effort toward poverty reduction must follow a holistic approach. The underlying principle is that one should look beyond speeding up economic growth and focus on the issues of education, health, provision of potable water, infrastructure (road) building, etc. and combat the root causes of poverty.

When the two international financial and development sister institutions came up with the idea of poverty reduction strategies their main justification consisted of addressing the issues enumerated in the preceding paragraph. The other issue that cannot be overlooked and is directly connected with the idea of poverty reduction strategies is the Heavily Indebted Poor Countries Initiative. This comprehensive debt reduction program was first made official in 1996 at a joint conference of the International Monetary Fund and the World Bank, which took place in Washington, DC.

Then, in September 1999 the International Monetary Fund and the World Bank held another annual joint conference reached an understanding on making concessional loan available to developing countries on the basis of a poverty reduction strategy framework to be prepared and owned by the countries themselves. It was also agreed that the allocation and expenditure of the finance obtained from the reduction of the debt should be operated in accordance with the same strategies. What has been described so far is an indication of the circumstances under which the concepts of poverty reduction strategy emerged as an international engagement.

Based on this process, the International Monetary Fund's instrument for implementing financial aid, which was known as *Enhanced Structural Adjustment Facility* was replaced by what is now known as *Poverty Reduction and Growth Facility – PRGF*). Similarly, the World Bank on its part started designing and implementing Country Assistance Strategies that included programs with Three-Year Time Frame, which the Bank meant to implement in developing countries in line with the poverty reduction strategies it launched earlier.

It was thus that the poverty reduction strategies became the necessary condition for securing development loans with low

interest rates and long-term repayment scheme. They also became prerequisites for subsequent debt reduction and collection addition to the fact that poverty reduction strategies were used as a framework for the relationship on development between the World Bank and the International Monetary Fund, on the one hand, and the world's poor countries on the other, they also served as frameworks for the relationship between donors in general and the poor countries.

Although poverty reduction strategies vary from country to country, they nevertheless have the following common characteristics; namely, they must ensure that they are participatory; they must recognize country ownership; the existence of national policy framework; they must be in accord with the policies, strategies and programs of the countries (i.e. PRSPs should not be stand-along strategies); strategies must be implemented within a long-term framework (i.e. their implementation should be carried out within the framework of the Millennium Development Goals).

II. The Link Between the Millennium Development Goals and the Country's Development Plans, Policies, Strategies and Programs

Ethiopia is one of the 189 countries that are signatories to the implementation of the Millennium Development Goals. However, significant activities toward implementing these goals started only after 2000 when the poverty reduction strategies were designed and just began being implemented. This means, in other words, 10 years after the International Development Goals had been officially declared. After Ethiopia prepared its own Interim PRSP in November 2000 (Hidar 1993) and its review and approval by the World Bank and the International Monetary Fund, the way was paved for her the main strategy paper. Following this, the institutional structures necessary for the preparation of the strategy were laid both at the national and regional levels, after which the actual process of preparing the document started in August 2001 (Nehassie 1993) was officially launched at a meeting chaired by the then Minister of Economic Development and Cooperation in the presence of development partners and representatives of non-governmental organizations.

The poverty reduction strategy paper had two chapters: the first described the consultation process, while the second described the document's contents, that is, the preparation of the main document itself.

In terms of the participatory nature of the preparation of the document, the plan was to carry out the consultative deliberations at three levels, following the country's administrative structure. Accordingly, the first round of consultation was carried out from August 2001 to February 2002 (Nehassie 1993 to Tirr 1994) with the concerned representatives of the people from 117 selected *wored*s in all of the country's regions. In the next stage, consultative deliberations were made with the concerned representative bodies in all the capitals of the regional states. Finally, the last and concluding deliberations were held at the federal level towards the end of March 2002 (Megabit 1994) at the conference hall of the United Nations Economic Commission for Africa with the participation of the relevant representatives of the community. All in all, over 6000 citizens representing different sectors of the society participated at the *woreda* level. At the regional level, no less than 200 people's representatives had participated in each one of the country's regions. No less than 500 representatives participated in the deliberations conducted at

the federal level. Those issues that were not resolved during the deliberations conducted at the different levels were raised during the deliberations at the federal level by regional representatives, and after they were discussed, a consensus was arrived on the modalities of their incorporation into the document. Subsequently, the issues were incorporated into the document in accordance with their relevance and appropriateness.

In this regard, since at the time the government institution responsible for the coordination of the preparation of the poverty reduction strategy paper was the Ministry of Economic Development and Cooperation, efforts have been made, in consideration of the programs of the relevant executive branches, to make the document reflect the essences of the issues raised at previous meetings. The findings of the deliberations at the various levels were classified along the different sectors and presented in the form of reports. These were in turn summarized and included in the document, again for each sector, as a separate, self-contained chapter titled *Sustainable Development and Poverty Reduction Program*—SDPRP).

With regard to content, the first Sustainable Development and Poverty Reduction Program is based on and accords with the policies, strategies and programs being implemented in Ethiopia. That is why the poverty reduction strategy paper was named Sustainable Development and Poverty Reduction Program—SDPRP. As the title of the document itself indicates, the Ethiopian poverty reduction strategy is a nationally evolved, comprehensive program with reducing and eventually eradicating poverty as its central concern. In this respect, the Sustainable Development and Poverty Reduction Program has four pillars:

a) Agricultural Development Led Industrialization (ADLI) Strategy;

b) Decentralization and Empowerment Policy and Strategy;

c) Capacity Building Progrram for Public and Private Sectors;

d) Justic and Civil Service Reform Programs.

These pillars are comprehensive: they encompass the economic sector, the social sector, the service sector, the political sector, the justice and judiciary sector (including property ownership), citizens' duties and responsibilities and public service , institutional reform, etc. It is not difficult to realize the roles that all the sectors enumerated herewith play in economic growth, development and poverty reduction.

While the preparation of the sustainable development and poverty reduction program (SDPRP) took no less than a year (including the deliberative phase), in the final stage, a sustained development and poverty reduction program encompassing the three-year time frame from 1994 to 1997 was prepared and submitted to the World Bank and the International Monetary Fund, and was implemented after approval by the two institutions. Besides serving as a a comprehensive program for and a framework within which to manage the socio economic activities of the country, it has also served as the major bridge for the solidarity relationship between Ethiopia and its development partners until the end of the 1997 fiscal year. It has already been recognized that the objectives of the poverty reduction strategy could not be achieved within a short period of time. Similarly, the effort to implement the millennium goals at each country's level has been the agendum in focus at the

international level. Consequently, because activities to support this measure have already been started, with the idea gaining acceptance, by the United Nations Development Project, the first task therefore was to conduct a feasibility study to enable the implementation of the millennium development goals. Accordingly, a study entitled "Challenges and Prospects of the Millennium Development Goals" was prepared by the Ethiopian Ministry of Finance and Economic Development in collaboration with the United Nations Development Project (UNDP) and was officially launched in Hamlie 1996.

An attempt has been made in the study to answer the following questions:

a) What do the Millennium Development Goals mean to Ethiopia? Are they in accord with the policies, strategies, programs, as well as the policy and institutional reform measures being undertake in the country?
b) Are the Millennium Development Goals in accord with the targets of the Sustainable Development and Poverty Reduction Program?
c) Are the sectors targeted by the Sustainable Development and Poverty Reduction Program in accord with the target areas of the Millennium Development Goals?
d) Is the Ethiopian information flow infrastructure capable enough to enable the assessment/evaluation of the implementation the Millennium Development Goal indicators? How is it possible to align the goal indicators with Ethiopia information system and flow? (That is, how does one customize the targets so that the data requirements of MDGs are accommodated by the existing information infrastructure?)
e) Are the goal indicators (targets) set by the Sustainable Development and Poverty Reduction Program sufficient in respect of the activities required to attain the Millennium Development Goals?
f) Have the financial resources projected for attaining the goals set down by the Sustainable Development and Poverty Reduction Program taken into account the attainment of the Millennium Development Goals?

Medium-term programs, such as Sustainable Development and Poverty Reduction Programs/ Strategies are bridges taking us across to the attainment of the Millennium Goals, it is important that the goals that are set for sustainable development and poverty reduction programs must be so oriented as to be consistent with the attainment of the millennium goals. The study [i.e. "Challenges and Prospects of the Millennium Goals"] has enabled us realize that the financial resources needed for the implementation of those sectoral programs identified in the Sustainable Development and Poverty Reduction Program is not consistent with the magnitude and gravity of the development problems of Ethiopia and the speeding up their implementation (*MDGs: Challenges and Prospects for Ethiopia, July 2004*).

The study has realized the need for the targets of the Millennium Goals and those of the Sustainable Development and Poverty Reduction Program need to be mutually congruent and supportive, in terms of their content, and the equal importance for Ethiopia and the determining role of each every one of the poverty-targeted sectors, that is, education, health, roads, water supply and personal hygiene, agriculture and rural development, as well as food security, plays The important point, however, is that, because it has been realized that the financial resources needed for the implementation of the programs have not been thought out from the perspective of attaining the Millennium

Development Goals, the timeliness of preparing a long-term [in this case, a Ten-Year Investment Plan] targeting the Millennium Development Goals, by drawing up a comprehensive budget for all the programs, has been recognized. [REVISIT] IN THIS CASE A TEN-YEAR INVESTMENT PLAN? Or, 'the timeliness of preparing a home-generated Ten Year Plan.

Accordingly, after preparations were made conduct the MDGs Need Assessment Sectoral Study, the Needs Assessment Sectoral Study was made official in Hamlie 1996. This study was conducted, first, as a preliminary needs assessment sectoral study fro Nehassie 1996 to Tiqimt 1997 through the coordination of the Ministry of Finance and Economic Development and the collaboration of development partners (particularly that of the United Nations Development Project). After that, the preparation of a ten-year investment plan encompassing the different sectors' needs assessment study was undertaken from Tahsas 1997 to Hamlie 1997 and the report (MDGs Needs Assessment Synthesis Study Report) was issued in its final form. Since the 1997 fiscal year was the conclusion of the poverty reduction program, the five-year development plan, which was superseded by this package, was partially derived from the targeted sectoral plan. [See p. 12, first paragraph of Amharic—trans.] Side by side with this, the findings of the consultative meetings on the implementation of the Sustainable Development and Poverty Reduction Program, which took place at the Regional and Federal levels in the conference hall of the Economic Commission for Africa from Sene 1997 to Meskerem 1998, have been taken as additional inputs and used to consolidate the 5-Year Development Plan document.

Finally, the 5-Year Development Plan (1998-2002) (2006 – 2010) was discussed at different levels and, after approval by the House of Peoples' Representatives in Ginbot 1998 (June 2006), is now in the implementation phase. This plan has now been adopted as the first 5-Year phase of the Millennium Development Goals' Target Plan (1998-2007) 2005-2015, which was prepared to be consistent with Ethiopia's objective conditions. The second phase is meant to cover the period between 2003 and 2007 (2011 and 2015). While in terms of content the 5-Year Development Plan was an extension of the programs included in the first Sustainable Development and Poverty Reduction Program, it has in addition incorporated those sectors not covered previously (namely, tourism, urban development and construction, small-scale institutional development, demography and development, etc.). Because of this the Plan has now been adopted as a comprehensive national development plan.

The details of the Millennium Development Goals, targets, and indicators is provided in Appendix 1.

III. The Millennium Development Goals: Ethiopia in Retrospect and Its Future Orientation

3.1 Past Achievements

In this section, I shall attempt to map out the road the country traveled in the millennium under four headings related to four major policy goals of the millennium. This mode of presentation follows the country's national policy and strategy framework rather than the structure of the Millennium Development Goals. As has been indicated in Table 3.1 below, an attempt has been made to present the picture in terms of the Millennium Development Goals and indicators selected from the

various sectors to show the modalities of implementation. But, because this alone does not provide us with a full understanding of the picture as a whole, I shall also make use of other related indicators to point out the implications the policies and strategies have for the implementation and future orientation of the development goals. As has been pointed out earlier, the millennium development goals must be viewed holistically from the perspective of Ethiopia's objective conditions and within the general framework of the Government's policies, strategies and programs. It is, therefore, imperative that one also see the assessment/monitoring of the implementation within the same framework of national policy and strategy.

Accordingly, the modality of implementation of the millennium development goals will take into consideration the national policy framework and be presented under four major headings as it relates to the following issues:

a) Poverty reduction and eradication through the speeding up of economic growth;

b) Enhancement of human development;

c) Sustainable growth and development through the protection of environmental and natural resource base;

d) Strengthening external economic development cooperation.

The details of the Ethiopia's development targets, indicators, the stage of development prior to the Sustainable Development and Poverty Reduction Program and goals reached in the final year of the same, the goals of the 5-Year Development Plan and the stage to be attained the final year of the Millennium Development Goals Program have been presented in Appendix 2, in a manner corresponding to the structure of the Millennium Development Goals and consistent with Ethiopia's implementation monitoring and assessment system, as they pertain to each goal. The details presented in Table 3.1 below are based on indicators selected from this detail.

As has been pointed out earlier, the first Sustainable Development and Poverty Reduction Program and the 5-Year Development Plan subsumed under the same package are considered the final phases of Ethiopia's Ten-Year MDGs Plan. A consistent Implementation Monitoring and Assessment System for evaluating the progress made in terms of the attainment of the Millennium Development Goals and subsequent success indicators. With regard to implementing the Millennium Development Goals in Ethiopia, the starting point for the results of the implementation is the same Implementation Monitoring and Assessment System.

a) Poverty reduction and eradication through the speeding up of economic growth;

One of the ways, and the main one, to translate economic growth into development and poverty reduction in Ethiopia is to be able to expand the scope of the division of labor into those sectors outside of the agricultural sector. With regard to this, it is important to briefly look into Ethiopia's objective conditions, that is, the sources of economic growth and the level at which these sectors are, as well as their capacities to expand the distribution of the labor force within the country.

Essentially, to combat the prevalence of the multi-faceted poverty in Ethiopia, the determining measure to be taken is to bring about a speedy and sustainable pro-poor economic growth. The conventional wisdom regarding a country's economic growth indicators is the country's

Gross Domestic Product (GDP). Since, however, this indicator does not show Income Distribution, it is not considered sufficient in and of itself. The reason for this is that the nature of the growth, the society that is supposed to benefit from the growth, and the income distribution play no less important a role in poverty reduction than the growth itself.

In many developing countries of Africa and Latin America where a high rate of economic growth has been registered, the people's state of poverty has been observed to have worsened. For example, beginning in the mid-1990s until 2005, in mineral producing African countries, which had registered a very high rate of economic growth, the poverty level of the people had taken a turn for the worse (*Africa Development Indicators, 2006*). The major reason for this has been found to be the limited size of human resource deployed in the sector, which is moreover aided by machinery, and, therefore, the sector's failure to expand distribution of labor by using the huge man power resource of the countries in question. This shows that the orientation of the economic growth in the said countries is not pro-poor. This means that any given country's policy of labor distribution must be able to fully use all the labor force available to it and generate income by so doing.

The agricultural development-led industrialization (ADLI) is one of the pillars the Poverty Reduction Program. This strategy has been criticized on many occasions. The adjustment measures that it took through its own evolution do not seem to have gained any recognition thus far. For example, one of the weaknesses of the strategy has been pointed out as its focus on the supply end the equation, for which reason, therefore, it had not been able to give due consideration to the market system. With respect to this criticism, we are all aware that, to a certain extent, there were situations in which the farmers could not be beneficiaries of their own products. There have been occasions during which farmers were losers in those instances during which the farmers got the short end of the stick whether production was high or low. We are now at the stage where the strategy has been so tuned as to encompass specialized, commercial activities undertaken by small-scale farmers and aimed at increasing the income of farmers and laying the groundwork for the overall economic and social transformation of the society. This has been reflected in the 5-Year Development Plan.

Fundamentally, in those countries such as Ethiopia, whose economies are essentially subsistence and mainly rely on small-scale farmers with limited resource bases, in order to speed up and expand industrialization and bring about economic growth, the agricultural sector itself must first grow in terms both of quantity and quality and must be able to provide the inputs necessary for industrial development while at the same time meet the consumption needs of the society. Moreover, the agricultural sector produces those basic products that are sources for the country's foreign exchange needs (since 90% of the country's foreign currency comes from agricultural products), while the major labor force moving the country's development machinery (80%) is deployed in the same sector. The sector accounts for about half (46% in 1998) of the country's Gross Domestic Product (GDP). That is why the strategy has been called Agricultural Development-Led Industrialization Strategy.

Everyone believes that the private sector has a big share in the country's economic growth and the creation of job markets. But there is one thing that is overlooked when talking about the private sector. And that is, the private sector is generally understood as a modern business entity managed by (legal) groups or bodies outside the government, and nothing more. What ought to be taken note of is the fact that the small-scale farmer is part of the private sector and that, accordingly, the modern private sector must pull this low-capacity but extensive development source out of limited environment in which it operates. This has not been well understood as yet. It is the mutual support and interaction of these two forces that can bring about the economic growth and overall socio-economic transformation of the country. It is my opinion that this one issue should be given sufficient consideration if, given our country's objective conditions, the future development of Ethiopia must be speeded up.

The industrial sector, which is the sector producing modern commodities, produces consumer goods, small scale construction goods and tools, as well capital goods, by using the country's agricultural products as inputs alongside imported industrial inputs. In its present stage in Ethiopia, the industrial sector only has a narrow base. According to the 1997 estimate, the share of the industrial sector in the countries Gross Domestic Product was 13%. Although the role of the private sector in the development of the industrial sector has been growing of late, it still needs to extend its reach and involvement in the said sector. For example, the contribution of the private sector in producing added value in middle-scale and large scale industrial production has grown from 21% in 1991 to 39% in 1997. Similarly, in the area of labor distribution, it has expanded from 31% in 1991 to 50% in 1997. Even then, however, the contribution of the middle-scale and large-scale industrial enterprises to the country's labor distribution does not exceed 4% of the total. In general, the industrial sector's contribution to the country's labor distribution does not exceed 7%.

While the service sector's contribution to the country's Gross Domestic Product is about 40%, its contribution to the labor distribution does not exceed 8%. According to the 2005 National Labor Distribution Survey of the Central Statistics Agency, considered from the deployment of the country's labor force in the economic and social sectors, the lion's share (80%) of labor distribution was that of the agricultural sector and other related sectors, while the manufacturing sector was marked at 5%; the wholesale and retailer trade sector at 5.2%; hotels and restaurants at 2.5%; civil service, defense and social security at 1.2%; education, health and social services at 2.6 %; and others at 3.4%. Labor distribution according to types of employers was: government, 2.6 % of the total; self-employed, 40. 9%; family members with no direct wage, 50.3%; employees hired by private enterprises, 2.9%; and others, 3.3%. According to the cited survey the total number of paid employees was marked at 8% of the total labor force.

All in all, because Ethiopia's economy is based on agriculture and the agriculture, in turn, has in the main been nature-dependent (relying mainly on rainfall), the economy's growth has always been characterized by fluctuations. In order, therefore, to register successive economic growth, the task of freeing the agricultural sector from its dependence on nature alone is one that demands a special attention. One way is to use the country's water

resources judiciously and gradually freeing the country's farmers from dependency on nature. That is why expansion of irrigation schemes and water harvesting has been given special attention in the 5-Year Development Plan.

The fact that the country's average economic growth rate in the past three years (1996-1998) had been over 10% is an indication of the consistency of the economy's performance and the shift to a new development level. The task of sustaining such a growth rate in the economy is a serious challenge. In Ethiopia's case, the minimum average economic growth rate required to attain the millennium development goals is 7 percent.

Having said this much about the trends and sources of economic growth, I shall now attempt to outline the achievements registered heretofore in the area of poverty reduction by raising the following questions.

1) What contribution has the economic growth so far registered in Ethiopia made towards poverty reduction?
2) Who, relatively speaking, benefited from the growth? Was the growth pro-poor and did it have a broad base?
3) What is the nature of the link between economic growth and poverty reduction in the context of Ethiopia's objective conditions?

With regard to the first point, as indicated in Table 3.1 below, according to the first countrywide sample field survey conducted in 1988 (1996) on family income, consumption and expenditure, the number of people living below the poverty line was 45.5% of the total population. According to the second countrywide sample survey conducted in 1992, the number had fallen down to 44.2%, while the third survey conducted in 1997 put the number at 38.7%.

When we look at the ratio in terms of the rural-urban population, the ratio of the people living below the poverty line in the rural areas was 47.% in 1988; 45.4 in 1992; and as low as 39.3% in 1997. In the case of urban areas, the number of people living below the poverty line was 33.2% in 1998, while this figure increased to 37% in 1992. The figure for 1997 decreased to 35.1%, a non-significant change. Considered overall, the numbers indicate that in the 10 years between 1988 and 1997, the rural areas experienced a significant change in poverty reduction (from 47.5% to 39.3%), while the urban areas experienced an increase in poverty (from 33% to 35%). In addition to this relative indicator, when we look at the number of people living below the poverty line in terms of absolute number, we see that the figure had fallen from 28,063,909 in 1992 to 27,523,414 in 1997. A comparison between the figures for 1997 and 1992 reveals a 2% reduction in poverty.

Table 3.1: The Millennium Development Goals: Achievements and Prospects

No.	Policy Objective/Goal	Indicators	Pre-SDPRP Level	Level attained in the final year of SDPRP (1997)	Goals of the 5-Year Dev. Plan (2000)	MDGs (2007)
I	Poverty reduction and elimination through speeding up economic growth	1.1 No. of people living below the poverty line (percentage)	44.2 (1992)	38.7 (1997)	29	15
		1.2 No. of people living below the national food poverty line (percentage)	42 (1992)	38	28	13
		1.3 No. of children below 5 years of age with height not proportional to their age (percentage)	57 (1992)	47	No goal set	No goal set
		1.3 No. of stunted children below 5 years of (percentage)	45 (1992)	37	No goal set	No goal set
II	Enhanced Human Development 2.1 Expanding educational services	2.1.1 Primary level net participation	17.2 (1986)	68	81	100.0
		2.1.2 No. of literate between 14 & 24 years (%)	48 (1987)	54.4	No goal set	No goal set
		2.1.3 Primary level variation in gender participation	--	0.87	0.97	1.00
	2.2 Improving health services	2.2.1 Infant mortality per 1000 (%)	167 (1993)	140 (1996)	85	46
		2.2.2 Maternal mortality ratio (per 100,000)	---	871 (1996)	600	218
	2.3 Combating HIV/Aids and other diseases	2.3.1 Overall HIV/AIDS prevalence ratio (%)	7.3 (1993)	4.4 (1997)	4.4	4.4
		2.3.2 Families sharing 2 nets in malaria vulnerable areas (% of total)	---	1	100	100
		Ratio of Capacity to cure TB (%)	---	15	60	No goal set
	2.4 Improving water supply services	2.4.1 Potable water supply in rural areas: within 1.5 Km radius (%)	24 (1993)	35 (1997)	80	100
		2.4.2 Potable water supply in urban areas: within 0.5 Km radius (%)	72 (1993)	80 (1997)	93	100
III	Ensuring sustainable development through appropriate environmental and natural resource protection	3.1.1 Natural forest coverage (%)	---	3.6	9.0	No goal set
	3.1 Protecting natural resources	3.1.1 No. of people using dry energy resources (%)	---	99.5	No goal set	No goal set
	3.2 Provision of basic services and shelters in	3.2.1 Proportion of families able to get	---	30	65	No goal

	urban areas	shelters and basic services (%)				set
		3.2.2 Reducing slums and densely populated areas (%)	---	70	35	No goal set

In terms of intensity, the country's poverty level has improved from 13.4 in 1988 to 12.2 in 1992, while 1997 had shown further improvement with 8.2%. This indicates that, to raise the level of a person who was living below the poverty line in 1988 to the poverty line level in 1988 would have required increasing the person's per capita consumption by 13.4%, while the figure should have increased by 12.2% in 1992 and by 8.5% in 1997. This can help us estimate the total cost needed to raise all the people living below the poverty line in the rural areas to just where the poverty line is, assuming that the government had the needed resources. When we view the same problem in the rural areas, what we witness is the relative impossibility, given the conditions, of reducing the intensity of urban poverty. The picture we see for the urban areas is that the poverty level had increased from 9,9% in 1988 to 10,1% in 1992 and, again, back down to 8% in 1997. Looking at the figure for 1997 we see that the improvement was not that significant. This scenario indicates that the per capita consumption cost needed to raise a person from below-the-poverty-line level to just the poverty-line level would be more than what it would have taken to do the same thing in the rural areas.

In terms of reducing and, eventually, eliminating poverty, the second millennium goals target is reducing the number of people wallowing in poverty by as much as half. With respect to this goal, as the figures in Table 3.1 indicate, it has been possible to reduce the number of people living below the poverty line from 42% in 1992 to 38% in 1997. It has also been possible to reduce the number of stunted children below 5 years of age from 57% in 1992 to 47% in 1997.

As the backbone for the growth of the economy is the agricultural sector, it is not difficult to recognize the contribution of the registered growth to the country's poverty reduction efforts. On the other hand, given the weak link between the agricultural and industrial sectors, coupled with the migration to urban areas, is an indication of the narrowness of the industrial and service sectors' base of operation and their inability to assimilate at leas the majority of the available labor force. It is therefore not difficult to see that the issue is one that requires the close attention of the government as a task to be dealt with in a next phase.

What are the sources of the achievements in the rural areas? Was the growth pro-poor? While one of the reasons could be attributed to the implementation of extensive and multi-faceted pro-poor projects in rural Ethiopia, the other could be attributed to the effort being made to connect the rural farmers with the major all-year roads. This would enable the farmers to sell their products and earn better income. The extension program designed to expand market-oriented agricultural development, the expansion of rural infrastructure networks (roads, irrigation schemes, telecommunications, power resources, etc.), proliferation of rural macro-credit services, food-security and the recently initiated safety-net programs currently being implemented are all believed to make big contributions to the

poverty reduction registered in rural Ethiopia.

For the next 5 years, a goal has been set to engage in a concerted effort to decrease the number of people living below the poverty line from the 38.7% level in 1997 to 29% in 2002, while in the final year of the Millennium Development Goals, meaning in 2007, a goal has been set to reduce the proportion to 15%. A similar goal has been set to reduce the number of people living below the food-poverty line from the 38% level in 1997 to 28% in the final year of the 5-year development plan and further down to 13% by the end of 2007.

b) Enhancement of human development

This objective is the cornerstone for speeding up economic growth and development. Broadly considered, the objective encompasses education, health and guaranteeing gender equality. As indicated in the Millennium Development Goals, this objective includes the 5 goals itemized in numbers 2-5. When one considers education, health and gender equality in the Ethiopian context, one ought to approach the matter comprehensively and holistically. Education in this context refers to providing all-round and balanced education, not something limited to primary-level education as pointed out in the Millennium Development Goals. This same approach holds true for the other social sectors.

b.1) Education

In the education sector, regarding access to primary education, the second educational sector development plan (1995=1997) has registered results that could be considered a leap. Accordingly, the number of students enrolled in primary schools had increased from 8.1 million in 1994 to 11.4 million in 1997. This means that the total enrollment increased from 61.6% to 79.8% (of which 70.9% females and 87.3% males). The net enrollment of females in primary level education (grades 1-8) increased from 52.2% in 1994 to 68.0% in 1997. At this point, it is necessary, for a better understanding of the picture, to look back to the beginning years of the 1990s when the net enrollment in primary education was no bigger than 20%. This means that the net primary school enrollment has increased four-fold by 1997. It is estimated that the expansion of primary schools (80% in rural Ethiopia), the increase in the consciousness of the society about the importance of girls' education, the increase in road and other infrastructure have contributed to the increase in enrollment in primary education.

Since this increase in rate of participation in primary education indicates the country-wide average for the said period, it is assumed that it also accounts for variations among the different regions. When it comes to emerging regions, as, for instance, Afar and Somale Regions, the ratio of participation in primary education is observed to be low. In order to improve the low participation in primary education in the two regions just mentioned, as well as in other pastoral and semi-pastoral regions, such as South Omo, Oromiya, Gambella, Beni Shangul-Gumuz, the government has launched different programs. For example, a mobile-education program is in operation alongside regular programs in Afar Region.
The goal of making primary education accessible to all school-age children in Ethiopia is expected to be attained before the conclusion of Millennium Development Goals time-frame. As indicated in Table 3.1, a goal has been set to attain the Millennium Development Goal level of 100% coverage by the end of the 5-Year Development Plan. By the said time frame, the net primary education enrollment is expected to increase to over 80%. With regard to gender

discrepancy in primary education enrollment, the gap in gender participation in the first cycle has narrowed incrementally from 0.45 in 1994 by 0.87 in 1997, while a goal has been set to 0.97 by the final year of the 5-Year Development Plan.

Regarding secondary education (9-10), improvements have been observed as in the primary level education. The secondary education enrollment, which was 512,327 in 1994, had increased to 860,645 by the end of 1997. Accordingly, while the overall enrollment rate had increased to 29.2%, females accounted for 21.6% and males for 36.6% of the total. The number of secondary schools, which was 455 in 1994, had increased to 707 by 1997. A goal has been set to increase the overall enrollment in the first cycle (9-10) of secondary education from the current (1997) level of 29.2% to 39% by the final year of the 5-Year Development Plan.

Regarding preparatory secondary education (11-12), the number of students enrolled in the program when it was launched in 1994 was 79,155 while this number increased to 94,660 by the end of 1997. Similarly, the number of preparatory schools has reached the 371 mark. The intake capacity of preparatory secondary education (Grade 11) was 45,671 by the end of 1997. A goal has now been set to increase the number to 212,807 by the end of the 5-Year Development Plan time frame. This will increase the number of female enrollment to 42% by the end of the Plan's time frame.

Regarding technical and professional training, the sector has been given tremendous focus since 1993 and has since been expanding. The sector targets those students who took their 10th grade national examination but could not achieve the results necessary for joining institutions of higher education as well as those with the talent for and interest in technical fields and who, upon successfully completing their training, could be self-employed or hired by technical and professional enterprises. The sector contributes by providing the country's economy with the required manpower with mid-level training and skills. The training provided by the sector is structured on three levels as 10 + 1; 10 + 2; and 10 + 3 and the training is given by government training institutions in 25 different trades and by non-governmental training institutions in 16 trades. The number of training institutions has increased from 141 in 1994 to 200 in 1997. The number of trainees for the same period has grown from 38,176 to 105,000. Of the total number of trainees 51% were females. A goal has been set in the 5-Year Development Plan to increase the intake capacity of the sector from the current 94,592 to 312,826 by the final year of the Development Plan.

With respect to higher education, the sector has a crucial role to play in producing a highly trained manpower required for the country's development. The sector has been given special attention in the first and second educational sector development programs and has been expanding since. Accordingly the number of universities in the country has increased from 2 to 8. The intake capacity of the higher education sector has grown from 18,946 in 1994 to 36,405 by the end of 1997. University enrollment for the same period has grown from 87,431 to 172,111. The participation of females has reached the 24% mark. Although this figure appears to high in itself, it is actually less than 0.5% when considered against the total population of Ethiopia. This translates into less than 500 students of institutions of higher education in every 100,000 people. The participation of the private sector in the area of

higher education has been growing so much so that in 1996 alone, as available data have confirmed, there were 71 and 34 private university colleges and institutions providing training at the diploma and degree levels, respectively. The number of students enrolled in these institutions for the same year was 39,125, or 23% of the total number of students enrolled in institutions of higher education.

b.2) Health and HIV/AIDS

In the area of health, the goals specifically cited as important in the Millennium Development Goals are decreasing maternal and infant mortality rates by ¾ and ⅔, respectively by 2007, and combating HIV/AIDS and other killer diseases (malaria and TB) and preventing their proliferation. Health has a direct bearing on a country's development and the society's well-being. Accordingly, the government has designed a 20-year health sectoral program and is already in the process of implementing the third phase (1998-2002), with the view to expanding the health service coverage and ensuring the quality of the service. While the focus of the health sector specifically aims at taking preventive measures, a strategy has been designed and measures taken to combat diseases caused by poverty, such as malaria, TB, recurrent diseases affecting children, HIV/AIDS, with the health status of children and mothers as specific focal point.

In this regard, particularly notable is the Health Extension Program that is currently being implemented. So far 3000 female health extension professional have trained and providing services in the areas of personal and environmental hygiene, inoculation and other basic health services at the *kebele* and individual family levels.

Health service institutions have also expanded. In this regard 1900 health centers, health stations and health posts have been built. This has meant reducing the number of the people within a 10-Kilometer radius from the service areas from 65% to 51%. Until the end of 1997, over 10,500 new nurses, laboratory technicians, and health professionals providing first-aid services had been trained.

While the provision of basic health services has grown from 52% in the pre-Sustainable Development and Poverty Reduction period (1993) to 70% by the end of 1997, a goal has been set in the 5-Year Development Plan to provide full (100%) coverage by the final year of the Plan. While the coverage of health services currently (1997) stands at 30%, a goal has been set to increase the coverage to 60% by the final year of the Plan. As indicated in Table 3.1, it has been possible to reduce the mortality rate of children below five years of age from 167/1000 in the pre-SDPRP to 140/1000 by the end of 1997. Moreover, a goal has been set in the 5-Year Development Plan to reduce the ration to 85/1000. While the coverage of DPT3 inoculation had reached the 70% mark in 1997, a goal has also been set in the Plan to increase the coverage to 80%.

With respect to maternal mortality, a goal has been set to reduce the rate from 871/100,000 in the pre-SDPRP period to 600/100,000 by the final year of the Development Plan. Table 3.1 also shows that this rate would be as low as 218/100,000 by the final year of the Millennium Development Goals.

HIV/AIDS began to make itself felt in Ethiopia in the mid-1970s with vast economic and social implications and as a national challenge to the efforts made to bring about rapid economic growth and to reduce and, eventually, eliminate poverty. Consequently, in order to alleviate the problem, among the notable policy and strategic measures taken at the national

level are the proclamation of a National HIV/AIDS Policy and a strategy for the use and provision of HIV/AIDS drugs in 1994, as well as the drawing up of a multi-sectoral HIV/AIDS Strategic Plan in 1997.

Although the prevalence of HIV/AIDS in our country has been low in comparison with other African countries affected by the disease, it is not difficult to imagine that the damage it has caused to the overall development efforts of the country has been considerable. As has been indicated in Table 3.1, it has been possible to reduce the national prevalence rate of the virus from 7.3% in the pre-SDPRP period to 4.4% by the end of 1997. This translates into 12.6% and 2.6% for urban and rural areas, respectively.

b.3 Potable water supply and personal sanitation

In the Millennium Development Goals structure, the issues of potable water supply and personal hygiene have been addressed under Goal 7. Given Ethiopia's objective conditions, the issue of potable water supply shall be considered from the vantage point of education and, generally, its contribution to and relation with the enhancement of human development. In this study the achievements so far and the implementation modalities of this sector will also be considered in relation to the enhancement of human development. In order to implement the proper utilization of the countries water resources, the government has been undertaking various activities on the basis of a long-term development strategy. One of the measures taken in this regard is the expansion of the supply of potable water. As indicated in Table 3.1, while the coverage of potable water supply in the rural areas grew from 24% in 1994 to 35% in 1997, the coverage for urban centers for the same period increased from 72% to 80%.

C. Sustainable growth and development through the protection of environmental and natural resource bases

As pointed out in the country's 5-Year Development Plan, because the rehabilitation of environmental degradation and the elimination of poverty are issues that complement and support each other. Accordingly it is possible to realize Ethiopia's development vision only with the sustained enhancement the country's social, economic and environmental development.

The depletion of forest resources and the subsequent soil erosion and waste of water resources constitute major problems in Ethiopia's natural resource management. In this respect, the government has, in the pre-SDPRP period, accomplished one major national program related to environmental protection and care. Notable in this regard are establishment of environmental protection institutions both at the federal and regional levels, the issuance of the necessary regulations, laws and rules for environmental protection and care, and the undertaking of training and awareness-raising programs targeting environmental protection and care for different sectors of the society.

Parallel to the efforts made to combat the depletion of forest resources and soil erosion, a sustainable land management program aimed at rehabilitating land degradation and combating desertification has been developed and is currently under implementation in 81 drought-prone *woreda*s. With respect to the country's forest resources a forest-accounting sample study has been undertaken. While the coverage of Ethiopia's dense forest is estimated at 3.6%, a goal has been set to increase the coverage to 9% by the final year of the 5-Year Development Plan.

D) Strengthening external economic development cooperation.

It has now been over 50 years since Ethiopia started tapping for exchange resources, in the form both of aid and loans, for deployment to augment its development efforts. Our country became a member of the League of Nations after World War I and one of the founding independent countries of the United Nations Organization at the end of World War II. When, in the course of time, various international finance and development institutions were founded, because it played a prominent role as a founding nation, it has long benefited from various multi-lateral and government cooperative ventures.

With all the three successive regimes, the country's foreign economic cooperative relationship has been a matter of institutional arrangement. While at present it is the Ministry of Finance and Economic Cooperation that oversees the securing of foreign financial resources, in all three regimes the respective agencies with the mandate have been responsible for the coordination of this task. While beginning with the mid-1940s and extending to the mid-1960s foreign aid had reached its apogee, beginning with the second-half of the 1960s and following the eruption of the revolution, the flow of foreign aid greatly diminished because of the ideology and the attendant economic policy the *Dergue* regime followed. Although the flow of foreign aid made a slight improvement in the succeeding few years, there was a moment when the aid flow ceased completely. During this period, the foreign aid that made its way into Ethiopia was for the most part assumed humanitarian aid. The situation continued until the fall of the *Dergue* in Ginbot 1983. After the Transitional Government assumed power in Ginbot 1983, but especially beginning in 1985 until 1990, when the Ethio-Eritrean border-conflict flared, foreign aid had shown considerable increase both qualitatively and quantitatively. After the eruption of the conflict, however, the foreign aid flow to Ethiopia had ceased for about two years, causing tremendous pressure on the country's development efforts.

Regarding the enhancement international development cooperation, 7 targets and 16 indicators have been set down (Appendix 1). Of the 7 targets, the one's I believe to be particularly beneficial in the Ethiopian context are: to solve in a thoroughly fundamental way the debt problems of the developing countries and enable them to build their capacity to pay their debts; to cater to the special needs of landlocked and small island-nations through sustainable development; and to increase officially committed development aid from time to time [?] constantly [?].

In terms of debt relief, using the HIPC Debt Relief Program, Ethiopia had prepared its own Interim PRSP and submitted it to the World Bank and the International Monetary Fund, which was approved by the two Institutions in Hidar 1993 (October 2000). Following this, after the preparation of the main Poverty Reduction Strategy Paper was officially announced, it has enabled Ethiopia to attain the Decision Point stage. After this, Ethiopia started the implementation of the main Poverty Reduction Strategy Paper and fulfilled key reforms and managed to attain the Completion Point stage in Megabit 1996 (March 2004). Following the Debt Cancellation decision by the leaders of the Big Eight countries arrived at in 1997 at Glen Eagles, Ethiopia managed to be one of the 18 countries to benefit from the debt-cancellation decision.

Accordingly, when, on the basis of the HIPC Debt Relief Program, Ethiopia attained the Decision Point stage, it secured USD 2174 million by way of debt relief.

When, following this Ethiopia attained the Completion Point stage, it secured a further USD 1011.3 million worth of debt relief, which brought the total to USD 3185.5 million. Of this total amount in debt relief, 61.3% was covered by the World Bank, African Development Bank, the International Monetary Fund and other international finance institutions, while the Paris Club Governments took care of 31,8% of the total, the remaining 5.0% being covered by non-Paris Club states. Others are also expected to cover whatever remains of the debt.

The debt relief offered to the beneficiaries of the Highly Indebted Poor Countries (HIPC) program varies according to the respective policies of the loaners. For instance, the World Bank, the African Development Bank, and the International Monetary Fund have implemented debt relief program in 2019, 2021, and 2009, respectively, The debt relief offered by other international financial institutions accounts for the stock and flow reduction obtaining from the regular debt service to be settled by the countries in question. The debt relief obtained from the Paris Club countries in the amount of USD 1014.4 million is a one-package debt-reduction deal from the total debt stock owed by the countries.

In the case of Ethiopia, following the decision of the G-8 countries made in 2005 at Glen Eagles, Scotland, the debt cancellation made by the World Bank, the International Monetary Fund and Africa Development Bank through international and regional financial institutions amounted to 2315, 114 and 522 million dollars, respectively, totaling in all to 2951 million dollars. This translates into a reduction of the regular debt service scheduled to last until 2044 on the part of the World Bank, 2020 on the part of the International Monetary Fund, and 2054 on the part of Africa Development Bank.

The other debt cancellation was made by the Paris Club countries as a one-package deal from the debt stock owed by Ethiopia. While the total amount or debt cancellation made by the Paris Club countries was 1707.67 million dollars, the bulk (65%) of the debt cancellation was covered by the Russian federation, followed by Italy with 356.6 million (21%) dollars.

The debt relief obtained on the basis of the Highly Indebted Poor Countries program is incorporated into the national budget of the respective countries and deployed accordingly for their development programs. The detailed debt reductions shown in Table 3.2 below:-

Table 3.2: Annual debt relief obtained on the basis of the Highly Indebted Poor Countries Program

Creditor	Annual Debt Reduction					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
Multilaterals	321.18	534.07	601.54	729.5	915.18	853.43
Paris Club Countries	107.82	59.51	76.36	-	27.11	-
Total	429.0	593.58	677.9	729.5	942.29	853.43

*** The 1999 budget covers only the nine months of the year.**
Source: Ministry of Finance and Economic Development.

As of the end of December 2006 Ethiopia's debt stock was 2150 million dollars. This amount accounted for 16.2% of the country's 1998 GDP at the current market price. Because of this, as a recent study conducted by the International Monetary

Fund has revealed, unless Ethiopia draws out a big loan until 2020 (Gregorian calendar), the country's debt sustainability will not be affected. Accordingly, it is expected that Ethiopia would not be bothered by foreign debt as long as its export trade continues to increase, the low-interest loan it takes and the high grace period allowed to be sustained, and the international financial resources continue to be used for national programs that would help speed up its foreign exchange development. This in turn will have its contribution to the growth of investment in the private sector.

Regarding the second point, Ethiopia, as we all know, is a landlocked country, and the impact of this fact on its development is huge. In this respect, Ethiopia should exert its effort to expand its export using the opportunity give through tax exemption to USA (AGOA) and every thing but armament of EU. Regarding official development aid that Ethiopia gets an annual average aid amounting to USD 1 billion. This is only the development aid that is incorporated into its budget. The financial resources that the country gets from external sources can come from governmental development agencies as well as non-governmental development organizations.

In this study we only consider the official development aid that is included in the country's budget. Looking at the trend of officially registered development aid, we see that the average aid Ethiopia used to get in 1980s was USD 500 million, while that for recent years (1990s) averaged USD 1 billion, that is, double that of the 1980s. This is a reflection of the activities undertaken in relation to the country's poverty reduction strategy and the Millennium Development Goals.

What needs to be noted at this point is the increase registered beginning with the end of the 1980s in connection with the educational, health and infrastructure development programs and the increase obtained in connection with the Sustainable Development and Poverty Reduction Program, which was officially launched at the beginning of 1995. Conversely, the decline in external financial resource following the 1997 national election is another fact to be noted, which had its own impact on the country's development activities.

Regarding the flow of external financial resources for development, as indicated in Table 3.3 and excluding emergency humanitarian aid, it amounted to USD 821 million in 1994, 676 million in 1995, 758 million in 1996, and 818 million in 1997. The humanitarian and emergency relief aid for 1994 was USD 118 million, which doubled up to 337 million in 1995 as a result of that year's drought, and 83 million in the following year. As one can observe from Table 3.3, in the last two years of SDPRP project aid had increased as compared to project loan. The main reason for this was because Ethiopia was a beneficiary of the debt relief program extended to highly indebted poor countries (HIPC), the financial resources obtained from international financial institutions, but particularly the finance obtained from the World Bank was disbursed in the form of loans. Overall, the external financial resource incorporated in the national budget over a four-year period (1994-1997) was about USD 3.7 billion.

Table 3.3: Ethiopia's foreign financial gains of recent years

Type of Aid	Fiscal Year				
	1994	**1995**	**1996**	**1997**	**Total**
Project Aid	130	139	121	175	**565**
Project Loan	266	216	211	168	**861**
Budgetary Support (Aid)	36	54	262	269	**621**
Budgetary Support (Loan)	250	128	34	90	**502**
Other Financial Resources (Debt Relief)	139	138	130	116	**523**
Emergency Humanitarian Aid	118	337	81	83	**619**
Population (millions)	66.3	68.2	70.1	72.1	**Average**
Per Capita Share (USD)	14.7	14.8	12.0	12.5	**13.4**
Total	**939**	**1012**	**839**	**901**	**3691**

Source: Ministry of Finance and Economic Development

3.2 Ethiopia's Position vis-à-vis Other African Countries

So far, attempts have been made to describe in detail the road traveled in terms of attaining the Millennium Development Goals and the implications this has for the remaining journey towards those goals. In this section, I shall attempt to present the process Ethiopia went through and the position it holds in relation to the rest of the African continent.

As pointed out under **Goal 1**, in terms of reducing the country's poverty by half (Goal 1, Target 1), the number of rural people living below the poverty line has been reduced considerably, while no significant change has been registered in urban areas. In this respect, when we compare Ethiopia's position with those of Sub-Saharan African countries, we find it to be favorably comparable. As pointed out in Appendix 3, the number of people living below the poverty line in Sub-Saharan African countries in 2004 was 44%, while in Ethiopia the figure for 2004/05 was 38.7%. This is an indication of the weakness of the effort made in Sub-Sahara Africa in terms of reducing poverty by half. The alleged reason for this is the widening of income inequality and the program's failure to be pro-poor. It is also believed that natural phenomena and political situations have contributed their own share to the program's weaknesses. When we consider the case of northern Africa, we find that the poverty situation there was limited to begin with (2.4% for 2004). Assessments made of the situation indicate the possibility of attaining the goal without much difficulty.

What we are going to consider from the perspective of Goal 2 are goals 2 to 6 of the Millennium Development Goals. Regarding education, the primary education enrollment in Ethiopia increased from 17% in 1994 to 68% in 2004/05, a 4-fold increase in all. In the rest of the Sub-Saharan African countries, the enrollment rate, which was 53% in 1995 had increased to 64% in 2004. Compare to this figure, Ethiopia has registered a fast growth rate. As pointed out in the 5-Year Development Plan and as the trend so far shows, Ethiopia is expected to attain its goal prior to the completion of the Millennium Development Goals time frame (2015). Various studies have confirmed this. When it comes to the northern African countries, the 94% mark already attained in 2004 itself is an indication of their ability to attain the Millennium Goals.

With regard to ensuring gender equality (**Goal 3**), although Ethiopia's base had been low to begin with, it has registered better results than Africa, in general, and northern Africa in

particular. In this regard, again, the ratio of females in the 15-24 years age group to that of males in the same age-group increased from 0.48% in 1995 to 0.65% in 2004/05. The ratio for the rest of Africa increased from 0.80% to 0.88% for the same period, while that of northern Africa increased from 0.73% to 0.91%.

With respect to infant mortality (**Goal 4**), especially reducing the mortality rate of children under 5 years old, while in 2000/01 167 deaths in 1000 occurred, this number fell to 140 in 2003/04. The ratio for Africa, which was 185 in 1995, fell to 37 in 2004. This indicates that the activities undertaken in this respect both in Ethiopia and the rest of Africa was rather slow. In northern Africa, however, other than the fact that the problem was rather light to begin with, a high rate of reduction was registered (from 88 in 1995 to 37 in 2004).

With respect to improving the maternal mortality rate in Ethiopia (**Goal 5**), the coverage for mothers who got professional delivery services was 11% in 2003/04. Compared to the average (46%) attained in other Sub-Saharan African countries, we find Ethiopia's achievement at a very low level.

In terms of combating and arresting the prevalence of HIV/AIDS, Ethiopia was able to reduce the percentage from 7.3% in 2000/01 to 4.4% in 2005, whereas in other Sub-Saharan African countries, the rate had increased from 2.% in 2002 to 5.8% in 2005**.** While in northern Africa the prevalence rate was low to begin with, it has been possible to arrest the infection rate at the same level. When we look at the base with which Ethiopia started, we see a very encouraging progress.

Another issue with regard to Goal 2 is potable water supply. In this respect, while the coverage in Ethiopia for 2000/01 was 24%, the coverage for 2004 had increased to 35%. And a goal has been set to increase the coverage to 100% by the last year of the Millennium Development Goals. Looking at Ethiopia's situation in this regard vis-à-vis the other Sub-Saharan African countries, we find it comparing favorably (an increase from 32% in 1995 to 37% in 2004). Compared with the northern African countries, Ethiopia's position is below the half-way mark.

When it comes to **Goal 3** (natural resource degradation), but especially forest resource depletion (**Goal 7**), considering the negative impact of these activities, increasing forest-resource development and maintaining the balance of the country's environmental condition is a goal in its own right. In this regard the percentage of heavy forest coverage in Ethiopia in 2005 was 3.6% of the total land space, while for the rest of Sub-Sahara Africa the figure fell from 29% in 1995 to 27%. In northern Africa the figure has increased from 1.3% to 1.5%, a slight improvement. Studies have indicated that the forest vegetation coverage in Ethiopia 30 and 40 years ago had been 40% of the total land space.

When we come to Goal 4, which concernsstrengthening economic development cooperation, for Ethiopia to be able to implement its comprehensive programs as articulated in its 5-Year Development Plan, augmenting its national capacity with external financial resources is believed to play a crucial role. However, while the there are encouraging signs in terms of international support, compared with the per capita share of the other Sub-Saharan African countries, the official development aid directed towards Ethiopia is less than half. The main encouraging sign so far registered in Ethiopia are the recent debt reduction and debt cancellation measures. (for major indicators, please see Appendix 3).

3.3. Would Ethiopia's Development Goals Be Attained by 2015 (G.C.)?

3.3.1 **Opportunies**

a) Enhanced economic growth and reduction and elimination of poverty

As pointed out in Ethiopia's 5-Year Development Plan, the effort being made to increase the productivity of the small-scale farmer by speeding up a market-oriented agricultural development and the infrastructure (roads, irrigation development, energy resource, telecom) expansion activities undertaken by the government are good opportunities for reducing poverty by half and, eventually, eliminating it for good.

It is appropriate to look into the expansion of infrastructure networks in rural Ethiopia and point out future trends supported by concrete data. In this regard, the road density for every 1000 Km has increased from 29Km in the pre-SDPRP period (1993) to 33.2Km by the end of 1997, and a goal has been set to increase the number to 54.1Km by the final year of the 5-Year Development Plan. This figure represents the average for the Sub-Saharan African countries. The time it took to get to the nearest all-weather road has been reduced from 7 hours in the pre-SDPRP period (1993) to 5 hours by the end of 1997. A goal has been set to further reduce this time to 3.2 hours by the final year of the 5-Year Development Plan.

The density of mobile telephone users has increased from nil (0) in 1993 to 0.56 by the end of 1997, while a goal has been set to increase this figure to 8.1 by the end of the 5-Year Development Plan. While the density for regular telephone users has increased from 0.6 to 0.85, a goal has been set down to increase the figure to 3.38 by the final year of the 5-Year Development Plan. The number of people getting telephone services within a 5-Km radius increased from 1% in the pre-SDPRP period to 6% by the end of 1997, while a goal has been set to provide full coverage (100%) by the final year of the 5-Year Development Plan. While the number of rural *kebele*s with telephone services had reached the 3000 mark by the end of 1997, a goal has been set to increase the coverage to 15000 (83%) by the final year of the 5-Year Development Plan.

Regarding irrigation development, while by the end of 1997 only 5% of a total of 3.2 million hectares of land cultivable by irrigation was developed, a goal has been set to increase the figure to 8% by the final year of the 5-Year Development Plan.

In terms of expanding the job market, the construction business recently started in Addis Ababa and minor job creating schemes (including parking lot services) have made their own contribution toward the creation of job opportunities. Perhaps because these activities were in their nascent stage when this study was being conducted, they may not have been properly represented here. For instance, by the end of 1997 about 107,283 individuals had been deployed in small-scale and minor job creation activities. But for such effort to come to fruition, it shall be replicated in the urban centers of all the country's regions. The activities shall be more organized and managed within a comprehensive framework. It has been pointed out that the effort to eliminate unemployment, particularly youth unemployment, will continue with more commitment through urban development, construction and small-scale enterprise development, through youth and women's packages, as envisioned in the 5-Year Development Plan.

Regarding per capita distribution, Ethiopia is among those countries that have low (less than 0.5) per capita income distribution. In terms, however, of growth elasticity and poverty reduction capacity, Ethiopia's

condition is better than the other countries on a similar level of development. Studies indicate that Ethiopia's growth elasticity and poverty reduction capacity if above 1. This means that, every time we increase the per capita income by 1%, we can reduce the number of people living below the poverty line by more than 1%.

b) Enhancing human resource development

The existence for a long time of comprehensive and well developed programs constitutes a good opportunity for the achievement of this objective. The educational, health and water (potable water) resource development programs now under implementation, as well as the multi-faceted 5-Year Strategic Plan to strengthen the effort to combat HIV/AIDS, which is also under implementation, offer good opportunities for attaining the goals set down for this sector.

With respect to education, the recognition that producing a highly trained manpower would contribute significantly toward the attainment of the Millennium Development goals has led to an increased effort to expand higher education on the part both of the government and the private sector.

In the area of higher education a goal has been set to build 13 additional public universities, so that the number of the country's public universities will increase to 21. Accordingly, a goal has been set to increase the undergraduate enrollment in the higher education sector from the current (1997) figure of 36,405 to 150,077 by the final year of the 5-Year Development Plan. This increase would also mean increasing the ratio of female enrollment in institutions of higher education to 39% of the total enrollment. A goal has also been set to increase the intake capacity of the graduate programs of higher education institutions from the current 3884 to 26,000 by the final year of the Development Plan. This will increase the ratio of female students in the programs from the current 24% to 39% by the final year of the Plan.

In terms of empowering females, that is increasing the roles they play in the social, economic and political spheres, one indicator is the extent of their participation in the legislative branch of the government. In this respect the number of females winning seats in parliament increased from 8% in 1993 to 20% by the end of 1997.

As pointed out in the 5-Year Development Plan, the appropriate implementation of Ethiopia's Health Extension Program is expected to make a significant contribution in terms of attaining Goals 4 and 5.

It has been pointed out in the 5-Year Development Plan, with regard to combating and arresting the prevalence of HIV/AIDS, that concerted efforts would be made in the areas of building our implementation capacity, undertaking social activities, building the society's capacity and coordinating it with the management of health programs, integrating HIV/AIDS into work activities and generally strengthening people's coordinating roles. It is also believed that measures taken to arrest the prevalence of HIV/AIDS would make a significant contribution towards this end.

Regarding the Universal Access Program in the area of potable water supply, a goal has been set down to attain the level of full coverage by 2010/11 (G.C.), and this in itself points to Ethiopia's ability to attain the Millennium Development Goals before the determined time frame is up.

c) **Speeding up sustainable growth and development through the protection of environmental and natural resource base**

It is estimated that Ethiopia's dense forest resource has been depleted, with only 3.6% left of what used to be there. It has been pointed out in the 5-Year Development Plan that about 4.7 million hectares of barren land would be covered within the time frame of the Development Plan, which would increase the country's forest cover to 9%. It has also been pointed out that multi-use tree seedlings would be collected locally and bought from abroad for distribution among the population in 2006. Forest resource conservation and protection, it has been pointed out, would involve the participation of the population as the main beneficiary. In order sustain the supply of seedlings, a goal has been set to establish 5 seedling centers in the various regions. Another goal has also been set to prepare a management plan to prepare land for afforestation on 1.44 million hectares with the view to find out the rate of forest development as well as the kinds of benefit that can be obtained. The "one-person-two-trees-in-2000" tree-planting campaign to mobilize the people and to be launched in connection with Ethiopia's millennium confirms seriousness of the plan. A draft forest resource management policy has been presented to the House of Peoples' Representatives after deliberation by the Council of Ministers. All these measures constitute good opportunities for the realization of the objective.

According to the 5-Year Development Plan, with regard to soil and water resource protection, 693,000 hectares of land will be put aside as reserve land, free from the interference of both humans and animals, in order to enable the land regenerate itself through such measures as preventing soil erosion and washout for eventual development. It has also been pointed out in the 5-Year Development Plan that 10.8 million hectares of land would be protected from soil washout by using terracing and other techniques?

Regarding the speeding up of urban development and reducing congested areas, no effort of any significance has been made in the past few years. Much, however, has been done of late, particularly in Addis Ababa. The issuance of urban development policy framework and the establishment of an independent agency to manage and administer town development (i.e. Ministry of Works and Urban Development) are measures to be noted in this regard. As pointed out in the 5-Year Development Plan, in order to improve waste management and reduce pollution, the already existing textile, leather, chemical, sugar and beverage factories would start operating by preparing their own environmental protection and management systems. 65 municipalities are expected to draw out and implement environment-friendly solid-waste management plans.

The same 5-Year Plan has pointed out that, regarding the improvement of city slum dwellers, the plan is to be considered within the broader framework of the urban development plan, and the implementation strategy includes preparation of a coordinated urban housing program, establishing a mobile-home fund, and expanding the technology for low-cost housing construction.

In this respect, in every year of the 5-Year Development Plan, the government will prepare a consolidated national housing development program and engage in the construction of 100,000 homes in major and medium-level cities and towns for household heads with middle-level and low-level incomes. Moreover, a goal has been set and included in a master plan for real estate enterprises to build 125,000 housing units a year, so

that a total of 250,000 housing units a year will be built.

Another goal has been set in the 5-Year Development Plan to increase the accessibility of shelters and basic services to household heads from 30% in 1997 to 65% by the final year of the 5-Year Development Plan. Similarly, regarding the reduction of congested slum areas, a goal has been set to reduce the number from the current 70% to 35% by the final year of the 5-Year Development Plan.

e) Strengthening external economic development cooperation.

In terms of the efforts still being made at different international forums to urge donor countries to realize the commitments they made to poor countries, Ethiopia has become one of the beneficiaries the donors' debt-cancellation programs. The effort being made to scale up the external financial resource gain of poor countries, but particularly in Africa, could be considered as the other opportunity. In the case of Ethiopia in particular, the fact that it is a beneficiary of the debt-cancellation programs of the donor community and that it is using the resources that would go to pay its debt as part of the budget earmarked for development can be considered as another opportunity for pursuing its development programs.

Ethiopia's fiscal management has had a relatively good track record in all the three regimes. This is mainly expressed in the use of external financial resources for capital budget expenditure while the regular budgetary expenditures are covered by revenue generated internally. Until 1987 the country's capital budget expenditure used to be wholly covered by funds secured from external financial sources. Since 1987, however, while the internal revenue generated nationally covered regular budgetary expenditures, its share of contribution to the country's capital budget has been growing gradually to reach the 70% mark currently.

The government's management of expenditure and budget allocation has in the main focused on infrastructural development sectors that would enhance economic growth, such as agriculture and rural development, food security, road construction, irrigation development, rural energy and human resource development, i.e. education, health, HIV/AIDS, potable water supply and sanitation.

3.3.2 Challenges

a) Enhanced economic growth and reduction and elimination of poverty

The first and major challenge the country faces with respect to achieving the objective of reducing and eventually eliminating poverty has been its inability to totally free the agricultural sector its subjection to natural forces. This means that the farmer's production completely depends on rainfall supply and distribution. The effort to liberate the agricultural sector from the dominance of nature through the judicious use of the country's water resources is only in its nascent stage. The other challenge has to do with the fact that the foundation of Ethiopia's export trade is agriculture. This being the case, because the agricultural products that have export values are further subjected to price fluctuation in the world market, the situation affects the farmer, particularly so in the case of the country's coffee producers. Consequently, it is crucial that efforts should be made to expand and enhance Ethiopia's export base and ensure that export products are delivered to the world market with added value. Yet another challenge in this regard is the exponentially increasing population size of the country.

A fourth challenge is the increasing rate of urban poverty,

to which must be added the increase in income inequality of the urban population. The Gini Coefficient of this income inequality, which was 0.29 in 1988, had fallen to 0.28 in 1992, while in 1997 it had yet again risen to 0.30. Looking at the same problem in terms of the rural-urban divide, while in the rural areas the coefficient was 0.27 in 1988, it stood at 0.26 for both 1992 and 1997, which in fact meant some reduction from that for 1988. When we come to the urban areas, however, we see that the point increased from 0.34 in 1988 to 0.38 in 1992, and still higher up to 0.44 in 1997. This obviously negatively affects the effort made in the area of poverty reduction. While the lowest indicator for income inequality is 0, the highest is 1.

It has been pointed out earlier that, while economic growth is essential for poverty reduction, it is not sufficient in and of itself. The reason for this is that, if the growth does not have a broad base, if, further, it does not embrace the majority of the available labor force, and if it does not take into consideration the development capacity of the various sectors of the population (i.e. women, the youth, the rural population, low-income groups, etc.), the income distribution will remain unequal. This income inequality will drag the effort made to realize the goal of poverty reduction through the enhancement of economic growth.

With no prejudice to the effort made to expand job distribution in the areas of micro-economic and minor enterprises, the fact that the base of modern industrial and service sectors is too narrow to embrace the majority of the available labor force is the other challenge Ethiopia faces, in respect of which, therefore, the building of the capacity of the informal sector and strengthening the income generating capacity of the society needs special attention.

b) Enhancing human resource development

As has been pointed out earlier, a considerable improvement has been made in all levels of the education sector. The major challenges in the sector have to do with improving the quality of education at all levels, narrowing the gaps between the educational service coverage, eliminating the inequality in delivery of education between the urban and rural areas, balancing the teacher-student ratio in accordance with the national criteria, speeding up teacher education and deployment.

In the area of health, the efforts so far made have shown a high rate of improvement. A lot remains to be done, however, when we compare the results achieved with the health needs of the country's population as a whole. The challenges faced by the sector include shortage of health professionals, weaknesses in the area of management, and lack of medical supplies. The prevalence of malaria and TB, the second most deadly diseases after HIV/AIDS, has become a disturbing issue.

In the area of potable water supply, of the low level of the society's sense of ownership concerning the ensuring of the sustainability of the available resources (digging deep wells, medium-depth wells, hand-drawn wells, water harvesting) and also the low level of the participation of the private sector in water resource development are issues that need to be seriously considered.

c) Enhancing sustainable growth and development through the protection of environmental and natural resource base

With regard to natural resource protection and management, Ethiopia first designed environmental protection strategy and, then, environmental protection policy, both in 1990.

But not much has been done in the area of implementation and coordination of activities. The measures taken to arrest forest depletion through felling trees for household fuel consumption by finding alternative fuel sources have not yielded much of the desired result. The number of people using fuel wood as energy source in rural Ethiopia is 99.5% of the total population. The implication this has for forest resource depletion is obvious. Unless the project of protecting and nurturing natural resources adopts a participatory approach involving the whole society, it cannot be successful. The recently issued policy is expected to have taken this issue into consideration.

d) Strengthening external economic development cooperation

With regard to external economic development cooperation, according to the policy framework the country follows, the securing of external financial resource is not linked to the fulfillment of the obligations it entered into with its development partners. There have been many instances in which the country had fulfilled its obligations while its development partners made no gestures to come to its aid. The Ethio-Eritrean border conflict toward the end of 1990 and the situation created following the 1997 national elections are still fresh in our memory. Next on the list in connection with foreign aid is the aid quality itself. This has to do with the predictability of the aid flow in medium-term time frame and administrative problems concerning transaction costs.

As the annual budgetary expenditure analyses show, the implementation in utilizing the foreign financial resources is relatively low. One cannot deny that there is the problem of capacity limitation in utilizing the resources so obtained, a problem that has to be viewed from the perspective of investing the secured finance in meaningful projects and at the same time enhancing the local income-generating capacity of the country.

As has been indicated in Table 3.3 above, although the development aid obtained during the pre-SDPRP period had increased by double over that obtained in the 1980s, when considered against the country's population, however, the per capita share averaged only USD 13.00. This average is indeed low when compared to the per capita share of USD 26.00 for the other Sub-Saharan African countries.

It has already been pointed out that Ethiopia has drawn up a 5-Year Development Plan already in the implementation phase. The main and crucial issue now facing Ethiopia in this respect is being able to implement the Plan with full capacity. And in order to implement the plan in its entirety, the securing of foreign financial resources that would enable the country to do so plays a crucial role. If the development aid extended to Ethiopia could reach the average level of the per capita share of the other Sub-Saharan African countries (which is USD 26.00), it would exceed the amount needed to cover the financial gap indicated in the Plan.

IV. Conclusion

The task of implementing the Millennium Development Goals in Ethiopia started with activities undertaken following the September 2000 conference of heads of state and the subsequent Millennium Declaration of the same, on the one hand, and after highly indebted poor countries in most of Africa started preparing and implementing their respective poverty reduction strategy papers under the aegis of the World Bank and the International Monetary Fund. In this respect, Ethiopia for her part started implementing the Millennium Development Goals with the

preparation in 1993 of an Interim PRSP and, then, after preparing and implementing in 1997 of a comprehensive Sustainable Development and Poverty Reduction Program. This could be considered the first step in Ethiopia toward implementing the Millennium Development Goals.

The starting point of implementing the Millennium Development Goals in Ethiopia is the conducting of studies aimed at evaluating/assessing these international goals from the perspective of Ethiopia's objective conditions and seeing if the goals were in accord with the strategic and policy directions the country followed, and after an understanding was reached as to what implications these goals had for the Ethiopian context.

In this respect, the premise with which this study started points to the recognition that the Millennium Development Goals were in accord with Ethiopia's national development policy, strategy and program framework and with the various medium-term and long-term programs designed to implement the policy, strategy and program framework.

The other point related to the above one is that the particular goals individually set in the various development sectors, rather than being taken as final goals in themselves, should be considered only as bench-marks to be used to measure the effort made to arrive at final and comprehensive goal through a process within a broader framework of eliminating human poverty from the face of the earth. In other words, these goals are part of any given country's overall development and poverty reduction agenda, and do not individually constitute final goals.

The third point has to do with the need to comprehend that the Millennium Development Goals do not constitute a New Development Model. Rather, they reflect the key international development objectives on which a consensus has been arrived in the effort to eliminate poverty in all its dimensions. Although the importance of all of the Millennium Development Goals is not questionable, the emphasis given to each development goal is something to be considered from the vantage point of each country's development agenda, priorities, strategy and programs. This means that the success rate of any given country should not be seen within the context of attaining each and every goal within the time-frame set down for it, for poverty reduction and elimination is a process. The important thing is to see to it that the activities undertaken at the level of each country is thorough, comprehensive, broad-based and definitive. If the goals appear or are found to be ambitious in relation to the objective conditions of each country, they are considered as indicators of immediate measures that need to be taken from the very outset.

An attempt has been made to see the steps taken so far with regard to implementing the Millennium Development Goals under three chapters; namely, in terms of the base line at the pre-SDPRP period; the level attained during the final year of the SDPRP (1997); and the targets indicaed in the final year of the 5-Year Development Plan. The rate of development to be achieved by 2015 (G.C.) has been pointed out as the situation has allowed. But this was estimated taking into consideration, not the policy and institutional transformations measures currently being taken to enhance the remaining steps, but by relating the existing trend to the goals set down for future attainment.

The trend so far shows that Ethiopia's education and health service coverage has made a considerable progress. In terms of objectives, attempts have been made to compare Ethiopia's accomplishments until the end of 1997 with those of other African countries,

particularly Sub-Saharan African countries. It has been pointed out that, regarding the reduction of poverty by half and its eventual elimination, Ethiopia finds itself on a par with the other Sub-Saharan African countries. The current trend further indicates that, in the area particularly of education, Ethiopia would attain the Millennium Development Goals ahead of schedule. With regard to reducing maternal and infant mortality rate, Ethiopia's accomplishments are at a low level and, consequently, much more needs to be done if Ethiopia must attain the Millennium Goals. It has also been pointed out that the Health Extension Program currently under implementation is expected to make a significant contribution. With regard to arrest and reverse the prevalence of HIV/AIDS, Ethiopia has been found to have performed better

Evaluations have indicated that Ethiopia is expected to make a big effort in terms of preserving its national resource base and ensuring the sustainability of economic growth and development. The fact that the proportion of the population using forest products for energy is 99.5%, the high level of forest resource depletion, and the rapid growth of the population all point to the challenges awaiting Ethiopia in this regard. However, the serious attention given to the issue by the government and the broad-based activities being undertaken at present are considered as opportunities for better performance in the future.

As studies presented at different forums have pointed out, Africa, but particularly Sub-Saharan African countries are off-track in their efforts to attain the Millennium Development Goals, given the current trend of their performance. This is so, of course, if the process continues in a business-as-usual manner. In Ethiopia, however, I think that the process so far has enabled the country to create the conditions for speeding up the steps to be taken in the future. In this respect, then, it would be possible to speed up the process.

In short-range and mid-range terms, the extent to which external financial resources flow into Ethiopia plays a significant role in its ability to accomplish the development mission that it has set down for itself. At present, 30% of the current capital expenditure is still covered by external financial resources. In this regard, however, the following problems can be considered sources of anxiety: the flow of development aid has not taken into account the country's social and economic activities and the measures it is taking to speed up the process; external financial resources could not flow into the country in a manner suitable to incorporate the resources into its mid-range budgetary plan; the inability of the resources earmarked for budgetary expenditure to flow on time; and the low level of Ethiopia's per capital share of the resources as compared to the other Sub-Saharan African countries.

On the other hand, however, the debt-cancellation and debt-reduction programs of the financial institutions have helped enhance Ethiopia's capacity to pay its debt. This is the positive side of the picture.

Without prejudice to the appropriate utilization of the financial resources secured from external sources, the issue of gradually freeing the economy from external dependency by strengthening the country's internal income-generation capacity has been given due attention in the 5-Year Development Plan. The other issue given due consideration in the Development Plan is using social mobilization to implement development programs involving the society as a whole. Yet another issue taken into account is supporting efforts to enhance the capacity of the private sector

and creating favorable conditions for investment in the sector.

include, at a minimum the following: strengthening the country's comprehensive implementation capacity; enhancing economic growth; utilizing women's potential for development at the best; balancing economic growth with population growth; enhancing human resource development;

All in all, the key implementation strategies of the 5-Year Development Plan, which constitutes the first chapter of expanding infrastructure development; reducing the vulnerability of the economy; expanding labor distribution.

In this regard, then, it is important to recognize the indispensability of the role played by the concerted effort of the government, the private sector,

Ethiopia's Ten-Year MDGs Plan, and aimed at attaining the Millennium Development Goals,

non-governmental organizations and civic associations to the attainment of the goals set down in the existing development plan as well as those expected to be accomplished beyond the Millennium Goals. It is all this that would make the effort to the success of the country's development agenda complete.

Trainees on PC Give and STATA at Awassa from November 5 to 9, 2007

Annex 1: Millennium Development Goals: Targets and Indicators

No.	Goals	Targets	Indicators
1	Eliminating extreme poverty and famine	1. Reducing by half the number of people whose daily income is below USD 1.00 in the period between 1990 and 2015 G.C.	1. Number of people whose daily income is below USD 1.000 (PPP) out of total population (%) 2. Gravity of poverty level (%) 3. People with lowest 20% consumption rate
		2. Reducing by half the number of people who starve in the period between 1990 and 2015 G.C.	4. Number of underweight children under five years (%) 5. Number of people getting below the minimum calorie requirement (%)
2	Providing primary education to all	3. Ensuring that all primary school-age children (7-14) in all regions of the country have completed their primary education by the end of 2015.	6. Net primary school enrollment 7. Number of children enrolled in grade 1 able to reach the grade-5 level (%) 8. Ratio of people in the 15-24 year-old group able to read and write (%)
3	Ensuring gender equality and empowering women	4. Eliminating gender imbalance in primary and secondary education by the end of 2005, if possible, and at all levels of education by 2015	9. Ratio of female and male enrollment at the primary, secondary and tertiary levels 10. The ratio of female to male in the 15-24 age group able to read and write (%) 11. Ratio of women earning their livelihood in non-agricultural sectors (%) 12. Ration of women in the legislative branch of government (%)
4	Reducing infant mortality rate	5. Reducing by two-thirds the number of deaths among children under 5 years of age in the period between 1990 and 2015	13. Ratio of death among children under five years of age (%) 14. Ratio of deaths among infants under 1 year old (%) 15. The number of infants below 1 year old with access to measles vaccination (%)
5	Reducing maternal mortality rate	6. Reducing by three-fourths maternal mortality in the period between 1990 and 2015	16. Ratio of maternal mortality (in 100,000 mothers) 17. Ratio of mothers with access to professional delivery service (%)
6	Combating HIV/AIDS, malaria and other deadly diseases	7. Arresting the prevalence of HIV/AIDS by 2015 and eventually eliminating the disease altogether	18, Number of mothers between 15 & 24 years of age living with HIV/AIDS 19. The ratio of people using condoms among those practicing birth control techniques (%) 19a. Ratio of people who used condoms for the last time while the risk of infection with HIV/AIDS was at its highest (%) 19.b. Number of people in the 15-24 year age group with deep knowledge of the ways HIV/AIDS is transmitted (%) 20. The ratio of orphans who lost their parents and going to school to those with living parents (%)

No.	Goals	Targets	Indicators
		8.. Arresting the prevalence of malaria and other deadly diseases by 2015 and eventually reversing their spread	21. Ratio of infection with malaria to deaths due to malaria (%) 22. The number of people who had effective preventive and medical treatment services in malaria-infected areas (%) 23. The ratio of contracting TB to deaths due to TB (%) 24. The number of patients diagnosed positive for TB to those cured due to the effective treatment they received (%)
7	Ensuring the sustainability of the physical and environmental conditions	9. Make ake the principle of sustainability of the physical and environmental conditions interactive with the national policies, strategies and programs and reversing environmental and natural resource depletion	25. The ration of land covered with forests (5%) 26. The ration of land area protected in order to combat biodiversity depletion to the total land area of the country (%) 27. Ratio of energy resource utilization (for every Kg of oil) compared to the amount USD 1.00 can buy for every USD 1.00 worth of National Domestic Product (GDP) (PPP) 28. The per capita share of carbon dioxide emitted into the environment ratio of Ozone-depleting chemicals (ODP tons) 29. The number of people using solid fuel resources (%)
		10. Reducing by half the non-sustainable, non-potable water supply and the number of people living in unsanitary conditions by 2015 G.C.	30. The number of people with access to sustainable potable water supply both in rural and urban areas (%) 31. The number of people with access to personal sanitation services both in rural and urban areas (%)
		11. Bringing about significant improvement in the lives at least of 100 million slum dwellers living in towns extremely devoid of sanitary conditions all around the globe by 2020 G.C.	32. Number of people with access to improved residential areas and dependable living quarters (%)
8.	Strengthening economic development cooperation	12. Create situations in which a free, legal, transparent and equitable market and financial system prevails	33. The ratio of the overall official capital aid that given to developing countries to the overall gross domestic product of the member countries of the European Economic Development Cooperation Organization (%)
		13. Renewing commitments to meet the needs of countries with low level of development, such as exporting their products free from export tariffs and quota and debt relief schemes and continuing to provide its development aid in accordance with its promise to cancel debts and eliminate poverty.	34. The share of financial resources earmarked for expanding basic services in poor countries from the Developed Countries' Economic Development Cooperation and from the Development Aid obtained from the overall member countries' donor community (%) 35. The official, untied Development Aid obtained from the Development Cooperation Organization of the Developed Countries as a share of GNLS in (%) 36. The ratio of landlocked countries that receive official development aid to GNLS (%) 37. The ratio of developing island nations receiving official development

No.	Goals	Targets	Indicators
			Aid to GNIS (%)
		14. Meet the needs of landlocked and developing island nations through sustainable development	38. The ratio of tax-free products that the developed countries allow developing countries with low development level to export tax-free (%) 39. The average rate of tariff duties the developed countries impose on agricultural and cotton products (%) 40. The estimate of the amount the developed countries give for agricultural development vis-à-vis their overall GDP (%) 41. The ratio of support provided through the official development aid program for enhancing the capacity of trade sector (%)
		15. Enabling developing countries enhance their debt delivery capacity through providing a radical solution of their debt problems at the international level.	42. Number of countries that are beneficiaries of the debt relief program and which have attained Decision Point as well as Completion Point of the PRSP (Cumulative) 43. The amount of debt relief committed by donors through the Highly Indebted Poor Countries Debt Relief Program (in USD) 44. The ratio of debt delivery to the total export revenue (%)
		16. Designing and implementing a strategy for creating permanent and productive jobs for the youth in collaboration with developing countries	45. The ratio of youth in the age-group of 15-24, overall and by sex
		17. Facilitate the purchase of medical supplies with competitive price for developing countries by collaborating with pharmaceutical enterprises.	46. The number of people that can sustain their capacity to buy medical supplies with competitive prices (%)
		18. Facilitate access to new technological innovations, especially those in the area of information and telecommunication for all people	47. Density in every 100 people of regular and mobile telephone users 48. Density of Personal Computer and Internet users in every 100 people for both

Annex 2: Achievements of the implementation of the Millennium Development Goals: Trends and Prospects

No.	Policy objectives/ goals	Target	Indicators	Pre-SDPRP level	Level in last year of SDPRP	5-Year Dev. Plan targets	MDGS (2007)	Relation of target results to MDGs
1	Poverty reduction & elimination through the enhancement of economic growth	1. Reducing by half the number of people living below the poverty line	1, Number of people living below the national poverty line ((%)	44.2 (1992)	38.7 (1997)	29	15	Goal 1 Target 1
			2. The per capita consumption ratio of people with the lowest 20% consumption level (in Birr)					Goal 1 Target 1
			3. Ratio of destitution (%)	11.9 (1992)	8.3			Goal 1 Target 1
		2. Reducing by half the number of starving people	4. Number of people that live below the national poverty line (%)	42.0 (1992)	38.0	28.0	13.0	Goal 1 Target 2
			5. Children under 5 years who have disproportionate weight to their height (%)	10.0 (1992)	8.0			Goal 1 Target 2
			6. Stunted children under 5 years (%)	57.0 (1992)	47.0			Goal 1 Target 2
			7. Children with under weight relative to their age (%)	45 (1992)	37			Goal 1 Target 2
2	Enhanced human development							
	2.1. Expanding education quantitatively &qualitatively	3. Enabling all school age children complete primary education irrespective of sex and region	8. Net primary level enrollment:	17.2 (1986)				Goal 2 Target 3
			- 1st Cycle (1-4)		67.6	86.6	100.0	
			- 2nd Cycle (5-8)		33.9	63.8	100.0	
			9. Ratio of students who made it to grade 5 (%)		57.4	136.6		
			10. Grade 8 completion (%)		34.0	63.0		
			11. People in the 15-24 age group who can read and	48 (1987)	54.4	-	-	Goal 2 Target 3

			write					
No.	**Policy objectives/ goals**	**Target**	**Indicators**	**Pre-SDPRP level**	**Level in last year of SDPRP**	**5-Year Dev. Plan targets**	**MDGS (2007)**	**Relation of target results to MDGs**
	2.2 Ensuring gender equality	-4. Eliminating gender imbalance in primary and secondary education by the end of 2005, if possible, and at all levels of education by 2015	12. Gender disparity in secondary education	-	65.0	-	-	Goal 2 Target 3
			13. Ratio of gender disparity(%)	0.65				
			- Primary First Cycle (%)	-	0.87	0.97	1.00	
			- Primary Second Cycle (%)	-	0.69	1.00		
			14. Ratio of females in the Legislative Branch	8 (1993)	33.0	50.0		
	2.3 Reducing infant mortality rate	5. Reduce by two-thirds infant mortality among children under 5 years of age by 2015 G.C.	15. Ratio of infant mortality among children under 5 years of age (in 1000 children)	167 (1993)	140 (1996)	85		Goal 4 Target 5
			16. Ratio of infant mortality among infants under 1 year	-	97 (1996)	45		Goal 4 Target 5
			17. Ratio of under 1-year old children who got small pox vaccination (%)	48 (1992)	57 (1996)	-		Goal 4 Target 5
	2.4 Reduce maternal mortality rate	6. Reduce by three-fourths maternal mortality by 2015 G.C.	18. Ratio of maternal mortality (in 100,000 mothers)	-	871 (1996)	600		Goal 5 Target 6
			19. Number of mothers with access to professional delivery services (%)	-	11 (1996)	32		Goal 5 Target 6
	2.5 Combat HIV/AIDS, malaria and other killer diseases	7. Reduce and eventually reverse the prevalence of HIV/AIDS by 2015 G.C.	20. The ratio of the prevalence of the virus among females in the 15-24 age group	-	8.6	8.4		Goal 6 Target 7

No.	Policy objectives/ goals	Target	Indicators	Pre-SDPRP level	Level in last year of SDPRP	5-Year Dev. Plan targets	MDGS (2007)	Relation of target results to MDGs
2	**2.5** Combat HIV/AIDS, malaria and other killer diseases (cont'd)	7. Reduce and eventually reverse the prevalence of HIV/AIDS by 2015 G.C.	21. Number of people who had sex with people other than their regular partners using condoms (%)	-	-	60		Goal 6 Target 7
			22. Ratio of orphaned children in the 10-14 age group vis-à-vis those with living parents (%)	-	-	80		Goal 6 Target 7
			23. Overall prevalence rate of HIV/AIDS (%)	7.3 (1993)	4.4 (1997)	4		Goal 6 Target 7
			34. Number of families using two safety nets in malaria vulnerable areas (%)	-	1	100		Goal 6 Target 8
			25. The rate of curing TB (%)	-	15	60		Goal 6 Target 8
3	Ensure sustainable growth and development through the preservation of natural resource base	9. Make the principle of sustainability of the physical and environmental conditions interactive with the national policies, strategies and programs and reversing environmental and natural resource depletion	26. Forest coverage (%)	-	3.6	9.0		Goal 7 Target 9
	3.2 Protect and preserve natural resources		27. No of people in total population utilizing solid fuels (%)	-	99.5			
	3.2 Improve potable water supply and maintaining environmental sanitation	10. Reduce by half the number of people getting unsustainable water supply, using unclean water and living in unsanitary conditions by 2014 G.C.	28. Rural potable water supply withing a 1.5 Km radius ((%)	24 (1993)	35 (1996(	80 (2002)		Goal 7 Target 10

No.	Policy objectives/ goals	Target	Indicators	Pre-SDPRP level	Level in last year of SDPRP	5-Year Dev. Plan targets	MDGS (2007)	Relation of target results to MDGs
	3.2 Improve potable water supply and maintaining environmental sanitation (contd)	10 . Reduce by half the number of people getting unsustainable water supply, using unclean water and living in unsanitary conditions by 2014 G.C. (contd.)	29. Coverage of potable water supply within a 0.5 Km radius (%)	72 (1993)	80 (1996)	93 (2002)		
			30. Rural personal sanitation coverage (%)	-	5.4	-		
			31. Urban personal sanitation coverage (%)	-	22.6	-		
	3.3 Provision of basic services and shelters	11. Bringing about significant improvement in the lives at least of 100 million slum dwellers living in towns extremely devoid of sanitary conditions all around the globe by 2020 G.C.	32. Coverage of families with access to shelter and basic services	-	30	65		
			33. Reduce slums (%)	-	70	35		

Source: For the data Ministry of Finance and Economic Development; Structure of Column 1 of the matrix my own.

Annex 3: The status of the Millennium Development Goals in Africa and future trends/orientation

No.	Goal/Indicator	Region	Year (Gregorian Calendar)		
			1990	2004	2015
1	Goal 1: Eliminating extreme poverty destitution and famine; Indicator: Reduction by half of the people with a daily income of less than USD 1	Sub-Saharan African countries	44.6	44	22
		Northern Africa	2.2	2.4	1.1
		Ethiopia	44.2 (1999/2000)	38.7 (2004/05)	19.0
2	Goal 2: Make primary education accessible for all Indicator: Net primary education enrollment	Sub-Saharan African countries	53.0	64.2	100.0
		Northern Africa	80.6	94.0	-
		Ethiopia	17.2 (1994	68	100.0
3	Goal 3: Ensure gender equality and women's empowerment Indicator: The ratio of females in the 15-24 year age group who can read and write to that of males (%)	Sub-Saharan African countries	0.8	0.88	1.0
		Northern Africa	0.73	0.91	1.0
		Ethiopia	0.48 (1995)	0.65 (2004/05)	1.0
4.	Goal 4: Reducing infant mortality rate Indicator: Reducing the mortality rate among children under 5 years of age (in every 1000 children)	Sub-Saharan African countries	185	168	62
		Northern Africa	88	37	29
		Ethiopia	167 (2000/01)	140 (2004)	47

5	Goal 5: Reduce/ameliorate maternal mortality rate Indicator: Number of mothers with access to professional delivery service (%)	Sub-Saharan African countries	42	46	100
		Northern Africa	40	71	100
		Ethiopia	-	11	80
6	Goal 6: Combat HIV/AIDS and other deadly killer diseases Indicator: Arrest the overall prevalence of HIV/AIDS	Sub-Saharan African countries	2.7 (2002)	5.8 (2005)	Arresting prevalence of disease at same level
		Northern Africa	0.1	0.1 (2005)	Arresting prevalence of disease at same level
		Ethiopia	7.3 (2000/01)	4.4 (2005)	Arresting prevalence of disease at same level
7	Goal 7: Ensure sustainable economic growth and development through the preservation/conservation of natural resource base				
	Indicator: Proportion of the total land area covered with forest (%)	Sub-Saharan African countries	29.2	26.5	-
		Northern Africa	1.3	1.5	
		Ethiopia	-	3.6	9 (2009/10)
	Indicator: Number of people with access to potable water supply (%)	Sub-Saharan African countries	32	37	66
		Northern Africa	65	77	83
		Ethiopia	24 (2000/01)	35	100
8	Goal 8: Enhance international economic cooperation Indicator: The ratio of official development aid flowing from all the developed countries to their Gross National Product (%)	Organization of Economic Cooperation and Development (OECD)	0.33	0.2	0.7

Source: African Development Report, 2007 (Translation mine)

References

1. Human Development Report 2003, Millennium Development Goals: A Compact Among Nations to End Human Poverty.
2. Human Development Report 2005, International Cooperation at a Cross Roads: Aid, Trade and Security in an Unequal World
3. Ethiopia: Sustainable Development and Poverty Reduction Program (SDPRP), Ministry of Finance and Economic Development, July 2002.
4. Ethiopia: Building on Progress : A Plan for Accelerated and Sustained Development to End Poverty (PASDEP), Ministry of Finance and Economic Development, September 2006.
5. Economic Report on Africa 2007, Accelerating Africa's Development through Diversification, Economic Commission for Africa and African Union, Addis Ababa, Ethiopia.

A plan for accelerated and Sustained Development to End Poverty (PASDEP), Ministry of Finance and Economic Development, septembre 2006.
6. Ethiopia: Demographic and Health Survey 2005, Addis Ababa, Ethiopia.
7. Education Statistics Annual Abstract 1998 E.C. (2005-06), Ministry of Education February 2007, Addis Ababa, Ethiopia.
8. Report on Large and Medium Scale Manufacturing and Electricity Industries Survey, April 2004.
9. Report on Large and Medium Scale Manufacturing Electricity Industries. Survey November 2006.
10. Ethiopian Labour Force Survey, 2006.

New arrivals

- Proceedings of the Fourth International Conference on the Ethiopian Economy (2 volumes)
- Ethiopian Journal of Economics Vol. XIV No. 1
- Quarterly Macro Economic Reports Vol. 5 No. 2
- Report on the Ethiopian Economy Volume V 2005/06: (Unemployment Challenges and Prospects)
- Vision 2020 Ethiopia (Amharic version) volume II)

በአቶ ጌታቸው አደም ተዘጋጅቶ በቀረበው ጽሑፍ ላይ የቀረበ አስተያየት

አቶ ያቦወርቅ ሃይሌ

አቶ ጌታቸው በዚህ አንገብጋቢና ውስብስብ ባለ ጉዳይ ላይ ለውይይት የሚሆን ጽሑፍ አጠር መጠን ባለ መልክ በማቅረባቸው ምስጋናዬን አቀርባለሁ::
አቶ ጌታቸው በድህነት ቅነሳ ስትራተጂ ሥራ ላይ ስለምንገናኝ አውቃቸዋለሁ:: በዚህ ጉዳይ ላይ በጣም ተጨንቀው ያላቸውን እውቀት ተጠቅመው ጊዜያቸውን ሰውተው ስለቸኝ ደከመኝ ሳይሉ ስለሚሠሩ አደንቃቸዋለሁ ከፍ ያለ ምስጋናዬንም አቀርብላቸዋለሁ::

ያቀረቡት ጽሑፍ ብዙ ጉዳዮችን ከመዳሰሱም በላይ ብዙ ጠቃሚና አስተማሪ የሆኑ ነጥቦችን ያዘለ ነው:: ከነዚህም ውስጥ አንኳር አንኳሮቹን ብጠቅስ::

1. የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ታሪካዊ አመጣጥና ከድህነት ቅነሳ ስትራተጂ ጋር ያላቸውን ግንኙነት አመልክተዋል::

2. የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች (Goals) ፣ የግብ አመልካቾች (Targets) ፣ አኃዛዊ አመልካቾች (indicators) በዝርዝር አሳይተዋል:: ይህ ብዙዎቻችንን ያስተምራል ብዬ እገምታልሁ::

3. በዕዝል 3 ላይ የግቦች መሳካት በንጽጽር መልክ አቅርበዋል:: ይህ እጅግ ጠቃሚ ነገር ነው:: ዕድሜ ከሰጠን ለመመሰጋገን ሆነ ለመወቃቀስ ይረዳናል::

4. ኢትዮጵያ የረጅም ጊዜ የዓለም አቀፍ ትብብር ታሪክ እንዳላት አመልክተዋል:: ትክክል ነው::

5. መንግሥት በልማት ስትራቴጂው ለድህነት ቅነሳ ቅድሚያ መስጠቱን ፣ የድህነት ቅነሳና የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ማዛመዱንና ማቆራኘቱን ገልፀዋል:: እውነትና አስፈላጊ እርምጃ ነው:: እንዲያውም ኢትዮጵያ በዚህ በአርአያነት እየተወደሰች ነው::

6. በጽሑፋቸው ውስጥ ብዙ ትክክልና ጠቃሚ የሆኑ አሕዛዊ ማስረጃዎች አበርክተዋል:: የትምህርት የጤና ወዘተ አቅርቦቶች ምን እንደሚመስሉና ምንስ እንደታቀደ በዝርዝር አቅርበዋል:: እነዚህ ለመረጃ ፈላጊዎች በጣም ጠቃሚ ናቸው::

7. ግቦችና ታርጌቶች ያሉበት ሁኔታና ወደፊት ምን ሊመስሉ እንደሚችሉ ያቀረቡት መረጃ አንዳንድ እውነት አለው::

8. በመሠረተ ልማት አውታሮች መንግሥት የሚያደርገውን እንቅስቃሴ ዘርዝረዋል::

እውነትን የሚደግፍ ነው::

የአቶ ጌታቸው ጽሑፍ የበለጠ ጠቃሚ ለማድረግ መስተካከል ያለባቸው በርካታ ነጥቦች አሉ:: እኔ ዋና ዋናዎቹን ለመጥቀስ ምሞክራለሁ፣ የውይይቱ ተሳታፊዎች ደግሞ ሊያዳብሩት ይገባል::

1. መስተካከል ያለበት ዋነኛና አንገብጋቢ ነጥብ የአመለካከት ጉዳይ ነው::ጽሑፉ የተቃኘው ምንም ችግር የለም፣ ሁሉም ነገር ታቅዶለታል፣ መንግሥት ሁሉንም ነገር ለማሳካት ተዘጋጅቶአል:: ስለዚህ አታስቡ፣ አትጨነቁ በሚል መንፈስ ነው:: በርግጥ አቅራቢው የመንግሥት ሠራተኛ በመሆናቸው ከዚህ አስተሳሰብ መነሳታቸው አይፈረድባቸውም እኔም በሳቸው ቦታ ብሆን የማደርገው ይህንኑ ነው:: ግን የጽሑፉ ተአማኒነት ሙሉ በሙሉ አጥፍቶታል:: ጽሑፉ እንደገና በ Objective አመለካከት ካልተቃኘ ጠቃሚነቱ እምብዛም ነው እላለሁ::

2. MDGs ውስጣዊው (inherent) ችግሮች እንዳለባቸው መጠቀስ አለበት:: በቀን 1 ዶላር የሚለው አጨቃጫቂ ጉዳይ ነው:: አንደኛ ደረጃ ከቦታ ቦታ ይለያያል:: ድህነት በግማሽ እንቀንሳለን ሲባል የዛሬውን የሕዝብ ብዛት ተወስዶ ነው ወይስ የወደፊቱ /ከ15 ዓመት በኋላ ያለውን/ የድህነት ወለል በኢትዮጵያ ስንት ብር እንደሆነ መግለጽ አለበት::

3. የጽሑፉ ቅኝት መስተካከል ያለበት ሌላው አመለካከት MDGs የሚሳኩ ግቦች አድርጌ መመለከት ነው:: ይህ ትክክል አይደለም:: ዛሬ ዓለም በሙሉ ባለቤቶቹም ጭምር MDGs በተለይ በ Sub – Sahara አገሮች እንደማይላኩ በይፋ እየገለጹ ነው:: ምክንያቱም /ዋነኛው/ የግብ 8 አለመሳካትና ባለቤት ማግኘት ነው:: ሌሎቹም እንቅፋት የሚሆኑ ጉዳዮች ጐልተው መውጣት አለባቸው::

4. የ MDGs እና የ PRS ግንኙነትና ትስስር በጽሑፉ እንደቀረበው Logical flow ያለውና ሰላማዊ አይደለም:: በሁለቱ መካከል ትልቅ ትልቅ ውጥረት አለ:: MDGs የ UN ፕሮግራም ሲሆን PRSP የዓለም ባንክና የ IMF Programm ነው::

   እንዲያውም UNDP እኔ የ PRSP ባለቤት ነኝ እያለ PRS ከ MDGs ጋር እንዲቆራኘለት እየጣረ ነው:: እስከ ዛሬ ድረስ የተሳካለት በኢትዮጵያና በሌሎች ጥቂት አገሮች ነው::

   ሌላው ትልቁ ስጋት እነዚህ ሁለቱም የተዋጣላቸው ፕሮግራሞች አለመሆናቸው እየታየ በመሆኑ ምናልባት በሌላ ፕሮግራም ቢቀየሩ እነዚህ ድሀ ሀገሮች ምን ሊያደርጉ ነው የሚለው:: እኔ እደሚመስለኝ እኛ ኢትዮጵያውያን እነዚህ ፕሮግራሞች የሚጠቅሙን ስለሆነ እንደተጀመረው የሀገራችን የልማት ፕሮግራም አድርጌ መያዙ ይጠቅማል ባይ ነኝ:: ቶኒ ብሌር የአፍሪካ ኮሚሽን እንዳቋቋመው ሁሉ ሌላውም ለምሳሌ ፈረንሳይ ሌላ ፕሮግራም ቢጀምር በጥንቃቂ ማየት አለብን ማለት ነው::

5. መጥቀስ ካለባቸው ሌሎች ዋና ዋና ነጥቦች MDGs ሆነ PRS ገና ወደ ደሀው የህብረተሰብ ክፍል አለመድረሳቸወ ነው:: ከ New _York እና Washington DC ወደ ዋና ዋና ከተሞች ደርሰዋል /በመንግሥት ደረጃ/ በሲቪል ማህበረሰብ አማካኝነት ደግሞ ወደ ክልል ከተሞችና አንዳንድ ወረዳዎች እየደረሱ ነው:: ሱሉልታ እና ሰበታ ግን ገና አልደረሱም:: Localizing MDGs ምን ያህል ከባድ እንደሆነ እኛ አይተነዋል:: ድሀው ራሱ ያልተሳተፈበት የድህነት ቅነሳ ፕሮግራም ሊሳካ እንደማይችል ማሳወቅ ያስፈልጋል::

6. ዕድገትን በማፋጠን ድህነትን መቀነስ የሚለው ክፍል ብዙ መስተካከል ያለባቸው አስተሳሰቦች አሉ:: እንዲያውም ኢትዮጵያውያን በከፍተኛ ደረጃ ውይይት ማድረግ ያለብን ይመስለኛል:: እዚህ ላይ በጣም አሳሳቢዎቹ ሁለት ጉዳዮች ናቸው:: ግብርና እና የግሉ ዘርፍ ኢኮኖሚ በድህነት ቅነሳ ላይ ያላቸው ሚና::

አቶ ያቦወርቅ ኃይሌ የመጀመሪያ ዲግሪያቸውን በቢዝነስ አድሚኒስትሬሽን ሁለተኛ ዲግሪያቸውን በአለም አቀፍ ቢዝነስ ማኔጅመንት አግኝተዋል:: አቶ ያቦወርቅ □□ሌ በበርካታ ቦታዎች በኃላፊነት ደረጃ ያገለገሉ ሲሆን ለመጥቀስ ያህል:- በAction-Aid Ethiopia እና ዩጋንዳ □ስዓ በኘሮግራም ዳይሬክተርነት እንደዚሁም ኘሮኘራይድ የሚባለው መንግስታዊ ያልሆነ ድርጅት መስራችና ሥራ አስኪያጅነት አገልግለዋል:: በአሁኑ ሰዓት በ ACORD □ስዓ በኘሮግራም ዳይሬክተርነት □□ሥሩ □□ኛሉ::

እኔ ለአለፉት 30 - 35 ዓመታት ለግብርና የምንሰጠው ትኩረት የተሳሳተ ይመስለኛል፡፡ 80% የሰው ጉልበት 90 % የውጭ ንግድ ገቢ ስለሚይዝ ትኩረታችን እዚያ ይሁን የሚል ነው፡፡ እኔ እንደሚመስለኝ የድህነታችን ዋነኛ ምክንያተ ይህ የመስለኛል፡፡ ማነው ይህን ዓይነት የኢኮኖሚ ዘርፍ ይዞ ከድህነት የወጣው? ማነው ይህንን ሳይቀይር ያደገው፡፡ እኔ አልሰማሁም አላነበብኩምም፡፡ እስኪ በዚህ ጽሑፍ በቀረበው አህዛዊ መረጃ እንኳን እንመልከት

- Services 8% የሰው ኃይል ይዞ 40% ለ GDP ያበረክታል
- ግብርና 80% የሰው ኃይል ይዞ 46% ለ GDP ያበረክታል
- ኢንዱስትሪ 6.5% የሰው ኃይል ይዞ 13% ለ GDP ያበረክታል

ታዲያ ለምንድን ነው እኛ ለዘመናት ትኩረት የምንሰጠው ምርታማነት በጣም ዝቅ ያለና እያሽቆለቆለ በሚሄድ ሲክተር ላይ የሚሆነው?

ለግሉ ዘርፍ የተሰጠው ትኩረት አጥጋቢ አይደለም፡፡ ገበሬው የግሉ ዘርፍ አካል መሆን አለመሆን ብዙም የሚያጨቃጭቅ አይመስለኝም፡፡ ትልቁ ችግር የግሉ ኢኮኖሚ ካልዳበረ ከድህነት መውጣት እንደማይቻል አበክሮ አለመግለጹ ነው፡፡ የግሉ ዘርፍ ያለበትን ችግር ምንም አለመነሳቱ አግባብ አይደለም፡፡ Privatation በኩል ያለው ሂደት ምን እንደሚመስል በጽሑፉ ውስጥ መካተት አለበት፡፡

7. በገጽ 17 የቀረበው የኢኮነሚ ዕድገት ዋነኛ ምክንያት የዝናብ ስርጭት መስተካከል መሆኑን /በአንፃራዊ መልክ/ ማመልከት ያሻል፡፡ ድርቅ ቢኖር ኖሮ ሊመዘገብ የሚችለው ዕድገት ምን ሊሆን እንደሚችል መታወቅም መገለጽም አለበት፡፡ እዚያው ገጽ ውስጥ ከ1988 /47.5% / እስከ 1997 /37.7%/ ድህነት በ 8.8% እንደቀነሰ ተገልጾአል፡፡ ይህ ማለት በ10 ዓመት ውስጥ ድህነት 8.8% ዝቅ ካለ እንዴት አድርጎ ነው በቀሩት 8 ዓመታት በ 41.2% ሊቀንስ የሚችለው? ከተቻለ ጥሩ ፡፡ ግን እንዴት እንደሚቻል ማሳየት ያስፈልጋል፡፡
8. በትምህርት ላይ የተገኘው ድል ብቻ መጋነን የለበትም፡፡ ችግሮቹም ጐን ለጐን መቅረብ አለባቸው፡፡ 20 % በታች የ1ኛ ደረጃ ትምህርት የመጨረስ ሁኔታ ባለበት አገር ትኩረት መሰጠት ያለበት ስላለው ችግር ነው፡፡ ዛሬ ብዙ ወላጆች ልጆቻቸው ገና በህፃንነታቸው /በ16 ዓመት/ ከትምህርት ቤት እየወጡ ከሙያውም ከፐሪፓራቶሪውም ሳይሆኑ ቀርተው ጭንቅ ላይ ናቸው፡፡ ጽሑፉ እነዚህንና እነዚህ የመሳሰሉትን ችግሮች እንዲት ሊቀርፉ እንደሚችል ቢያቅድ ይመረጣል፡፡
9. ስለውሃ አቅርቦት የሚያብራራው ክፍል ችግሮችን ስለማይዳስስ አንባቢ ማግኘቱ ያጠራጥራል፡፡ አዲስ አበባ በምግብና በውሃ ራሺን በወደቀችበት ጊዜ ጥሩ እቅድ ተዘጋጅቶአል ማለቱ ብቻ በቂ አይመስለኝም፡፡
10. ስለተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ የቀረበው ጽሑፍ መስተካከል አለበት፡፡ እዚህ ላይ ያለው ችግር በጣም ከፍተኛ ነው ብዙዎች ኢትዮጵያ በሙሉ በረሀ እንዳትሆን እየሰጉ ነው፡፡ ግብጾች እንኳን ከኢትዮጵያ የሚመጣ አፈር ደለል ስላስቸገራቸው ስተራተጂአቸውን እየቀየሩ ነው፡፡ እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ በ2000 ዓ.ም. ሁለት ዛፍ ሊተክል ነው ችግሩ ይቃለላል ማለት በቂ አይመስለኝም፡፡ ምን ዝግጅት እንደተደረገ ችግኞች መፈላት አለመፈላታቸው፣ መሬት ያለው ሰው መቆጠር አለመቆጠሩን፣ የሕዝቡ ፈቃደኝነት መታወቅ አለመታወቁ፣ እስከ ዛሬ ድረስ በየዓመቱ የሚተኩሉት ዛፎች ዕጣ ፈንታ ምን እንደሆነ ተጠንቶ ትምህርት መወሰድ አለመወሰዱን ማሳወቅ ያስፈልጋል፡፡ አስፈላጊ መመሪያዎች ሕጐችና ደንቦች መውጣታቸው ብቻ የኢትዮጵያን የተፈጥሮ ሀብት ችግር ያጠፋል ማለት ያዳግታል፡፡
11. በቁጥር 3.2 ኢትዮጵያ ከአፍሪካ አገሮች አንፃር የቀረበው ጽሑፍ ዓላማው ግልጽ አይደለም፡፡ የሌላ አፍሪካ አገሮች ስላልተሳካላቸው እኛም ባይሳካልን አያስደንቅም ለማለት ከሆነ ትክክል አይመስለኝም፡፡ ይልቅስ ጽሑፉ የጋራ ችግሮቻችን ላይ ቢያተኩር ይመረጣል፡፡
12. በመጨረሻ በጣም ያስደነቀኝ ጉዳይ አቶ ጌታቸው ስለአፈጻጸም ጉዳይ በብዛት አለማንሳታቸው ነው፡፡ እንደ Challenge እንኳን አርእስት ሰጥተው አለማንሳታቸው ገርሞኛል፡፡እርግጠኛ ነኝ አቶ ጌታቸው መልካም አስተዳደር ከሌለ እነዚህ ዕቅዶች በሙሉ የመደርደሪያ ማዳመቂያ እንደሚሆኑ ያውቃሉ፡፡ ስለዚህ በወቅቱ የሚታዩ፣ ወደፊት ሊከሰቱ የሚችሉ ወይም እነዚህን ዕቅዶች ለማሳካት የሚያስፈልገውን መልካም አስተዳዳር መግለጽ አለባቸው ባይ ነኝ፡፡

በቅርቡ የ Africa Civil Society Forum በቅርቡ አዲስ አበባ ባደረገው ስብሰባ ያቀረባቸወን ወደ 95 /ዘጠና አምስት/ የማጠጉ MDGs ን ለማሳካት የማያስፈልጉ የመልካም አስተዳዳር recommendations ለአዘጋጆች በመተው የምሰጠውን ሀሳብ አቆማለሁ፡፡

ከግራ ወደ ቀኝ አቶ ያቦወርቅ ሃይሌ / አንደኛ ተቺ/፣ አቶ ጌታቸው አደም /አቅራቢ/፣ ዶ/ር ጌትነት አለሙ /አወያይ/፣ ዶ/ር ደግነት አበባው /ሁለተኛ ተቺ/

በአቶ ጌታቸው አደም ተዘጋጅቶ በቀረበው ጽሑፍ ላይ የቀረበ አስተያየት

ዶ/ር ደግነት አበባው በአሁኑ ሰዓት በኢትዩጵያ የኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር በምርምርል ተቋሙ ውስጥ በ በመሥራት ላይ ይገኛሉ:: ዶ/ር ደግነት አበባው የመጀመሪያና ሁለተኛ ዲግሪያቸውን በአግሪካልቸር ኢኮኖሚክስ ሲሆን የመጨረሻውን የዶክትሬት ዲግሪያቸውን በኢኮኖሚክስ በጀርመን አግኝተዋል::

ዶ/ር ደግነት ከዚህ በፊት በጅማ ዩኒቨርስቲ በመምህርነት አገልግለዋል::

በመጀመሪያ ይህን ትልቅ □ሀ□ር ልማት ጉዳይ ለዚህ መድረክ ለመወያያ ርዕስነት በመምረጡ ለኢትዮጵያ የኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ምስጋና አቀርባለሁ:: ሁላችንም እንደምናውቀው የምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ታሪካዊ አመጣጥ፣ የደሃ ሀገራት ተሳትፎ፣ የለጋሽ ሀገሮችና የሌሎች የልማት ተቋማት ትስስርን የተመለከተ ትንታኔ መስጠት በጣም አስቸጋሪና □ረጅ ብ□ ዕውቀት የሚጠይቅ ጉዳይ ነው::

በዚህ ረገድ አቶ ጌተቸው በጽሁፋቸው የተነተኑት እና በዚህ መድረክ ያደረጉት ንግግር ሰፊና አስተማሪ በመሆኑ ያለኝን ምስጋና ላቀርብላቸው እወዳለሁ::

በጽሁፋቸው □ስዓ የምዕተ ኣመቱን ግቦች በኢትዮጵያ ለማሳካት በየዘርፉ እስከ አሁን በመከናወን ላይ ያሉትንና እና በመሪ የልማት ዕቅድ(PASDEP) ለማከና□ን የታሠቡ ድርጊቶችን በስፋት አትተውልናል:: በሁሉም ጉዳዮች ላይ የግል አስተያየቴን መስጠት አሁን ካለን ጊዜ እና ቦ□ አንጻር ተስማሚ አይመስለኝም:: ለብዙዎቹም ጉዳዮች ጥልቅ የሆነ ጥናትና ምርምር እስካልተደረገ ድረስ የመጨረሻ □ም□ሜ ላይ መድረስ አስቸጋሪ ነው:: ነገር ግን የዚህ መድረክ ዋና ዓላማ እኔ እንደሚመስለኝ በተነሱ ጉዳዮች ላይ የመጨረሻ ድምዳሜ ወይም ትችት መስጠት ሳይሆን ያሉብንን ዘርፈ ብዙ የልማት ችግሮች ማወቅና ለመፍትሄዎቻቸው ደግሞ በተለያየ ዘርፍ ያላሰለሰ ጥረት ለማድረግ እንድንችል የጋራ ግንዛቤ ለመፍጠር የሚያነሣሣ ሀሳብ መጫር ይመስለኛል::

በመሆኑም በግሌ ከአቶ ጌታቸው ፅሁፍ ውስጥ በመረጥኳቸው አንዳንድ ጉዳዮች ላይ አስተያየቴን ለመስጠት እወዳለሁ:: የምከተለውም ዘዴ በምዕተ ዓመቱ የልማት ግቦች ዙሪያ በተሰነዘሩት ትንታኔዎች ላይ ማተኮርን ነው::

1. ***ዕድገትን በማፋ□ን ድህነትን መቀነስ ብሎም ማስወገድ***

ዲዲተ ሃኢቦናሠኢ ዐድነተ በፍተናዉን አስተዋጽኦ እያደረገ መሆኑን

ሐ. በግብርናው ዘርፍ ለተገኘው ዕድገትም የመሠረተ ልማት አውታሮች ግንባታ፣ ሴፍቲኔት

ፕሮግራም፣ የግብርናው ዘርፍ ኤክስቴንሽን እና ሌሎችም ተዛማጅ ምክንያቶች ተካተዋል::

በሌላ በኩል ግን በገሀድ የሚታዩት ችግሮች ለምሳሌ:-

1. የግብርና ምርታማነት /□ቅተኛ የመሬት እና የጉልበት ምርታማነት/ በጣም አናሳ ሆኖ መገኘት፣
2. ከከተማ ወደ ገጠር ያለው የህዝብ ፍሰት ከጊዜ ወደ ጊዜ □□ፊ መረ መሄ□፣ እና
3. በገጠር ድህነት ሲቀንስ በከተማ ግን በከፍተኛ ፍጥነት ድህነት እየተስፋፋ መሄዱን ተናግረዋል::

በ□ሁ□ የአንዳንዶቹ ችግሮች መንስኤ ቢጠቀስም የብዙዎቹ ችግሮች መንስዔ ግን በግልፅ አልተጠቀሰም:: እኔ ፅሁ□ ቢጸካትታቸው ብዬ የምላቸው ጉዳዩች የሚከተሉት ይሆናሉ::

ሀ. ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረገው የህዝብ ፍልሰት ምክንያቶች ምንድን ናቸው? ከገጠር ወደ ከተማ የሚደረገው ፍሰት ከድህነት ለማምለጥ (Livelihood Crisis) ነው ወይንስ በሌላ ምክንያት? ከገጠር ወደ ከተማ የሚፈልሱት ሰዎች የድህነት ሁኔታ ምን ይመስላል? ድሆች ወደ ከተማ እየገቡ በከተማ □ሚ□ኘውን ጸለውንም የድሃ ህብረተሰብ ቁጥር ከጨመሩ ለ□□ሩ ክፍለ ኢኮኖሚ የድሃነት ህብረተሰብ ቁጥር መቀነስ አንዱ ምክንያት ይኸው ጉዳይ ሊሆን ነው?

ነው:: ችግሩንስ በዘላቂነት ለመፍታት ምን የታሰበ ነገር አለ?

2. የትምህርት ዘርፍና □ስ□ □□ል ልማት

በአሁኑ ወቅት ድህነትን ለመቀነስ የትምህርት ጠቃሚነት ከፍተኛ ግንዛቤ ጸ□ኘ ጉዳይ ነው:: በትምህርት ዘርፍ

ኢትዩጵያ በርካታ የልማት ዕንቅስቃሴዎችን እያደረገች ነው:: በ□□ረጸ□ በሁሉም ቦታ የልጆች የትምህርት ተሣትፎ እያደገ መጥቷል:: □ህ □ሁ□ ላ□ እንደተገለፀው አበረታች ተግባር ነው:: እስከ አሁን ላለው ስኬት የተለያዩ የህብረተሰብ ክፍሎች፣ ለጋሽ ሀገራት እና መንግስት የየራሳቸውን አስተዋፅኦ አድርገዋል:: ጠንካራ የሚባሉት የትምህርት ዘርፉ ተግባሮች:-

- የትምህርት ቤቶች ግንባታ በከፍተኛ ፍጥነት መስፋፋቱ፣
- የልጆች የትምህርት ተሳትፎ በተለ□ም □1ኛ ደረጃ ትለቅ ክመር□ ማሣ□ቱ፣
- የሴት ልጆች የትምህርት ተሣትፎ ማ□□፣ እና
- ፍትሃዊ የሆነ የትምህርት ስርጭት □ጸ□□ መሄዐ □□ኙበ□ል::

እነዚህ ከላይ የጠቀስኩአቸው በደንብ ተብራርተዋል:: ብዙም አስተያየት የለኝም እድገቱ ይቀጥል ነው የምለው:: □እኔ አስተያየት ከትምህርት አሃዛዊ መስፋፋት ጎን ለጎን እየታየ ከመጣው የትምህርት ጥራት (Education Quality) እና ቅልጥፍና (Education Efficiency) ላይ ነው:: በፅሁፉ ውስጥ ይህ ጉዳይ ብዙም ትኩረትና ትንታኔ አላገኘም:: በብዙ ሃገሮች የትምህርት ጥራት እና ቅልጥፍና ከአሃዛዊ የትምህርት ተሣትፎ ጋር ተነጣጥሎ አይታይም:: የትምህርት ዘርፍ ስኬት ዋና መለኪያውም ይህው ጉዳይ ነው:: □እኔ ምኞት ብዙ ሰው እየተማረ ብዙውም ትምህርቱን እየጨረሰ በእነዚህም ብዙ ስራ ሲኖር ማየት ነው:: ይህን ትስስር መፍጠርና ማጠናከር ዋናው የትኩረት አቅጣጫ መሆን ይገባዋል::

አሁን ያለውን ሁኔታ ስናይ ግን የትምህርት ዘርፉ በዚህ ረገድ ሠፊ ችግሮች አሉበት።

ሀ. የትምህርት ግብዓቶች ጥራት እና ብቃት (Quality of School Inputs)

በ□ህ ረ□□ □መምህራን የትምህርትና ስልጠና ደረጃ መጣኝ መሆን፣ የትምህርት መርጃ መሣሪያዎች /ለምሣሌ: መፅሐፍ፣ የመማሪያ ክፍል፣ የውሃና የሽንት ቤት አቅርቦት፣ የቤተ መፃህፍት መኖር ወዘተ/ ይገኙበ□ል። በ□ህ አኳያ የኢትዩጵያ የትምህርት ዘርፍ አሁንም ቢሆን □ፀፅ ብ□ □□ □ላ የቀረ መሆኑን አንደንድ አሃዛዊ መረጃዎች ይጠቁማሉ።

ሠንጠረዥ 1: በ1ኛ እና በ2ኛ ደረጃ ት/ቤቶች የሠለጠኑ መምህራን ስርጭት በኢትዩጵያ በ1997 □ም. (%)

□ልል	1ኛ □ረጽ □መጀመሪጸ እርከን /1-4/	1ኛ □ረጽ ሁለተኛ እርከን /5-8/	ሁለተኛ □ረጽ /9-12/
ትግራይ	93	52	21
አፋር	83	68	50.9
አማራ	97.6	52	40.3
ኦሮሚጸ	97.3	43	30.9
ሶማሊ	91.7	4	32.3
ቤንሻንጉል ጉምዝ	100	70	22.5
□.ብ.ብ.ህ	99.4	69	34.2
ፉምቤላ	88.2	85	28.3
ሀረሪ	86	38	45.6
አ.አ	97	84	82.1
	91	80	82.5
አጠቃላይ	**97**	**54.8**	**40.5**

ምንጭ: MOE, Education Statistics Annual Abstracts, 2004/5

የተማሪ አስተማሪ ጥምረት ደግሞ በ1ኛም ሆነ በ2ኛ ደረጃ ት/ቤቶች ከጊዜ ወደ □□ እየናረ ሄዷል። ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ያለውን አሃዝ ብንመለከት እንኳን በ1987 □ም. እና በ1997□ም. መካከል የተማሪ አስተማሪ ጥምረት በመቶ ፐርሰንት /ከ33 ወደ 66/ አሻቅቧል። ሌላው ጉዳይ ደግሞ የተማሪ ክፍል ጥምረት /Class Size/ ነው።በኢትዩጵያ መስፈርት በአንድ ክፍል ውስጥ መኖር የሚገባው ተማሪ ብዛት በአንደኛ ደረጃ 40 ሲሆን በ2ኛ ደረጃ ደግሞ 50 ነው። ነገር ግን በተፅባር □ሚታየው ከዚህ ተመን በጣም የራቀ ነው። ለምሣሌ፣ በ1987 ዓ.ም. በአንደኛ □ረጃ ት/ቤት 48 ሲሆን በ1996 ዓ.ም. ግን ይህ አሃዝ 74 ደርሷል። በሁለተኛ □ረጃም እንደዚሁ የተማሪ አስተማሪ ጥምረት በ1987 ዓ.ም. እና በ1996 □ም. መካከል የ55 በመቶ /ከ33-51/ ጭማሪ አሳይቷል። የተማሪ ክፍል ጥምረት ደግሞ በ24 በመቶ /63-78/ ከፍ ብሏል።

ከላይ የተጠቀሱት ነጥቦች የሚጠቁሙት ዋና ነገር በ1ኛም ሆነ በሁለተኛ □ረጃ ት/ቤቶች ከላይ ለሚማሩ ተማሪዎች ተገቢውን እውቀትና ክህሎት ለማስያዝ ኢትዩጵያ በትምህርት ዘርፍ ያሉበትን ችግሮች ነው። ስለዚህ የመንግስትና መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እንዲሁም ህብረተሰብ ለጋሽ አካሎች መምህራንን በብዛትና በብቃት ለማሰልጠን ቀጣይ የጋራ ርብርብ እንዲያደርጉ ያስፈልጋል። በት/ቤቶች ግንባታም እንደዚሁ አሁን ያለውን የተጨናነቀ የተማሪ ክፍል ጥመርታን እና ቀጣይ የትምህርት ተሣትፎን በማጣጣም አዳዲስ ት/ቤቶች እና ተጨማሪ የመማሪያ ክፍሎች በነባር ትምህርት ቤቶች ሊገነቡ ይገባል። በአቶ □ታቸው ፅሁፍ ላይ የተለያዩ ተስ□ ሰጪ ድርጊቶች በእነዚህ ዙሪያ ተ□ቅሰዃል። ነገር ግን በእሳቸው በፅሁፍ ውስጥም ሆነ በኢትዩጵያ የአምስት ዓመት የልማት መሪ ክቅ□ ያልተጠቀሰው የተማሪና ክፍል መጠን (Class Size) ነው። በዚህ ላይ ያላቸውን አስተያየት ቢጸካትቱ ጥሩ ነው።

ለ. የትምህርት ስርዓቱ ወጪ ቆጣቢነት እና ቅለጥፍና (School Output

indicators) በዚህ ረገድ የአንድ የትምህርት ስርዓትን በመማር ላይ ያሉት ተማሪዎቹ የትምህርት አፈፃፀም (Internal Efficiency/ How measure) እና ትምህርት ጨርሰው በሚወጡት ተማሪዎች የስራ አፈፃፀም (External Efficiency) ማየት ይቻላል:: በመጸመሪጸ□· መመ□ኛ ሊ□□ የሚገባቸው:-

1ኛ. የተማሪዎች ክፍል የመድገም መጣኔ (Grade Repetition Rate)
2ኛ. የተማሪዎች ትምህርት አቋርጦ መውጣት መጣኔ (Dropout Rate)
3ኛ. የተማሪዎች የ1ኛ ደረጃ ትምህርት የመጨረስ መጣኔ (Primary Completion Rate) እና የመሣሠሉት ናቸው::

እዚህ ላይ መታወቅ የሚሻው ዋናው ነገር የትምህርት ተሣትፎ አስፈላጊ ቢሆንም ከላይ የተ□ረ□ሩትን መመዘኛ ዎች በአግባቡ ማሣካት ካልተቻለ የተለያዩ የልማት ዘርፎች ማለትም ለምሣሌ የኢኮኖሚ ዕድገት፣ ማይምነትን ማጥፋት፣ ጤናን ማሻሻል የህዝብ ብዛትን ለመመጠን የአካባቢ ደህንነትን ማረፉ□ነ □□ታ ዕኩልነትንና ሴቶችን የማብቃት ግብ እና ሌሎችንም ከትምህርት ዘርፋ ልማት በቀጥታና በተ□ሻሻሪ □ሚ□ትን አስተዋፅኦዎች አነስተኛና ቀጣይነት የሌላቸው ያደርጋቸዋል::

አቶ ጌታቸው በፅሁፋቸው ውስጥ ኢትዩጵያ በትምህርት ዘርፍ የምርት ዓመቱን የልማት ግብ ከተጣለው የጊዜ ገደብ /ማለትም ከ2015 እ.ኤ.አ/ ቀድማ /2ሠ፱ እ.ኤ.አ እንደምትደርስ እና ይህም የገቡ ስኬትን እንደሚያሳይ ገልፀውልናል:: በእኔ አስተያየት አሁን ያለውን ከፍተኛ □ትምህርት የማቋረጥ አዝማሚያ /14 በመቶ ከአንደኛ □ረጽ እና 22% ከ1ኛ □□ል/፣ □ቅተኛ □ኛ ደረጃ ትምህርት ማጠናቀቅ መጣኔ 57% የሚሆኑት ብቻ 5ኛ ክፍል የሚያጠናቅቁ መሆኑ እና ብዙዎችም ክፍል የመድገም ሁኔታ እንደሚያጋጥማቸው መታየቱ መቶ በመቶ የንጥር የአንደኛ □ረጽ የትምህርት ተሣትፎ (Net Primary Enrollment Rate) ማሣካት አስቸጋሪ ነው እላለሁ:: ሁኔታዎች እየተሻሻሉ ስለሚሄዱ በርግጥ የንጥር ተሣትፎ መጣኔ አሁን ከለበት የተሻለ እንደሚሆን መገመት አያዳግትም:: በእኔ አስተያየት ዋናው ነገር ልጆችን ት/ቤት ማስገባቱ ብቻ ሳይሆን የሚማሩትን ትምህርት ብቃትና ጥራት መከታተል እና እንዲሻሻልም ያላሠለሰ ጥረት ማድረጉ ነው:: ንጥር የትምህርት ተሣትፎ (Net Primary Enrollment Rate) በሠለጠኑት አገሮችም አማከይ አሃዝ ከመቶ ፐርሰንት ያነሠ ነው:: ነገር ግን በነዚህ ነገሮች ት/ቤት የገቡ ልጆች ሁሉ ትምህርት የማጠናቀቅ ዕድላቸው እጅጉን የሠፋ ነው ይህ የሚጸመለ□ተ□· በኢትዮጵያ ተማሪዎች የ1ኛ □ረጽ ትምህርታቸውን በፍጥነት በጥራት እንዳይጨርሱ የሚገታቸው መሰናክሎች (constraint) በጥንቃቄ መለየት እና መፍትሄ መሰጠት ቀጣይነት ያለው የትምህርት ልማትን ለማረጋገጥ እና ከሱም የሚገኘውን ዘርፈ ብዙ አስተዋፅኦ ለማፅኘት ይረዳል::

የትምህርት ዘር□ን External Efficiency በተመለከተ በየደረጃው ትምህርት □ሚፈ ርሱ ተማሪዎችን በተማሩበት /በሰለጠኑበት ሙያ ዘርፍ ስራ የማግኘት /የመፍጠር አቅም/ዕደል መከታተልና በስራ ላይ ሆነው የሚያዩትን የትምህርት ይዘት (curriculum) ጠንከራና ደከማ ጎን ማወቅ እና ለቀጣይ መሻሻል አስተያየቶችንና የጥናት ውጤቶችንም በትምህርት ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ማከተት ይገባል:: ብዙ ሰው ተምሮ ብዙ ስራ ከላገኘ እና የተማረውን ሙያ በተግባር ከልተጠቀመበት ለግለሰቡም ሆነ ላስተማረው ቤተሰቡ እና ለሀገር ያለው ኪሣራ ከፍተኛ ነው:: ስለዚህ መንግስት የትምህርት የሙያ ዘርፎችንና የስልጠና ዘዴውን ከገበያ አኳያ ማጣጣም ይኖርበ□ል::

3. □□ታ እኩልነትን ማረጋገጥ

በአጠቃላይ ሲታይ ኢትዮጵያ ይህን ግብ ለማሣካት በተለይም ከቅርብ ዓመታት ጾምሮ □ተለጸ□ እንቅስቃሴዎችን በተለያዩ ዘርፎች (ለምሳሌ በትምህርት ፣ በጤና ፣ በፓለቲካ በስራ ማግኘት ወዘተ) እያደረገች ትገኛለች:: የምዕተ ዓመቱ ዓላማዎች እና አመልካች መሥፈርቶች □ባብ እና በዚህ ጉዳይ ላይ ሁሉን አቀፍ የሆነ ጥቆማ አይሠጡም:: የዚህን ግብ ለመከታተል በምዕተ ዓመቱ የልማት መርህ ላይ የተቀመጡ ዋና ዓላማ የፃ□ ልዩነትን በ1ኛ ደረጃ ትምህርትእና በ2ኛ ደረጃ ትምህርት ሙሉ በሙሉ እ.ኤ.አ በ2005 ማጥፋትና በሁሉም የትምህርት ደረጃዎች ደግሞ ቢዘገይ እ.ኤ.አ በ2015 ማስወገድ ነው:: ከዚህ መርህ አንፃር ኢትዮጵያ አሁን ያለችበትን ዕውነ□ ከቅርብ ጊዜ ጀምሮ የሚያበረ□□ ቢሆንም ግቡን ሙሉ በሙሉ ለማሣካት ግን የሚሣናት መሆኑን ይጠቁማል::

ሠንጠረዥ 2: በ1ኛእና 2ኛ ደረጃ ት/ቤቶች ያለው ትምህርት ተሣትፎ የፆታ ልዩነት (Gender Gap) በኢትዮጵያ

□ም	አንደኛ □ረጽ 1-8	ሁለተኛ □ረጽ 9-10
1991	20.6	
1992	20.2	
1993	20.3	4.0
1994	20.5	6.7
1995	20.8	9.7
1996	18.30	12.3
1997	16.5	14.8

ምንጭ: MOE, Annual Education Statistics Annual Abstracts, 2004/05

ከ1991 ዓ.ም እስከ 1997 ዓ.ም ባለው □□ በ1ኛ ደረጃ ት/ቤት መጠነኛ የሆነ □□ታ ልዩነት መጥበብ ታይቷል:: ነገር በሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ውስጥ የነበረው የፆታ ልዩነት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየናረ መሄዱን የመንግስትም አሃዛዊ መረጃዎች በግልጽ ያሣያሉ:: ለዚህ ሁኔታ ምክንያቶቹና መፍትሄዎቹ በቂ ትኩረት አልተሠጠውም:: በመሪ ክቅዐ ም (PASDEP) ላ□ ጸለ□· □ቋሚ አመልካች የለም /በተለይ ስለ 2ኛ □ረጽ/ □ኛ ደረጃም ቢሆን የፃታ ልዩነትን ለማዓ በብ □ተ□ለ □ፅ ብ ክቅ□ □ለም::

4. የህፃናት እና የእናቶች ጤንነት

ምንም እንኳን የህፃናትና የእናቶች ጤና ሁኔታ በኢትዩጵያ በጣም ዝቅተኛ □ረጃ ላይ ቢገኝም ባለ□ት 30 ዓመታት ሀገሪቱ የህፃናት እና የእናቶች ህልፈትን በመዋጋት እና በከፍተኛ ፍጥነት በመቀነስ ተጠቃሽ ከሆኑት አገሮች አንዷ ናት:: ለጥሩ □ና ብዙ ነገሮች (ለምሳሌ የገቢ መጨመር፣ የጤና ተቋማት መበራከት፣ የትምህርት ሽፋን መጨመር፣ የአስተሳሰብ ለውጥ ማድረግ፣ የሌሎች መሠረታዊ የሆኑ አገልግሎቶች መገኘት) ቀጥተኛ እና ተዘዋዋሪ ተፅዕኖ እንደሚኖራቸው □ሚታወቅ ሀቅ ነው:: በህፃናት እና በእናቶች ጤና ላይ □ተ□ኘው መጠነኛ መሻሻል ከላይ ከተጠቀሱት ጋር የቅርብ ዝምድና ሊኖረው ይችላል:: በሌላ መልኩ ደግሞ የህፃናት እና የእናቶች ጤንነት መሻሻል ገቢን እና ድህነትን ለማስ□□ እንዲሁም የሰው ሃይል ልማትን ከፍ ለማድረግ የጎላ አስተዋፅኦ ጸ□ርፉል::

ሠንጠረዥ 3: የህጻናት እና የእናቶች ጤና ሁኔታ

□ም (እ.ኤ.አ)	ከአንድ አመት በታች ያሉ ህፃናት ህልፈት (ከ1000አዲስ ትውልድ መጠን	ከ5 ዓመት በታች ያሉ ልጆች ህልፈት (ከ1000ልጆች □ስዓ) መጠን	በ□ሊ□ ሣቢጸ ለዕለፈተ ህይወት □ሚ□ረ□ እናቶች መጠን (ከ1000/000)
1990	**128**	**204**	**1800**
2000	**117**	**166**	**850**
2004	**97**	**140**	**871**
□ምክተ □መቱ ፅብ በ 2015	**43**	**68**	**450**
ከግብ ለመድረስ የሚያስፈልግ አመ□ዊ አፈፃጸም (በ1990እና በ 2015 መካከል)	**- 3.4**	**- 5.4**	**- 54**
□እስከአሁን አፈጻጸም (ከ1990-2004)	**-2.2**	**-4.57**	**-66**
ግብን ለማሣካት ኢትዮጵያ ያላት ዕድል	***ምናልባት*** (Probably)	***ምናልባት*** (Probably)	***ይቻላል***(Likely)
አስተያየት (ከግቡ ለመ□ረስ)	□በለ□ (more effort)	□በለ□ (more effort)	

ምንጭ:- ትንታኔ ከራሴ አሃዛዊ መረጃ World Bank እና የአቶ ጌታቸው ፅሁፍ::

5. የውጭ ኢኮኖሚ ልማት/ ትብብርን በተመለከተ

በ□ሁ□ □ስዓ በ□□ ልማት ትብብር ረ□□ እስከሁን ኢትዮጵያ የምታገኘ□ የልማት ዕርዳታ የነፍስ ወከፍ ገቢ ከሰሃራ በታች ከሚገኙ ሃገሮች አማካይ (26 የአሜሪከን ዶላር) በግማሽ እንደሚያንስ ተጠቅሷል:: በሌላ በኩል ደግሞ ይህ አገር ወደ 26 የአሜሪከን ዶላር ከፍ ቢል ኢትዮጵያ ያቀደቻቸውን የልማት ግቦች ለማሳከት ከበቂ በላይ እንደሚሆን ተጠቁሟል:: ነገር ግን ከውጭ ከዕርዳ□ ፋር በተጸጸ□ □ር□ብ□ ችግሮች እንዳሉ በተለያየ ጊዜ በሌሎች ሀገሮች በተደረጉ ጥናቶች እንረዳለን:: በዚህ ፅሁፍ ውስጥም የተነሱት:-

1. □□□ ክር□□ በመ□ቀም ረ□□ የአቅም ውስንነት (Absorptive Capacity)

2. □ክር□ታው ጥራት (Aid Quality)

3. ከዕርዳታው አስተዳደር ጋር የተያያዙ አስተዳደራዊ ችግሮች

4. □ክር□ታው ፍሰት በመከከለኛ □□□ አድማስ መተንበይ አለመቻሉ እና ሌሎችም አብይት ችግሮች ኢትዩጵያ ላቀደቻቸው የልማት ስራዎች ከፍተኛ አሉታዊ አስተዋጽኦ አላቸው::

አቶ ጌታቸው ዘርፈ ብዙ የሆኑ የልማት ግቦችን ማለትም በ PASDEP እና በ MDGs ኢትዮጵያ እንደምታሣካ ሲተነትኑ ከውጭ ዕርዳታ ፋይናንስ ጋር የተያያዙ ችግሮችን በተመለከተ ያላቸው ግምት ወይም □ካቤ (Assumption) ምን እንደሆነ ቢያብራሩ ዓ ሩ □መስለኛ ል:: ከላይ የተዘረዘሩት ችግሮች ሁኔ□ አሁንስ መንግስት ለሚያስበው የልማት እንቅስቃሴ አሉታዊ ገጽታ አይኖራቸውም ወይ?

ስለተሰጠኝ ዕድል አመሰግናለሁ::

አቶ ጌታቸው አደም አስተያየት ሰጪዎቹ ባቀረቡት ትችት ላይ የሰጡን ማብራሪያ

አቶ ጌታቸው አደም አስተያየት ሰጪዎቹ ያቀረቡት አስተያየቶች ጠቃሚና ውይይቱን ይበልጥ ሊጸ□ብረ□ እንደሚችል በመግለጽ በየተወሰኑ አስተያየቶች ላይ ማብራሪያ አቅርበዋል፡፡

የአቶ ያቦወርቅ □□ሌ ትችትን አስመልክቶ

- ፁሑፉ ሁሉም ነገር ያለችግር እንደሚጓዝ ችግሮችም ካሉ ከወዲሁ ታስበላቸዋል፣ ታቅዶላቸዋል በሚል መንፈስ የተዘጋጀ ነው የሚል አስተያየት ቀርቧል፡፡ □□ህ ላ□ በ□ሑ□ □ስዓ □ታኝ ሁኔታዎች (Challenges) ተብለ□ □ተ□ቀሱ
- ጉዳዩች የሚያሳዩት ችግሮች እንዳሉ በተለይ ኢትዩጵያ ውስብስብ የውስጥና የውጭ ችግሮች እንዳሉባት ከግንዛቤ በማስገባት ነው ጹሑፉን ለማቅረብ የተሞከረው በማለት ምላሽ ሰዓ ተኻል፡፡
- PRSP እና MDGs እንደ እምነት (Religion) ተ□ስ□ኻል ተብሎ ለቀረበ አስተያየት ኢትዩጵያ PRSP እና MDGs እንደወረዱ እንዳሉ አይደለም የወሰደችው ከአገራዊ ፖሊሲዎችና ስትራ-ጂዎች ጋር እንዲጣጣሙ ነው □ተ□ረ□□፡፡ PRSP እና MDGs ከአለም ባንክ እና የአለም የገንዘብ ድርጅት ስለመጡ ወይም የገንዘብ ክር□□ ጸስ□ኛሉ በሚል ሳይሆን እንደአጋጣሚ መንግስት የነደፋቸው ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ድህነትን መቀነስ ላይ ማዕከል ያደረጉ በመሆናቸው ነው የተቀበልናቸው፡፡ ስንቀበላቸውም ከአገራችን ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ጋር እንዲጣጣሙ ነው የተደረገው፡፡ በእኛ የድህነት ቅነሳ ኘሮግራም አራት የማዐዘን ድንጋዩች የምንላቸው የፖሊስ አቅጣጫዎች ሲኖሩ በምክተ ዓመቱ ግቦች ያሉት 18ቱ ግቦች በ4ቱ□ስዓ እንዲወድቁና አገራዊ እንዲሆኑ ነው የተደረገው፡፡ ሌላው አገሪቱ ባላት የፖሊሲ ማዕቀፍ ውስጥ ይህን እፈጽማለሁ ስትል መጀመሪያ ለራሷ ነው፡፡ ከዛ በኋላ የለጋሾች ፍላጐት በተመሳሳይ መንገድ የሚያሟላ ለማድረግ ነው የተሞከረው፡፡ የምዕተ-አመቱን ግቦች ስንቀበል ለ□ኛ በአነስተኛ ደረጃ ነው የያዝነው የ□ኛ ፍላጐት ከዛ በላይ በፈጠነ ሁኔታ ማደግ ነው፡፡
- የአፈጻጸም ችግር አል□□ም ለሚለ□ አስተያየት ኢትዩጵያ ውስጥ ዋንኛ□ ችግር የፖሊስና ስትራቴጂ ሳይሆን የአፈጻጸም ችግር ነው፡፡ በመሆኑም በጹሑፉ ውስጥ ለማሳየት እንደተሞከረው ከቀረቡት 8 ገኸ ስትራቴጂዎች ውስጥ በመጀመሪያ ደረጃ የቀረበው የማስፈጸም አቅም መገንባት የሚል ነው፡፡ ይህ የሆነው በሁሉም □ረጽ በተለ□ በ□ረ□ □ረጽ የማስፈጸም አቅም ውስንነት ስላለ ነው፡፡
- የግሉ ዘርፍን አስመልክቶ የግሉ ዘርፍ በልማትና ሥራ ፈጠራ ትልቅ ሚና እንዳለው ይታመናል፡፡ የፅሉ □ር□ ሲባል ግን ዘመናዊ ዘርፉን ብቻ ሳይሆን ገበሬውንም ጭምር የሚያካትት እንደሆነ መዘንጋት የለበትም፡፡ የግሉ ዘርፍ አስተዋፅኦ የሚጠበቀውን ያህል ባለመሆኑ የልማትና የሥራ ፈጠራን ለማስፋፋት የሚቻልበት ሁኔታ ላይ ልናስብ □□ባል፡፡
- በግብርና ዘርፍ ላይ ለምን ግዜያችንንና ኃብታችንን ያለአግባቡ እናጠፋለን ለኢንዱስትሪ ዘርፍ ትኩረት መስጠት ይገባናል ተብሎ የተሰነዘረውን አስተያየት መቀበል ጸ□ፅ ታል፡፡ ምክንያቱም ኢንዱስትሪን ለማስፋፋት ካፒ□ል ስለሚ□□ቅ ካ□ታል ከየት ይመጣል ብለን ማሰብ አለብን፡፡ በ□ኛ አገር ሁኔ□ ካ□□ል ሊፈጠር የሚችለው በግብርና ዘርፍ ነው ምክንያቱም የግብርናው ዘርፍ ለውጪ ንግድ 90 በመቶ እንዲሁም ለጠቅላላ የአገር ውስጥ ምርት 50 በመቶ ያህል ገደማ የሚያበረክትና አብዛኛው 80 በመቶ ያህል የሰው □□ል □ጸ□ በመሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ዘርፍ ችግር አለበት ተብሎ ችግሩን መፍታት ነው የሚገባው ወይስ እንተወው ነው ማለት ያለብን፡፡

በዶ/ር ደግነት አበባው አስተያየቶች ላ□፡-

- የግብርና ምርታማነት እየቀነሰ መጥቷል፡፡ ይሄ ደግሞ የአለም ባንክ በቅርቡ ባወጣው ሪፓርት ላይ የቀረበ ጉዳይ ነው ተብሎ ስለተሰጠው አስተያየት ችግሩ በሁለት መልክ ሊከሰት እንደሚችል ማብራሪያ ተሰጥቷል፡፡ አንደኛ□ □መረጽ አሰባሰብ ላይ የሚታይ ችግር ነው፡፡ ይህም የግብርናው ዘርፍ □□ተለ□□ እያለ የመረጃ አሰባሰብ ስርአቱ እንዳለ በድሮዉ መልክ ሳይለወጥ ነው ያለው፡፡ ይህ ማለት በአሁኑ ሰዓት የኤክስቴንሽን ተጠቃሚ የሆኑ ገበሬዎች ያሉበት ወቅትና የአስተራረስ ዘዴውም በተወሰነ ደረጃ እየተለወጠ እያለ የመረጃ አሰባሰብ ሥርአታችን ሁሉም ገበሬዎች አንድ አይነት የአስተራረስ ዘዴ እንዳላቸው ታሳቢ የሚያደርግ ነው፡፡ ይህ በመረጃ አሰባሰብ ላይ የራሱ የሆነ ችግር ይፈጥራል፡፡ ሌላው የመሬትና የምርት ዕድገትን ስናይ የምርቱ ዕድገት በከፍተኛ □ረጽ እንደጨመረ ነው □ሚ□□፡፡ □ስ□ □□ል ምርታማነት ግን ከትምህርት እድገት ጋር የሚያያዝ ነው የሚሆነው፡፡ የተማረ ገበሬ ኖሮን ቢሆን አሁን የምናወራውን አይነት ችግር አይኖርም ነበር፡፡ ስለዚህ ሁሉንም ዘርፎች በአንድ አይን አስተሳስረን ስናይ ነው ችግሩን ይበልጥ የምንረዳው፡፡
- የከተማ ድህነት መጨመር ከገጠር ወደ ከተማ በሚፈልሱ ድሆች ይሆን ወይ? ተብሎ ለተሰጠ አስተያየት አቶ □ታቸው ይህ ጉዳይ በጥናት ሊመለስ

እንደሚገባው በመጥቀስ በእሳቸው አስተያየት ለከተማ ድህነት መባባስ ምክንያት ሊሆኑ ይችላሉ ያሉትን እንደሚከተለው ዘርዝረዋል:: ዘመናዊ ዘርፍ በተለይም የማኒፋክቸሪንግ ዘርፍ ሁሉን በተለይም ድሃውን ሊያቅፍ ያለመቻሉ ወይም በቂ የሥራ ክ□ል ጸለመ□□ሩ አንዱ ምክንያት ሲሆን ሌላው በተለይ የአነስተኛና የጥቃቅን ተቋማት አዲስ አበባ ላይ በመስፋፋት ላይ የሚገኙት በሌሎች ከተሞች ያለመስፋፋታቸው እና ወጥ በሆነ መንገድ ያለመመራታቸው ነው:: በከተሞችና በገጠሩ መካከል የላላ የኢኮኖሚ ግንኙነት መኖሩ ሌላ□ ተጨማሪ ምክንያት ነው::

- □ስ□ ኃይል ሃብትን በተመለከተ በተለይ የአንደኛ ደረጃ ትምህርትን ማጠናቀቅ (Completion rate) □ቅተኛ እንደሆነ ተጠቅሷል:: ይህ ትክክልና ተቀባይነት ያለው አስተያየት ነው:: መረጃዎቹ በዕዝል መልክ ቢሆንም በትንተና ውስጥ ግን አላስገባሁም:: ከዚሁ ጋር ተጸ□ዞ እንደፈታልኝ ሁኔታዎች የተነሱ ጉዳዩች አሉ በቴክኒክ ሙያ ስልጠና:: እዚህ ላይ ልንገነዘበው የሚገባው ኢኮኖሚው በመካከለኛና በከፍተኛ ደረጃ የሰለጠነ የሰው ኃይል ይፈልጋል:: በመካከለኛ □ረጃ የሠለጠነ የሰው ኃይል ስንል ወደ ከፍተኛ ትምህርት ሊሸጋገሩ ያልቻሉ እና ልዩ የሆነ የተፈጥሮ ዝንባሌ ያላቸውን በተለያዩ መስኮች እየሰለጠኑ የራሳቸውን ሥራ እንዲፈጥሩ ለማድረግ የሚያስችል □ቴክኒክና የሙያ ስልጠና ነው:: በ□ህ ላይ ያለው የአፈጻጸም ችግር በኢኮኖሚው ላይ ሊፈጥር ስለሚችለው ተፅዕኖ በጽሑፌ ላይም ለመጥቀስ የሞከርኩት ነው::
- □□ታ እኩልነትን በተመለከተ በአንዳኛ ደረጃ ትምህርት የተያዘው የ2005 ዕብ እንዳልተሳካ ተገልጿል:: እዚህ ላይ በአንደኛ ደረጃ ትምህርት ቢቻል እስከ 2005 ለማረጋገጥ የተያዘው ግብ በሁሉም አገሮች የኛም አገርን ጨምሮ አልተሳካም:: ሆኖም መታየት ያለበት ሂደቱም ጭምር በመሆኑ አገራችን ላ□ እየታየ ያለው የአፈጻጸም ሂደት ዓ ሩ የሚባል ነው:: ሌላው የእናቶችና ሕፃናት ሞትን ለመቀነስ □□□□ ያለው የአፈጻጸም ሂደት ለ2015 የተጣለው ግብ ላይ ያደርሰናል ወይ □ሚል ዓጸቂ ቀርቧል:: □ህ በተለጸ□ ቦታዎች ላይ የሚነሳ ጉዳይ ነው:: እዚህ ላይ በዝርዝር አላብራራሁም አላቀረብኩትም እንጂ በተያዘው የአፈጻጸም ሂደት ብዙም መራመ□ እንደማይቻል በመታመኑ እያንዳንዱ ቤተሰብ የራሱን ጤና እንዲጠብቅ የሚያስችል የጤና ኤክስቴንሽን ፕ ሮግራም ተነድፏል:: ከዚህ አንጻር በ1997 ዓ.ም 3000 ሴት ሠልጣኞች የኤክስቴንሽን አገልግሎት □□ስ□ ሲሆን ቁጥራቸው በ1998 ወደ 9000 ከፍ ብሏል:: በመሆኑም የጤና ኤክስቴንሽን አገልግሎት የሕፃናትንና □እናቶችን ሞት ለመቀነስና የምተአመቱን ግብ ለማሳካት ትልቅ ተስፋ ሆኗል::
- ሌላው የጤና አገልግሎቱ በከፍተኛ ሆኔታ ቢስፋፋም አጠቃቀሙ ዝቅተኛ ነው:: ይህን እንዴት ማጣጣም ይቻላል የሚል ጥያቄ ቀርቧል:: ትክክለኛ ጥያቄ ነው: □□ህ ላ□ ለምሳሌ ለማስረዳት ምግብ ሳይቀምሱ የከረሙ 1000 የተራቡ ሰዎች ቢያጋጥሙን ይህን ችግር ለማቃለል የምንከተለው ስትራቴጂ ምንድነው? በመጀመሪያ ያለውን ምግብ ማቃመስ ወይም ማዳረስ ነው:: ቀጥሎ □ምዕቡ ጥራት ላይ እናተኩራለን:: በተመሳሳይ መልኩ ኢትዮጵያ ውስጥ በርካታና ውስብስብ ችግሮች በመኖራቸው መንግስት የተከተለው ስትራቴጂ በጤናውም ሆነ በትምህርቱ ማዳረስ ነው:: ይህን ካደረግን በኃላ ነው ወደ ጥራቱ የምንዞረው:: ስለዚህ የጥራት ችግር መከሰቱ እንደ ትልቅ ጉዳይ □ሚታይ አይደለም ችግሮቹን አንስቶ ስለመፍትሄው መወያየት ጠቃሚ ቢሆንም::
- የውጭ ኢኮኖሚ ትብብርን አስመልክቶ ለጋሾች ዕርዳታቸውን ሲያቋርጡ የሚፈጠረው ተፅዕኖ እንዴት □ታያል ለሚለው አገራችን በብዙ አጋጣሚዎች የውጭ ድጋፍ የተቋረጠበት አጋጣሚዎች አሉ:: ለምሳሌ በኢትዩጵያና ኤርትራ ግጭት ወቅት ኢትዩጵያ ከለጋሾች ጋር የገባቻቸውን ግዴታዎች በሞላ ብታሟላም ከቁጥጥራችን ውጪ በሆነ ሁኔ□ □ፉ□ ተቋር□ል:: □ህ ሲ□□ር መንግስት ለጋሾች ላይ ምንም ተፅዕኖ ሊፈጥር አይችልም:: ግን በኢኮኖሚ ውስጥ ችግር እንዳይፈጥር ሊወስዳቸው □ሚ□ እርምጃዎች አሉ:: መንግስት በወሰዳቸው ትክክለኛ ዕርምጃዎች ምክንያትም አጠቃላይ ኢኮኖሚው □ተረፉፉ እንዲሆን ተደርጓል:: ለምሳሌ በ□ኛ አገር በማንኛውም ሁኔ□ □□□ አገር ብድርም ሆነ ዕርዳ□ መ□በኛ በጀትን እንዲሸፍን አይደረግም:: የውጭ □ፉ□ □ሚ□ለ□□ ለካ□ታል በጀት ብቻ ነው:: መንግስት ይህን መርህ በመከተሉ በኢኮኖሚ ውስጥ ከፍተኛ ችግር ሳ□ታይ ወቅቱ አልፏል:: ከዚሁ ጋር አብሮ የተነሳው የውጭ ድጋፍ ጋር ተያይዞ ሊፈጠር የሚችለውን ችግር ለመቀነስ ምን አይነት አማራጭ ዕቅድ ተይዟል ለሚለው የ5ቱ ዓመት ዕቅድ ሲታይ የውጭ ድጋፍን አስመልክቶ የተያዘው ዕቅድ ያለፈውን ሂደት (Trend) መሠረት እንዲያደርግ ነው የተደረገው:: ዕቅዱን ከፍ ለማድረግ አልተሞከረም:: ይህ አንዱ ጥንቃቄ ነው:: ሌላው የ5ቱ ዓመት ዕቅድ አመልካች ዕቅድ ነው:: ይህን ዕቅድ መሠረት አድርጐ የዓመ□ዊ ክቅ□ ሲ□ፉፀ □ሚ□ነው ትክክለኛ □□□ □ፉ□ ሲታወቅ ብቻ ነው የውጭ ፋይናንስ ዕቅድ የሚያዘው:: ከዚህ በተጨማሪ ሥልጣንን ወደ ታች የማድረጉ ሂደት ሕብረተሰቡ በልማቱ □ስዓ እንዲሳተፍ በማድረጉ የፋይናንስ ፍላጐቶችን ላይ በጐ ተፅዕኖ □□□□ረ □□ኛል::

ርዕይ ሳስቀምጥ በመንግስት የተወሰደውን ርዕይ ኢትዩጵያን በ20 እና 30 አመታት ውስጥ መካከለኛ ገቢ ያላት አገር ማድረግ ነው የሚለውን መሰረት አድርጌ ነው::

የውይይት ታዳሚዎች አስተያየት፣ ዓጸቂ እና የተሰጠ ተፊ ማሪ ማብራሪጸ

አንደኛ አስተያየት አቅራቢ: አቶ □ታቸው አደም የመረጃ ችግር መኖሩን መቀበላቸው አስደስቶኛል:: በማዐከላዊ ስታትስቲካል ባለሥልጣን ያለው ችግር ከዚህ አንፃር በጣም የሚያሳስብ ነው:: ከዚህ ጋር በተያያዘ የ5ቱ ዓመት የድህነት ቅነሳ ዕቅድ ላይ ያለው የ2004/5 መረጃ የማዕከላዊ ስታትስቲክ ባለሥልጣን መረጃ በመሆኑ ባለሥልጣን መ/ቤቱ ችግር አለበት □□ተባለ መረጃውን መጠቀሙ እንዴት ይታያል:: በተለያዩ የጥናትና ምርምር ውጤቶች ላይ የሚቀርቡ የድህነት መስፈርቶች የተለያዩ ናቸው:: የሚቀርቡት መረጃዎች ምንም እንኳን የድህነት መጠን በከተሞች □□ፊ መረ በ□□ር እየቀነሰ እን□መ□ ቢጸሳ□ም የመረጃዎቹ ልዩነት እንድጠራጠር ጸ□ር□ኛል::

ሌላው የምዕተ አመቱን ግቦች ለማረጋገጥ የገንዘብና የኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር ምን አይነት የክትትል ሥርዓት አለው?

ከገጠር ወደ ከተማ ያለው ፍልሰት እንዴት እንደ ችግር ይታያል? እንደ እኔ የችግሩ ዋንኛ ምክንያት በከፊል ትኩረት የሚሰጠው ለግብርናው ዘርፍ ሲሆን የኢንዱስትሪው ዘርፍ የተረሳ ይመስላል:: በሌላ በኩል ቀጣይነት ያለው ዕድገትን ለማረጋገጥ ከኢንዱስትሪው ዘርፍ ውጪ ሌላ አማራጭ ያለ አይመስለኝም:: በመጨረሻ የሚነሳው ለሁሉም ነገር ዋናው ጉዳይ መልካም አስተዳደር ማስፈን ነው:: በዚህ በኩል አገራችን የምትታወቅ ነች:: ችግር አለ:: ይህን እንዴት እንደምናስተካክለው አስተያየት ቢሰዓ □ቃሚ □መስለኛል::

ሁለተኛ አስተያየት ሰጪ:- በማህበሩ እዚህ መድረክ ላይ መሳተፍ ከጀመርኩ 3ተኛ ጊዜዬ ነው:: ስሳተፍ □ኛ በክ□ሚ ገፋ ያልን ሰዎች ስለኢትዩጵያ ብዙ የምናቅ በኢትዩጵያ ዕድገት ላይ የበኩላችንን ማበርከት አለብን የሚል ዕምነት ስለነበረኝ ነው:: በዚህ ምክንያት የኢትዩጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ርዕይ የውይይት መድረክ ያዘጋጃል የሚል ወሬ ሰምቼ ነው ለመሳተፍ የቻልኩት:: ማቅረብ የምፈልገው አስተያየት አንደኛ □ህ የውይይት መድረክ የብዙ ኢትዩጵያውያን መድረክ ነው ወይ? ሌላው ይህ መድረክ ከመንግስት ጋር ግንኙነት ፈጥሮ በአገሪቱ የሚወጡትን ፖሊሲዎች እና የልማት ዕቅዶች እንዲሻሻሉና እንዲስተካከሉ ለማድረግ የሚያስችል ሥርአት አለው □□? እዚህ ስብሰባ ስመጣ እነኝህን ጥያቄዎች በአዕምሮዬ ይዤ ነው የመጣሁት:: የዛሬው ዋና ተናጋሪ ከመንግስት መ/ቤት እንደመጡ ስለተረዳሁ ልጠይቃቸው የምፈል□□ □□ህ የተነጋገርንባቸው መሠረታዊ ሃሳቦች ለመንግስት ቀርበው አንዳንድ አገራዊ ውሳኔዎች ሊያመጡ የሚችሉበት ሁኔ□ አለ ወይ? ይህን የምለው በመንግስትና ሕዝብ መካከል እንደዚህ ባለ መድረክ የሃሳብ መንሸራሸር ከሌለ □□ህ □ርስ በርሳችን የምናደርገው ውይይት ፋይዳ የለውም ብዬ ስለማምን ነው::

ሌላ□ እኔ ለብዙ አመታት በልማት ዕቅዶች ላይ ሰርቻለሁ:: የኢትዩ□ጸ ችግሮች ለብዙ ዘመናት ሲንከባለሉ የመጡ ናቸው:: አሁንም እንዳዚሁ እየተንከባለሉ ነው:: ስለዚህ እንደዚሁ ሃሳባዊ ሆኖ ኢትዩጵያ እንዳዚህ ትሆናለች፤ በታሳቢ በጀት ዕቅድ ይዞ ይሄን እንሠራለን ማለት ሳይሆን መንግስትና ሕዝብ ተቀራርበው ተነጋግረው የጋራ ሃሳብ ሲይዙ ነው ለኢትዩጵያ ችግሮች መፍትሄ የሚገኘ□ የሚል ዕምነት አለኝ::
ሌላው ብዙዎቻችን ኢትዩ□ጸ ለኢትዩጵያውያን ነች ወይ? እያልን ነው ያለነው:: ምክንያቱም በበርካ□ □ሕ□ብ ገንዘብ የተማሩ ሰዎች አገራቸውን እየጣሉ እየሄዱ ነው:: የዚህ ምክንያቱ ምንድነው? በአገራቸው እንዲሠሩ ምቹ ሁኔታዎች ተፈጥሮላቸዋል ወይ? በተለይ መሠረ□ዊ ጥያቄ የሚመስለኝ ለንግዱ ዘርፍ ወይም ለግሉ ዘርፍ ምን ድጋፍ እየተደረገ ነው:: እነዚህን መሠረታዊ ጉዳዮች ታይተው ኢትዩጵያውያን ለኢትዩጵያ ዕድገት እንዲረባረቡ ማድረግ ይገባናል::

ሶስትኛ አስትያየት ሰጪ: በመጸመሪጸ በበጀት አሸፋፈን ላይ ትንሽ ችግር ስላለብኝ በኢነርጂ ላይ ስለምሰራ ከዛ አንጻር ጥያቄ ለማቅረብ ነው:: ኢትዩጵያ ከጥቂት አመታት በፊት ለምታስገባዉ ነዳጅ በአመት አራት ቢሊየን ብር ያህል ታወጣ ነበር:: ከጥቂት አመታት ወዲህ በነዳጁ ዋጋ መጨመር ምክንያት አምና ለነዳጁ ያወጣችው በጀት ብር ስምንት ቢሊየን ያህል ነው:: በተመሳሳይ ግዜ ከውጪ ንግድ ያገኘችው ገቢ በአሜሪካን ዶላር 1ቢሊዩን ወይም 9.7 ቢሊየን ብር ነበር:: ይህ የሚያሳየን ኢትዩጵያ ለሌሎች የገቢ ንግድ ዕቃዎች መሸፈኛ የሚያስፈልገውን በጀት ሳናይ እንኳን ለነዳጅ የሚያስፈልጋትን በጀት ለመሸፈን እየተቸገረች እንደሆነ እንረዳለን:: ስለዚህ እንዴት ነው ኢትዩጵያ የራሷን በጀት መሸፈን የምትችለው የሚል ጥያቄ አለኝ::

በግብርናው ዘርፍ ስለሰራሁ የቀረቡትን ብዙዎቹን መረጃዎች በግሌ የምቀበላቸው አይደሉም:: ሌላው አቶ ጌታቸው የምዕተአመቱን ግቦችና የድህነት ቅነሳ ኘ ሮግራምን እና በምንፈልገው መልክ ነው ቀርጸን የምንጠቀመው ብለዋል:: ይህ ሲሆን የለጋሾች ፍላጐት እንዴት ነው □ሚ□ □□? በተፊ ማሪም ባለ□□ አመት ማህበራችን ባዘጋጀው የአለም አቀፍ ኮንፈረንስ ላይ በአንድ ጹሑፍ ላይ የምዕተ አመቱ ግቦች የአፍሪካ የልማት አጀንዳዎች ናቸው ምንም ችግር የለባቸውም የሚል ነበር ከዚህ አንጻር የርሶን አባባል እንዴት ያዩታል::

አራተኛ አስተያየት ሰጪ: እኔ በጣም ያደነኩት የምዕተአመቱን ግቦች አገራዊ ለማድረግ መሞከሩ ዓሩ ነው:: ስጋቴ ደግሞ ድንገት በምዕተአመቱ የተያዙ ግቦች

አንዳንዶቹ ተድበስብሰው እንዳይታለፉ ነው:: ለምሳሌ:- የጤናውን ዘርፍ ብናይ ከጤናው ፖሊሲ ጋር ተያይዞ ብዙ የተሠሩ ነገሮች አሉ:: በየቀበሌው የጤና ኬላዎች ተስፋፍተዋል በዚህ ላይም የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ተመድበዋል:: አሁን ቁጥራቸው ከ9000 በላይ እንደደረሰ ተገልጾልናል:: እነዚህ የተሠሩ ሥራዎች ስታንዳርዳቸውን የጠበቁ ናቸው ወይስ አይደሉም የሚለው ሌላ ጉዳይ ናቸው የሚጠየቁ አይደሉም:: ግን የምዕተአመቱን ግቦች እያንዳንዳቸውን መዘን ስንጠይቅ ሌላ ጉዳይ ይሆናል:: የሕፃናትና የእናቶች ሞት ቀንሷል ወይ ሲባል ለማየት አስቸጋሪ ይሆናል:: የትምህርት ሁኔ□ም ሲ□□ እንደዛው ነው:: በአንደኛ □ረጃ ዓ ሩ ሥራ ተሠርቷል:: በየቀበሌው ት/ቤት በመከፈቱ ገበሬው ልጆቹን ወደ ት/ቤት እየላከ ነው:: □□ ዓ ሩ ነው:: ግን ከፍ እየተባለ ሲኬድ በተለይ በትምህርት ጥራቱ ላይ ችግር አለ:: በምዕተአመቱ ግቦች ከተጠቀሱት ችግሮች ውስጥ 3ቱ ይህንን ሁኔ□ የሚመለከቱ ናቸው:: ሆኖም የምዕተአመቱን ግቦች አገራዊ እናድርገው ስንት አንዳንድ ጉዳዮች ላይ መሠረቱን እንስታለን የሚል ስጋት አለኝ ስለዚህ ይህ ሁኔታ በደንብ ቢታይ::

አምስተኛ አስተያየት ሰጪ: በመጀመሪያ ለአቶ ያቦወርቅ የማቀርበው ጥያቄ ግብርና የድህነት ምንጭ ነው ብለው በድፍረት ተናግረዋል:: እኔ ግን ዋና አቅራቢው እንዳሉት በግብርናው ዘርፍ በሰው ኃይል ከ80በመቶ በላይ፣ በውጭ ንግድ እንደዚሁ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያደርጋል:: የግብርናው ዘርፍ ለረዥም ዘመናት የአገሪቱን ኢኮኖሚ ተሸክሞ እንደመጣ ምንም አያከራክርም:: ይልቁንስ የግብርናውን ዘርፍ እንዴት ወደ ኢንዱስትሪና ሰርቪስ ሴ□ተር እንዲለወጥ እናድርገው የሚለው ላይ ማሰብ □ሚሻል □መስለኛል:: ከዚህ አንጻር እንዴት ነው የግብርናው ዘርፍ የድህነት ምንጭ ሊባል የሚችለው:: ለዋናው ተናጋሪ የማቀርበው ጥያቄ ለአገር ልማት የከተሞች ሚና ምንድነው? ይህ የአቶ ያቦወርቅን ስጋት ኢንዱስትሪና ሰርቪስ ዘርፎች ተረሱ የሚለውን ስጋት ሊቀንስ ይችላል:: ከተሞች የዕድገት ሞተር ናቸው ስለሚባል መንግስት ምን እያደረገ ነው በከተሞች ልማት አኳያ::

በመጨረሻ ሙስና ላይ □□ተ□ሰ□ ያለው ሁኔታ ምንድነው? ሌላኛ□ በብ□ ቦታ አገራዊ መግባባትን ለመፍጠር ማለትም ለአገሬ ነው የምሠራው፣ ለሴክተሬ ነው የምሰራው፣ አገሬ ናት ወዘተ የሚለውን መንፈስ ለመፍጠር ምን እየተደረገ ነው::

ስ□ስተኛ አስተያየት ሰጪ: የኢትዩጵያ ኢኮኖሚክስ ባለሙያዎች ማህበር ይህንን ርዕስ ጉዳይ ለውይይት ስላቀረበ ላመሰግን እወዳለሁ:: እኔ ከአቶ ጌታቸው የበለጠ ስታትስቲክ ባለሥልጣን አስተማማኝ አይደለም የሚለው ሃሳብ የሚሆን አይደለም ሊሆንም አይችልም:: ባለሥልጣን መ/ቤቱ ከ40ዓመት በላይ ልምድ ያለውንና የአገሪቱ መረጃ ምንጭ ሆኖ እንዲያገለግል ሥልጣን የተሰጠው ነው:: የባለሥልጣኑ መ/ቤት አይታመንም የሚለው ተቀባይነት የሌለው ነው ግን እንዲሻሻልና እንዲጠናከር ማድረግ ይኖርብናል:: ሌላው የተነሳው በታሳቢ በጀት ላይ □ተመሠረተ ክቅ□ □ሚለ□ ላ□ እንደዚህ አይደለም አሠራሩ:: ዓጸቁ□ ክር□ታ ከሆነ ዕርዳታ መጠየቃችን ግልፅ ነው ሊያከራክረን አይገባም:: ዋናው ቁም ነገሩ በክር□□ ጸ□ነውን ገንዘብ ልማት ላይ አውለን ከዕርዳ□ የምንላቀቅበትን ሁኔታ መፍጠር ነው:: በጀት አመዳደብን በተመለከተ የአገር ውስጥ ሃብትን ከ□□ስና ከሌሎች □ሚ□ነ□ □ቢ □ታወቃል:: ከዛም የውጭ ፋይናንስ ግኝት ከተረጋገጠ በኋላ ለመ□በኛና ለካፒታል በጀት □መ□ባል:: ለ□ሴ□ተሩ □ሚመ□በ□ በጀት አስቀድሞ በተዘጋጀ የ3 ዓመታት □ማ□ሮ ማክቀ□ □ስዓ በ□□□ ቅደም ተከተል መሠረት ነው:: ስለዚህ □መታዊ በጀት የሚመደበው በታሳቢ ሳይሆን ከአገር ውስጥና ከውጪ □ሚ□ነውን ፋይናንስ ካወቅን በ□ላ ነው::

አቶ ጌ□ቸው አደም ለተነሱ ጥያቄዎችና አስተያየቶች የሰጡት ተፊ ማሪ ማብራሪጸ

ብዙ ነገሮች ናቸው የተነሱት መረጃ ላይ ያለው ችግር በተነሳው ጥያቄ መንፈስ መልክ አይደለም:: የመረጃ ላይ □ሚታየው ችግር የመረጃ መሰብሰቢያ ሰርቬይ ዲዛይን የቆየ በመሆኑ አሁን ያለውን የኢኮኖሚ አወቃቀርና ሁኔታን ያገናዘበ ያለመሆኑ ነው:: እንዳምሳሌ የተነሳው ከዚህ በፊት የገበሬው የአመራረት ሁኔታ ተመሳሳይነት እንዳለው በማሰብ የተዘጋጀው የሰርቬ ዲዛይን አሁን የገበሬው የአመራረት ሁኔታ የተለያየ በሆነበት ወቅት የሰርቬይ ዲዛይኑ ያለመለወጡ እና አሁን ያለውን ሁኔታ ያለማንፀባረቁ ነው ችግሩ:: □ጸቂ□ እንዳነሱት የማዕከላዊ ማ□ረስ ነው ቀጥሎ ጥራቱ ነው የሚ□□□ ተብሏል:: ይህ ብዙም አልተዋጣልኝም:: ምክንያቱም በደርግ ዘመን የነበረውን የምርት ሁኔ□ ማስ□□ስ በቂ □መስለኛል:: በጊዜው ለምርት ግብ ይጣላል ከዛ ግቡን ለመምታት ምርታማነት ጥራት የሚባል ነገር የለም ጥረት ይደረጋል:: ውጤቱ ወደ ውስጥ ሲገባ ገለባ ምንም ውጤት የሌለው ነው:: ግን ግብ ተመ□ □□ተባለ □ለ□□ል:: በቅርብ □□ ጸ□ነ ሁትን መረጃ ለማካፈል ያህል አንድ ሌላው በትምህርት ላይ የማነሳው የመጀመሪያ ትኩረት ትምህርትን የዩኒቨርሲቲ መምህር የተማሪዎቻቸውን □እንግሊዘኛ ቋንቋ ችሎ□ ለማ□ቅ የመጀመሪያ አመት የዩኒቨርስቲ ተማሪዎችንና አንድ የጥሩ የግል ት/ቤት ተማሪ የሆኑ የ8ተኛ ክፍል ተማሪዎችን ተመሳሳ□ □እንግሊዘኛ ቴስት ይፈትናሉ:: ውጤቱ የመጀመሪያ አመት የዩኒቨርስቲ ተማሪዎች ውጤት ከ8ተኛ ክፍል ተማሪዎች ውጤት በእጁጉ ያነሰ ሆኖ አግኝተው□ል:: በፅሌም ከዩኒቨርስቲ ዲግሪ ይዞ የተማረውን □ማጸ□ቅ ሰ□ □ን ሞኛል:: ስለ□ህ ቁጥርንና ጥራትን አብሮ ማየትና ማስኬድ አይገባም ወይ? የሚል ጥያቄ አለኝ::

□እህል ዋጋን ማረጋጋት በተመለከተ መንግስት ጥረት እያደረገ ነው:: ለምሳሌ □ቡና ዋጋ መውደቅ ምክንያት ገበሬው እንዳይጐዳ በውጭ ንግድ በቡና ላይ ተጥሎ የነበረው ታክስ እንዲነሳ ተደርጓል :: □እህል ዋጋንም ለማረጋጋት የእህል ኸፉ እንዲወሰን ተደርጓል:: ከዚህ በፊት ገበሬው ምርት ሲጨምርም ሲቀንስም ይጐዳ ነበር:: አሁን ግን የገበያ ሥርዓቱን በማስተካከል ገበሬው ተጠቃሚ የሚሆንበት ሁኔ□ ተመቻችቷል::

ሌላው ኢትዩጵያ የ□ኛ ናት ወይ የሚል ጥያቄ ተነስቷል:: እኔ በግሌ ሁሉም በሕግና ደንብ መተዳደር ያለበት ይመስለኛ ል:: □ተፊ ማሪ እሴት ታክስ አንድ ነጋዴ ባለመክፈሉ 10ሺህ ብር ቢቀጣ ሕግን ስለተላለ□ እንጂ የግሉን ዘርፍ ለመጉዳት የተደረገ አይደለም:: ይህ ምክንያት አገርን ጥሎ የሚያስኮበልልም አይደለም:: መንግስት
ለፅሉ □ር□ □ፉ□ □ሰ□ል □□ ለሚለ□ መንግስት ለግሉ ዘርፍ ምቹ ሁኔታዎችን የመፍጠር ሚና □□ □□ል:: መሠረተ ልማትን በማስፋፋት ድጐማ ይሰጥ ለሚለው ግን አግባብ አይደለም:: በኢኮኖሚ ንድፈ ሃሳብም ትክክል አይመስለኝም:: ምክንያቱም እያንዳንዱ በነፃ ገበያ ፍኩክር ውስጥ መውጣት ነው ያለበት:: መንግስት ደግሞ በፍኩክሩ እንዲያሸንፍ ሁኔታዎችን ማመቻቸት □□በቅበታል:: ከዚህ አኳያ መንግስት በስፋት በአቅም ግንባ□ ኘሮግራም የግሉን ዘርፍ አቅም ጭምርን ለመገንባት □ቅ□ እየተንቀሳቀሰ ይገኛል::

ኢትዩጵያ የኛ ናት የሚለው ላይ ማለት □ም□ል□□ በእውነቱ ድሃ ብንሆንም የምናድግ ሰዎች ነን:: ለምሳሌ ወጣ ብንል ወደ ኬንያና ዩጋንዳ ብናይ በመካከለኛና ከፍተኛ ደረጃ ያሉ የኢኮኖሚ ተቋሞች በሃገሬው ሳይሆን በውጭ ዜጐች ነው □ሚተ□□ሩት:: በ□ኛ አገር ግን ብ□ ነገሮችን እናደርጋለን:: ስለዚህ እኛ ለዕድገት ያለን ትልቁ ዕሴት የልማት ተቋማትን ማስተዳደር እንችላለን የሚለው ነው:: ይህ ከዚህ በፊት ባሉት መንግስታት ጭምር ያለ በጐ ጐናችን ነው::

ጥራት ላይ ትኩረት ሳይደረግ ማዳረስ ላይ ብቻ ነው ትኩረት የተደረገው □ሚል ዓጸቁ ቀርቧል:: እኔ ለማለት የፈለኩት ጥያቄው በተረዱት መልክ አይደለም:: ማዳረስ ሲባል የይድረስ □ድረስ ሥራ ይሰራል ለማለት ፈልጌ አይደለም:: እንደሚታወቀው ኢትዩጵያ ለበርካታ ዘመናት የተከማቹ ችግሮች ያለበትና የልማት ፍላጐቱም የዛኑ ያህል የበዛ ነው:: ለምሳሌ በ1988 እድሜያቸው ለትምህርት ከደረሱት ሕጻናት ውስጥ የትምህርት ዕድል ያገኙት 17 በመቶ ብቻ ነበር:: አሁን ግን 68 በመቶ □ርሷል:: ማ□ረስ ሲባል እዚህ አዲስ አበባ ውስጥ በተደላደለ መልኩ የግል ትምህርት ቤት አማራጭ ባለበት መንፈስ ሳይሆን ምንም የትምህርት ዕድል በሌለበት በገ□ሩ አካባቢ ያለውን የትምህርት ፍላጐትን ለመመለስ በሚያስችል መንፈስ ብናየው ጥሩ ነው:: ለምሳሌ በመጀመሪያውና በሁለተኛ□ የትምህርት ኘሮግራም ትኩረት የተደረገው የትምህርት ዕድል ወይም አክሰስ መፍጠር ላይ ሲሆን በሶስተኛ ኘሮግራም ላይ ለጥራት ትኩረት ተሰጥቶ ተፅባራዊ እየተደረገ ነው:: አሁን የማዳረሱ ሥራ በቃ የሚባል ሳይሆን ለጥራት ትኩረት በመስጠት የትምህርት ክ□ል ባላ□ኙት ታዳጊ ክልሎች እንዲሁም የከተማና የገጠር ልዩነትን ለማጥበብ ሥራዎች ይሠራሉ::

የከተማ ልማትን በተመለከተ በጽሑፍ □ስዓ ለማስቀመዓ እንደሞከርኩት መንግስት ከዚህ በፊት ትኩረት አልሰጠውም ነበር:: አሁን ግን ትኩረት ተሰጥቶት የሥራና ከተማ ልማት ሚኒስቴር ተቋቁሟል:: ሚኒስቴሩ የከተማ ልማት ፖሊሲ ቀርጾ ወደ ተፅባር እየተገባ ነው:: ለምሳሌ በአዲስ አበባ የተጀመረው የቤቶች ግንባ□ የሥራ ዕድል ፈጠራን ለማስፋፋትና የቤት ችግርን ለመቅረፍ ያለመ ሲሆን ወደ ሌሎች ከተሞችም □□ተስ□□ ነው:: ሌላው ለጋሾች የምዕተ ዓመቱን ግቦች ከአገራዊ ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ጋር ስናዋህድ ይቀበላሉ ወይ? የሚል ጥያቄ ተነስቷል :: በመጀመሪያ □ረጽ የምንፈራው የአገራችንን ችግር ለመ□ታት ነው :: የአገራችንን ችግር ለመ□ታት የሚያስችሉ የፖሊሲ አቅጣጫዎች ነድፈን ኘሮግራሞች ቀርፀን በዚህ በኩል ዕርዱን ብለን ነው የምንጠይቀው :: ሲደግፉን አብረን እንሠራለን የለም ይሄ አያስኬድም ሲሉን መንግስት የያዘውን ኘሮፅራም ለማስፈጸም ነው የሚጥረ□ :: ከአገራችን ፖሊሲ ማዕቀፍ ውስጥ □ሚ□□ቅ □□□ ካለ እናስተናግዳለን :: ለምሳሌ በቴሌ፣ መብራትና ባንኮች ላይ የሚነሱ ተደጋጋሚ ጉዳዩች አሉ ሆኖም መንግስት የሚያየው ከቀረጸው የፖሊሲ አቅጣጫ ብቻ ነው :: በዚህ አካሄድ የልማት አገሮችን ከዚህ በፊት ደግፈውናል ወደፊት በዚሁ መልክ ድጋፋቸው ይቀጥላል የሚል ዕምነት ነው ያለው :: ከዚሁ ጋር ተያይዞ የምዕተአመቱ ግቦች ከአገራችን ፖሊሲዎችና ስትራቴጂዎች ጋር ሲዋሃዱ አንዳንድ ግቦች ትኩረት ሊጸ□ ይችላሉ የሚል ጥያቄ ተርቧል :: □□ህ ላይ ምንም የሚዘለል ነገር የለም 18ቱም የምዕተአመቱ ግቦች በአገራችን የልማት ፖሊሲ ማዕዘን ውስጥ እንዲወድቁ ነው የተደረገው ::

የአቶ ያቦወርቅ ሃይሌ ተጨማሪ አስተያየት

በኢትዩጵያ ታሪክ በሶስቱም መንግስታት □□ርሻ□ □ር□ □ስ□ ሃ□ል □ርሻ 85በመቶ የአገር ውስጥ ምርት 50በመቶ በኤክስፐርት 90በመቶ ነው □□ተባለ ቅድሚያ ለግብርና ዘርፍ ሲሰጡ ነው □ተሰተኸለ□ :: በንጉሱ ዘመን ------- □□ተ እየተባለ ቅድሚያ ለግብርናው ዘርፍ ይሰጥ ነበር :: በደርግ ዘመንም እንዲሁ ለግብርናው ዘርፍ ነው ቅድሚያ □ተሰ□□ :: በኢሃዲግ መንግስት ደግሞ እንዲሁ ቀጠለ :: ድህነታችን ግን □□ኬ መረ ነው የመጣው ለምን? ቆም ብለን 30 - 40 □መታት ለግብርናው □ር□ ቅ□ሚጸ እየሰጠን ሞክረን እስኪ ለውጥ አድርገን ለሌሎች ዘርፎች ቅድሚያ ሰጥተን እንሞክር እኔ ትንሽ ኢኮኖሚክስ ተምሬአለሁ □ርሻ ተ□ዞ

በአሁኑ ዘመን ከድህነት ለመውጣት እንደማይቻል ማንም ኢኮኖሚስት □መሠ□ራል ፡፡ ታዲያ ለምንድነው ግብርና ላይ ጊዜያችንን ሃብታችንን ያለአግባቡ የምናጠፋው ፡፡ በ□ ሊሲ□ ለግብርና ቅድሚያ ስለሚሰጥ በአፈጻጸም በበጀት የሚደርሰው ብክነት ከፍተኛ ነው ፡፡ ስለ□ህ ለሌሎች ዘርፎች ለምን ዕድል አንሰጥም ፡፡

ሌላው ልፎቅስ የምፈልገው ኒልሰን ማንዴላ እንዳሉ መቼ ነው ቀያችንን የምንጠብቀው እነዚህ የአለም መንግስታት ማወጅ እንጂ ማስፈጸም አያውቁም እነሱ ከጠቅላላ የሃገር ውስጥ ምርታቸው 0.7 በመቶ በድሃ አገሮች ለመለ□ስ ቃል □ብተኹሏ ፡፡ ግን እስከአሁን ሁለት አገሮች ብቻ ናቸው የተሻለ ድፊፍ ማድረግ የቻሉት ፡፡ ግን ኘ ሮግራም ነድፈው □ኛን ይወጥራሉ የሚጠበቅባቸውን አይወጡም ኘሮፅራሙ -------- ደግሞ ይሄ ስለለወጠ ሌላ አዲስ ይነድፋሉ ፡፡ በአጠቃላይ ከአቶ ጌታቸው አደም እና ከመንግስት ጋር የምስማማው ነገር ድሆች ነን፣ ስለድህነታችን ማሰብ አለብን ድህነታችንን እንደ ዕድልም አይተን መንቀሳቀስ አለብን የሚለውን ነው ፡፡ ከዛ ውጪ እነዚህ ነገሮች ይሳካሉ እነዚህ ነገሮች መመሪያችን ናቸው የሚለውን ነገር በፍጹም አልስማማም ፡፡

የዶ/ር ጌትነት አለሙ የመዝጊያ ንግግር

□/ር ጌትነት አለሙ የዕለቱ ውይይት መሪ በየስብሰባው ቡዙውን ጊዜ ድህነታችን በግብርና ምክንያት የመጣ ስለሆነ እሱን መተው አለብን የሚል የተሳሳተ አስተያየት ይቀርባል ፡፡ ነገር ግን ግብርናው በኢኮኖሚው ውስጥ ያለውን ድርሻ ለመቀነስ በግብርናው ዘርፍ ላይ ወጪ ማውጣትን □□□ቃል ፡፡ ወጪ ስናወጣ የግብርናውን ዘርፍ ሚና መቀነስ በፍጹም አይቻልም ፡፡ ያደጉ አገሮች የሄዱበት መንገድ ተሞክሮ ይኸው ነው ፡፡ እንዲሁም ትልቁ ጥያቄ የግብርናው ዘርፍ የሚገባውን ትኩረት ተሰጥቶ□ል ወይ የሚልነው ፡፡ □ሚ□ብ□ □□ እየተደረገለት ነው ወይ? እኔ የሚያሳስበኝ የከተማው ድህነት እየጨመረ ነው ፡፡ የድህነት መጠን ስፋቱም □□ፊ መረ ነው ፡፡ ይሄ አቅጣጫ ወደፊት ወደ ልማት ይወስደናል ብዬ አልገምትም ምክንያቱም የኢኮኖሚ ለዉጥ የሚመጣው ከግብርናው ይልቅ በከተማ ያለው ነገር እየተሻሻለ ሲሄድ ነው የመጨረሻ ግባችን የሚሆነው ፡፡ ሸማቹን ማብዛት የግብርናውን አምራች መቀነስ ነው

ይሄን የምናደርገው ደግሞ ከተማው ከግብርናው ብዙ ሰው ሊቀበል ሲችልነው ፡፡

ነገር ግን አሁን ያለው ሁኔታ የተቃረነ □መስለኛል ፡፡ በተጨማሪም በነዳጅ ሃብት ያደጉትን ትተን ዛሬ አደጉ የምንላቸው በኢንዱስትሪ የበለፀጉ አገሮች የኢንዱስትሪ አብዩት በግብርና አገሮች የተደገፈ ነው ፡፡ ከዚህ ውጪ ያደጉ አገሮች የሉም ፡፡ ስለዚህ የግብርናው ዘርፍ አላደገም የድህነታችን ምንጭ ነው በሱ ምክንያትም አገሪቷ በድህነት ውስጥ ተዘፍቃለች የሚለው ትክክል ሆኖ ከችግሩ ለመውጣት የምንችለው በግብርናው ዘርፍ ላይ ትኩረት ሰጥተን ኢንቨስት ስናደርግ ብቻ መሆኑ መረዳት ይገባል በማለት አስተያየታቸውን አጠቃለዋል ፡፡

በመጨረሻም ዋና አቅራቢውን አቶ □ታቸው አደም፣ ተቺዎቹን አቶ ጸቦ□ርቅ ኃይሌ እና ዶ/ር ደግነት አበባውን እንዲሁ የዕለቱን ታዳሚዎች በሙሉ በማመስገን ውይይቱን □ፅተኹሏ ፡፡

Ethiopian Economic Association

P.O.Box 34282 Tel. 251-11-4162121 Addis Ababa, Ethiopia
Fax: 251-11-4160967 E-mail: eea@ethionet.et Website: http:// www.eeaecon.org

The Ethiopian Economic Association has the objectives of:

- Contributing to the economic advancement of Ethiopia,
- Promoting the professional interests of its members,
- Promoting economic research and assist in the dissemination of the findings of such research in Ethiopia,
- Providing fora for the discussion of economic issues and
- Promoting professional contacts between Ethiopian and Foreign Economists.

The association requests its members to fill the following form and send it to the Secretariat through P.O.Box 34282 or contact persons in their institutions.

ETHIOPIAN ECONOMIC ASSOCIATION
MEMBERSHIP REGISTRATION FORM

First Name:	**Second Name:**	**Grand Father's Name:**	
Institutional Affiliation:		**Department:**	
Current Position:	**Area of Specialization:**		
Highest Educational Qualification:	**Year of Graduation:**		
Fields of Interest:			
Current Address: Office-Telephone:		**P.O.Box:**	**City/Town:**
Private-Telephone:		**P.O.Box:**	**City/Town:**
Telex:	**Fax:**	**E-mail:**	
Experience in different positions			

Institution	**Period/Years**	**Type of Work**
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Membership Status: ☐Full Member ☐Associate Member ☐Institutional Member
Signature:____________________ Date:______________________

Membership

Full membership is open to all Ethiopians and non-Ethiopians who have a minimum of a first degree in Economics and who subscribe to the objectives of the Association. (Registration fee Birr 50.00 and Annual fee Birr 60.00)
Associate Membership is open to all Ethiopians and non- Ethiopians who have a minimum of a first degree and subscribe to the objectives of the Association. (Registration fee Birr 25.00 and Annual fee Birr 30.00)
Institutional Membership is open to all Ethiopian and other institutions within and outside the country that subscribe to the objectives of the Association. (Registration fee Birr 500.00 and Annual fee Birr 700.00)
Honorary Membership is bestowed by the Association on individuals who have made a distinguished contribution to promote the objectives of the Association. (Upon Recommendation)
N.B. This form is available at our web site www.eeaecon.org